

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 762

24. STUDENOGA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

SASTANAK PLENKOVIĆA S BAČIĆEM I ŽIGMANOVIM

**Položaj Hrvata u Srbiji
prioritet za Vladu**

9

Strategija razvoja kulture
iz kuta predsjednika HNV-a

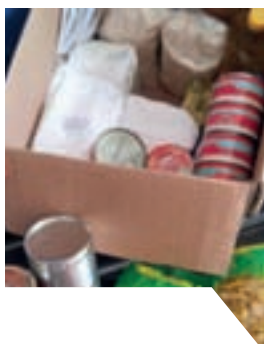
**Potiskivanje latinice –
slabljenje identiteta
manjina**

12

Lazar Cvijin, predsjednik
HKC Bunjevačko kolo

**HKC ima važno
mjesto u zajednici**

20

Programi pomoći GO Crvenog
križa Subotica u vidu obroka
i paketa hrane

**»Vaše malo drugom
znači mnogo«**

24

Nazire li se kraj postojanja jedne
hrvatske udruge u Srijemu?

**Nestalo je života
u selu**

30

Održano 16. Šokačko veče
u Sonti

**Prepoznatljivost
Šokadije**

43

Ana Miković, veslačica Palića,
blistala ove sezone

**Magični zaveslaji
na jezeru**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrčka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Ključ

Glavna tema ovoga broja našeg tjednika je svakako susret predstavnika hrvatske manjine iz Srbije s premijerom **Andrejom Plankovićem** i drugim visokim dužnosnicima Vlade Hrvatske. Nastavak je to dogovorene redovite komunikacije s Vladom Hrvatske te se više ne može govoriti o ignoriranju Hrvata u Srbiji od strane matične domovine, kao što je to bilo u nekim ranijim razdobljima. Još kada bi se takav način redovite komunikacije ostvario i s najvišim predstavnicima izvršne vlasti u Srbiji, stvari bi za hrvatsku manjinu bile mnogo bolje. Naime, već je pet godina prošlo od kada nije bilo susreta predstavnika Hrvata u Srbiji s najvišim predstavnicima izvršne vlasti u Srbiji. Pa iako je potpora matične domovine više nego važna, kako kažu naši sugovornici, »ključ za rješavanje problema nije u Zagrebu već u Beogradu«. Kada će do susreta doći s premijerkom **Brnabić**, a zatim i s predsjednikom **Vučićem**, ne znamo.

Ono što znamo je da je nedavno od predstavnika manjina bio iniciran susret s ministrom kulture, a u svezi izrade Strategije razvoja kulture Republike Srbije, budući da su iz tog procesa bili isključeni. I znamo da je taj sastanak održan. Međutim, ima li ih, i koji su eventualni efekti ovoga sastanka ostalo je nepoznanica. Naime, kako kaže predsjednik IO HNV-a **Darko Sarić Lukendić** niti jedan predstavnik niti jedne nacionalne manjine nije bio uključen u izradu strateškog dokumenta od velikog značaja za svaku nacionalnu zajednicu – a to je strategija kulture. Osim kao sudionik javne rasprave, kada je dokument već bio gotov a primjedbe manje-više kozmetičke prirode. Na spomenutom sastanku su ministar i suradnici saslušali predstavnike manjina, a što je epilog ili efekt tog sastanka ostalo je nepoznanica do danas. Uglavnom, manjine su ostale izvan kruga, na marginama javnih rasprava uz utješnu nagradu da ih je ministar primio i saslušao. No, to za budućnost kulture manjinskih zajednica neće vrijediti mnogo, ukoliko ih s jednakom pažnjom ne bude tretirao zakonodavac kako u pogledu afirmativnih mjera tako i financiranja.

Za sada, pitanje financiranja kulture nacionalnih manjina nije sustavno riješeno, a jedan slikovit primjer za to je da Republički fond za nacionalne manjine nije funkcionirao unatrag 7-8 godina i da je u njemu ukupno bilo 15.000 eura. Ova će se sredstva uskoro raspodijeliti, budući da je prije mjesec dana bio raspisan natječaj za njih. A hoće li i kolika sredstva ubuduće biti na raspolaganju za kulturu manjina znat ćemo najkasnije do vremena kada se bude formirao republički proračun. Složit će se svi da su ova sredstva više nego nedovoljna za potrebe razvoja kulture svih nacionalnih manjina u Srbiji. Zato se može navesti dobar primjer Hrvatske i Mađarske koji za ove namjene opredjeljuju milijunska sredstva i u njihovoj raspodjeli sudjeluju i predstavnici nacionalnih manjina, bilo preko predstavnika u nadležnim tijelima ili kao zastupnici u predstavničkim tijelima. Dakle, ne treba ništa više od toga nego ugledati se na svoje susjede. Pa nismo mi valjda gori od njih?

J. D.

Mirović primio veleposlanika Hrvatske

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** primio je 16. studenoga novoimenovanog veleposlanika Hrvatske u Srbiji **Gordana Bakotu**.

Mirović i Bakota su se suglasili da, u svjetlu intenziviranja ukupnih odnosa između država Srbije i Hrvatske, postoje brojne mogućnosti za iskorak u suradnji Vojvodine s Hrvatskom i njenim županijama.

U razgovoru je istaknuto da je u zajedničkom interesu da se na operativniji način unaprijedi gospodarska suradnja. Obje strane su suglasne da treba dati dodatni impuls za povezivanje srbijanskih i hrvatskih gospodarskih komora i kompanija, te za razmjenu turističkih sadržaja.

Predsjednik Pokrajinske vlade je naglasio da Vojvodina ima veoma dobru regionalnu suradnju s hrvatskim županijama, osobito u realizaciji zajedničkih projekata u okviru prekograničnih programa Europske unije, te da ima prostora da se s više projekata dodatno unaprijedi.

Veleposlanik Bakota se u razgovoru zahvalio predsjedniku Miroviću na potpori i pomoći u obnovi rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu, koja je značajna kako za hrvatsku manjinu u Srbiji i Vojvodini, tako i za povijest i kulturu ovog podneblja.

Sugovornici su se suglasili i da su srpska manjina u Hrvatskoj i hrvatska manjina u Srbiji most suradnje između dviju država, te da se treba napraviti dodatni iskorak u poboljšanju položaja manjina.

Sastanku su prisustvovali pokrajinski tajnik za regionalni razvoj, međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu **Ognjen Bjelić** i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**.

H. R.

Forum manjina u HMI-ju

Tradicijska kultura u hrvatskim manjinskim zajednicama – prošlost, sadašnjost, budućnost, tema je ovogodišnjeg stručnoga skupa Hrvatske matice iseljenika, koji svake godine tematizira određeni segment života hrvatskih manjinskih zajednica u Austriji, Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, Mađarskoj, Makedoniji, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Srbiji. Forum hrvatskih manjina bit će održan danas (petak, 24. studenoga) u Zagrebu. Cilj ovogodišnjeg Foruma je pokrenuti raspravu o problemima tradicijske kulture kao osnove identiteta hrvatskih manjinskih zajednica u uvjetima ubrzane urbanizacije i smanjene uloge sela.

H. R.

Obilježavanje 72. obljetnice kolonizacije Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu

HKD **Vladimir Nazor** iz Stanišića obilježit će 72. obljetnicu od Savezne kolonizacije 1945. godine, odnosno kolonizacije Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu. U poznu jesen 1945. i rano proljeće 1946. »vlakom bez voznog reda« u Vojvodinu, a ponajviše u sela Stanišić i Riđicu, doseljeno je nekoliko tisuća Hrvata iz okolice Sinja, Metkovića i s otoka.

Obilježavanje će biti održano u nedjelju, 26. studenoga, u Domu MKUD-a *Ady Endre* u Stanišiću, s početkom u 10 sati. Predavanje o kolonizaciji održat će **Ivan Karan** iz Stanišića.

Seminar o izradi financijskog plana

Početak studenoga Kancelarija za ljudska i manjinska prava u suradnji s Misijom OEES-a u Srbiji organizirala je seminar na Srebrnom jezeru o programskom programiranju proračuna, odnosno izradi financijskog plana. Seminaru su prisustvovali i **Darko Sarić Lukendić** i **Darko Baštovanović** iz Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Naime, HNV je ove godine, kao i druga nacionalna vijeća, usvojio financijski proračun utemeljen na programskim načelima, a prema riječima Sarića Lukendića plan je dobro urađen. »Seminar je bio na neki način verifikacija onoga što je učinjeno tijekom ove godine na području izrade financijskih planova i s radošću mogu reći da smo nakon otklanjanja nekih nedoumica koje su postojale definitivno na pravom tragu i da proračun koji smo mi usvojili u tom smislu u potpunosti zadovoljava tražene kriterije. HNV spremno ulazi u pripremu financijskog plana za sljedeću godinu«, kaže Sarić Lukendić.

Kako on navodi, novim Zakonom o nacionalnim vijećima predviđena je obveza da nacionalna vijeća izrađuju svoje financijske planove sukladno programskim načelima.

J. D. B.

Suradnja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i Sveučilišta u Zagrebu

Jačanje obrazovnoga i znanstvenog napretka

U srijedu, 15. studenog 2017., u prostorijama Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske održana je prva sjednica Odbora za provedbu Sporazuma o suradnji Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Sveučilišta u Zagrebu.

Na sjednici su prisustvovali supredsjedatelji državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** i rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. **Damir Boras**, članovi doc. dr. sc. **Andreja Sršen**, pomoćnica ministrice znanosti i obrazovanja izv. prof. dr. sc. **Ivana Franić** te savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu **Milan Bošnjak**.

Ostali članovi, zamjenica državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Ivana Perkušić**, te prof. dr. sc. **Andelko Akrap** bili su opravdano odsutni. Na sastanku su također prisustvovali **Dubravka Severinski**, **Croatia-na Orešković** i **Dina Rukavina** iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, te dr. **Branka Rošćić** sa Sveučilišta u Zagrebu.

Na sjednici su raspravljene teme poput upisa pripadnika hrvatskoga iseljeničtva i hrvatske manjine na Sveučilište u Zagrebu, poboljšanja uvjeta za polaznike sveučilišnih tečajeva hrvat-

skoga jezika, učenja i poučavanja hrvatskoga jezika u svijetu, poticanja znanstvenoistraživačkoga rada o temi hrvatskoga iseljeničtva, hrvatske manjine te Hrvata u Bosni i Hercegovini, pokretanja novih interdisciplinarnih studijskih programa s ciljem integracije i jačanja zajedništva Hrvata izvan Hrvatske te potpisivanja novih međunarodnih sporazuma sa sveučilištima u sredinama s brojnom hrvatskom zajednicom.

Podsjećamo da su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Sveučilište u Zagrebu, promičući brigu i skrb za Hrvate izvan Hrvatske koje su propisane ustavnim i zakonskim odredbama, 1. ožujka 2017. godine u Zagrebu sklopili Sporazum o suradnji i izrazili međusobno razumijevanje o unapređivanju odnosa Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske na području obrazovanja i znanosti.

Sporazumom o suradnji Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Sveučilište u Zagrebu promiču očuvanje, jačanje i razvoj obrazovnoga i znanstvenoga napretka i Hrvata u Hrvatskoj i Hrvata izvan Hrvatske. Također, potiču povratak Hrvata i potomaka Hrvata u domovinu Hrvatsku te se pozitivno djeluje na ostanak mladih u hrvatskome društvu, a time se dugoročno jača demografski, gospodarski i opći napredak hrvatskoga društva.

Subregionalna radionica knjižničara u Zagrebu

Bernadica Ivanković, informatorica Gradske knjižnice Subotica, sudjelovala je 16. i 17. studenog na Subregionalnoj radionici u Zagrebu koju tradicionalno svake godine skupa organiziraju Goethe instituti Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. O informacijskoj pismenosti i kompetencijama za učenice i učenike te primjerima dobre prakse, metodama i uporabi digitalnih tehnologija u radu s djecom, knjižničarima Hrvatske, Sr-

bije, Crne Gore te Bosne i Hercegovine govorio je dr. sc. **Fabian Franke**, ravnatelj Sveučilišne knjižnice u Bambergu (Njemačka). Sljedeće godine radionice će biti održane u Sarajevu.

H. R.

Večeras sjednica HNV-a

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 67. po redu, bit će održana danas (petak, 24. studenoga), u župnom domu u Nikincima, Trg Branka Radičevića 8, s početkom u 18 sati. Na dnevnom redu sjednice, među ostalim, bit će: prijedlog odluke o dodjeli priznanja *Ban Josip Jelačić* za 2017. godinu; prijedlog odluke o dodjeli priznanja *Dr. Josip Andrić* za 2017. godinu; prijedlog odluke o dodjeli priznanja *Pajo Kujundžić* za 2017. godinu te prijedlog odluke o imenovanju predstavnika hrvatske nacionalne manjine u međuvladin Mješoviti odbor s Hrvatskom.

Susret udruga kulture u Stanišiću

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem priređuje redoviti radni susret s predstavnicima hrvatskih kulturnih udruga koji će biti održan u Stanišiću u subotu, 25. studenoga, s početkom u 11 sati u prostorijama Mjesne zajednice. Bit će ovo prigoda i za izradu Kalendara glavnih manifestacija u 2018. godini, te za dogovor o zajedničkim nastupima.

Sastanak Plenkovića s Bačićem i Žigmanovim

Obećavajući proaktivan odnos

Premijer Plenković poručio da će institucije Hrvatske od institucija Srbije tražiti ispunjenje prije preuzetih obveza, a to se posebno odnosi na osiguravanje zastupljenosti predstavnika hrvatske manjine u svim predstavničkim tijelima

Premijer Hrvatske **Andrej Plenković** rekao je u razgovoru s predstavnicima hrvatske manjine u Srbiji da je njihov položaj prioritetno pitanje za hrvatsku Vladu i naglasio da će se od Srbije tražiti ispunjenje svih preuzetih obveza. Sastanak je održan 15. studenoga, u sjedištu Vlade u Zagrebu, a kao predstavnike hrvatske nacionalne manjine Plenković je primio predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnika u Skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova** te predsjednika Hrvatskoga nacionalnog vijeća **Slavena Bačića**, a sastanku je prisustvovala i potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova **Marija Pejčinović Burić**.

»Susret na kojem smo bili prije svega je nastavak dogovorene redovite komunikacije s Vladom Hrvatske. U tom smislu informirali smo premijera Plenkovića i Mariju Pejčinović Burić o napretku u ostvarivanju manjinskih prava u odnosu na naš posljednji susret te o planiranim projektima, kao i o općem političkom okruženju vezanom za ostvarivanja prava hrvatske nacionalne manjine. Sa svoje strane, razgovarali smo i o konkretnim pitanjima, kao što je vraćanje oduzete imovine, konkretno Hrvatskoga doma u Srijemskoj Mitrovici, situacija u svezi otkupa i uređenja dijela rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu, te o planovima za određene projekte od kapitalnog značaja za našu manjinsku zajednicu. Dogovorili smo nastavak suradnje i izravnih kontakata«, kaže Slaven Bačić.

Otvorena pitanja su odavno postavljena

Na sastanku se razgovaralo i o ranije preuzetim obvezama Srbije prema hrvatskoj nacionalnoj manjini koje nisu ispunjene. Bačić kaže kako se očekuje da Srbija provede članak 9. bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina, o čemu se nedavno razgovaralo i u Subotici s novim supredsjedateljem međuvladinog Mješovitog odbora između Srbije i Hrvatske o zaštiti manjina **Ivanom Bošnjakom** te državnim tajnikom Ministarstva vanjskih poslova Hrvatske **Nemanjom Stevanovićem**.

Nakon zagrebačkog sastanka Tomislav Žigmanov kaže da će Vlada Hrvatske inzistirati na rješavanju otvorenih pitanja u svezi položaja hrvatske zajednice u Srbiji, kako je to i naglasio premijer Plenković – da je položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji prioritetan za Vladu.

»Jednostavno, Hrvatska će u svojoj vanjskoj politici, ne samo kada je riječ o bilateralnom odnosu spram Srbije, pitanje društvenoga položaja hrvatske zajednice imati kao stalni sadržaj

svojih interesa. Drugim riječima, izazovi i problemi s kojima se pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji suočavaju neće više biti izvan djelokruga interesa Vlade Hrvatske, napose kada je riječ o naporima da se oni na pozitivan način i na korist Hrvata u Srbiji razriješe! A 'otvorena pitanja' su odavno postavljena i temelje se na međudržavnom sporazumu između Srbije i Hrvatske o međusobnoj zaštiti manjina, dokumentu čiji sadržaj počiva na svim relevantnim načelima i vrijednostima međunarodnoga prava. To je, prije svega, pitanje demokratske participacije, to jest osiguranje predstavnicima hrvatske zajednice da sudjeluju u pro-

cesu donošenja odluka kroz osiguranje zajamčenih mandata u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na lokalnim i regionalnoj razini, te u zakonodavnoj na republičkoj. Slijedi zatim ostvarenje razmjernje zastupljenosti građana hrvatske nacionalnosti u tijelima državne i javne uprave, pozitivne politike integracije Hrvata u srbijansko društvo, odsustvo aktivnosti na planu asimilacijskih politika i umjetnog dijeljenja hrvatske zajednice po subetničkim osnovama, kvalitetne politike financiranja manjinskih institucija, napose kada je riječ o kulturi, te osiguranje svih preduvjeta za nesmetano ostvarivanje manjinskih prava. Riječju, ništa više niti išta manje od onoga na što se Srbija obvezala potpisujući Sporazum s Hrvatskom!«, kaže Žigmanov.

Govoreći o institucijama putem kojih će se tražiti ispunjenje ranije preuzetih obveza Srbije u svezi položaja hrvatske manjine u Srbiji, Žigmanov ističe važnost mehanizama kojima se može utjecati na poboljšanje tog položaja.

»Nije toliko riječ o institucijama koliko o mehanizmima. Naj-

prije, tu je izravna bilateralna komunikacija i suradnja predstavnika dviju država na najvišim razinama, glede čega smo dobili obećanje, kao što sam već spomenuo, da će pitanje društvenog položaja Hrvata u Srbiji biti stalno na visokom mjestu na agendi interesa svih, za naš status bitnih, ministarstava Vlade Hrvatske u komunikaciji s ministarstvima Srbije. Veoma važan je i međuvladin Mješoviti odbor za provedbu Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina, budući da je on jedno od ključnih tijela kada je riječ o neposrednom sagledavanju i točnom vrjednovanju onoga što je ostvareno od sadržaja navedenih u Sporazumu. Na koncu, ali ne i na posljednjem mjestu, jeste i proces europskih integracija. Ne treba, naime, smetnuti s uma da je Hrvatska od 2013. godine punopravna članica Europske unije te kao takva ima cijeli spektar mehanizama kojim može utjecati na poboljšanje društvenog položaja Hrvata u Srbiji i pozitivno rješavanje problema s kojima se oni suočavaju.»

Gdje je ključ za rješavanje problema?

U priopćenju Vlade nakon sastanka navodi se kako je pripadnicima hrvatske manjine jako važno osiguranje što kvalitetnijeg obrazovanja i informiranja na hrvatskom jeziku. Žigmanov kaže da je istaknuto i rješavanje udžbenika za osnovne škole.

»Obrazovanje i informiranje, uz kulturu, ključni su za očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta svake zajednice, pa je onda logičan i interes za osiguranje kvalitete ostvarivanja ovih prava. Ono što smo istaknuli jest da rješavanje udžbenika na hrvatskome za osnovne škole može biti odličan primjer i za rješavanje drugih problema s kojima se pripadnici hrvatske zajednice suočavaju, za razliku od negativnih posljedica privatizacije lokalnih elektroničkih medija, kada je hrvatska zajednica izgubila ono najvrjednije – trosatni informativni program, bez ikakve sukladne supstitucije. Ukazali smo i na nastavak kvalitetnoga financiranja rada Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*, ali i na potrebu da se sukladno i trajno riješi pitanje prostora za rad naše najvažnije institucije u području informiranja putem tiskanih medija.«

S premijerom Plenkovićem razgovaralo se i o projektima koje hrvatska manjina provodi uz potporu Hrvatske. Na upit kako ocjenjuje potporu za te projekte od strane Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, s obzirom na to da su sredstva povećana za oko 70 posto za te projekte za 2017. godinu, Žigmanov kaže:

»To je već opće poznata činjenica – do 2016. godine financijska potpora Hrvatima u Srbiji, koja se dijeli na temelju natječaja Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu, iznosila je 85.000 eura, a od 2017. godine ona iznosi 150.000 eura, što je povećanje od 70 posto, što je naravno za pohvalu. Ujedno je ukazano da je to daleko manje od onoga što Srbija izdvaja za srpsku zajednicu u Hrvatskoj. Naravno, bilo je riječi i o tome da se obim financijskih sredstava za rad hrvatskih institucija i organizacija poveća kada je riječ o sredstvima koja osiguravaju državna tijela u Srbiji, jer je neodrživo da najjača hrvatska udruga u Novom Sadu – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić*, ove godine ne dobije na javnom natječaju za potporu radu kulturnih udruga Novog Sada niti jedan dinar (!), kao što je neprihvatljivo da sedam hrvatskih udruga kulture iz pet naseljenih mjesta koje djeluju na teritoriju Grada Sombora dobiju na godišnjoj razini manje nego jedna kulturna udruga Bunjevaca nehrvata iz Sombora, pri

čemu je broj Hrvata na teritoriju Grada Sombora tri i pol puta veći! U tom smislu, iskazali smo očekivanje da se i glede toga očituje određena pozornost i djelovanje. Tim prije, jer takvo iskustvo nemaju kulturne udruge srpske zajednice u Hrvatskoj!«

Tomislav Žigmanov ocjenjuje više nego dobrim učestalost susreta s premijerom Plenkovićem, dok to nije slučaj sa susretima s najvišim predstavnicima izvršne vlasti u Srbiji.

»Napomenut ćemo ovdje da se i ovim susretom s hrvatskim premijerom Andrejom Plenkovićem ostvaruje ono što smo se na početku njegova mandata i dogovorili – susreti političkih i nacionalnomanjinskih predstavnika Hrvata u Srbiji s najvišim predstavnicima izvršne vlasti Hrvatske moraju se kako 'ustaviti' tako i 'učestaliti', i to ne toliko radi poboljšanja komunikacije koliko radi sukladnijeg odgovaranja na izazove pred kojima se Hrvati u Srbiji nalaze! Očito, dogovoreno i ostvarujemo na, to ne treba posebno isticati, obostrano zadovoljstvo. Hrvati u Srbiji očekuju poziv srbijanskog premijera za susret već više od pet godina! Toliko je, naime, prošlo vremena od kada nije bilo susreta s najvišim predstavnicima izvršne vlasti u Srbiji, što također držimo neodrživim! Jer, ključ za rješavanje naših problema nije u Zagrebu već u Beogradu!«, kaže Žigmanov.

Razgovori s Milasom i Bandićem

Osim sastanka u Banskim dvorima, Bačić i Žigmanov imali su istoga dana odvojene sastanke s državnim tajnikom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonkom Milasom** i gradonačelnikom Zagreba **Milanom Bandićem**.

»Susret s državnim tajnikom Zvonkom Milasom i suradnicima održan je u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske. I ovaj sastanak je bio dio naše redovite komunikacije, pri čemu smo prije svega razgovarali o predstojećem susretu državnog tajnika Milasa s predstavnicima hrvatskih udruga u Stanišiću, 25. studenoga, o nastavku dobre suradnje, a također smo ukazali na važnost rješavanja pitanja vraćanja oduzete imovine Hrvatskoga doma u Srijemskoj Mitrovici, što je od iznimnoga značaja za hrvatsku zajednicu u ovome gradu. Razgovarali smo također i o drugim važnijim pitanjima za hrvatsku manjinsku zajednicu te zahvalili na ovogodišnjoj povećanoj financijskoj pomoći za projekte hrvatske zajednice, koja se dodjeljuje preko Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu«, kaže Bačić.

Kronološki, prvi susret Bačića i Žigmanova prošle srijede u Zagrebu bio je s gradonačelnikom Milanom Bandićem i njegovim najbližim suradnicima.

»Zahvalili smo mu za svu pomoć koju je Grad Zagreb pružao i pruža našoj manjinskoj zajednici, pri čemu smo posebno ukazali da je pomoć Grada Zagreba u kapitalnim projektima, kao što su kupnja zgrade za Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i uređenje etno-salaša *Balažević* u Tavankutu, bila ključna za njihovu samoodrživost. Dakle, nije se iscrpila u jednokratnoj pomoći. Posebno smo ukazali i zahvalnost za pomoć našoj djeci koja polaze nastavu na hrvatskom jeziku po oba modela. Gradonačelnik Bandić nam je sa svoje strane čestitao na ustrajnosti u borbi za očuvanje nacionalnoga identiteta Hrvata u Srbiji i izrazio spremnost da skupa s drugim državnim tijelima i dalje pomaže našu zajednicu, osobito kapitalne projekte«, kaže Bačić.

Z. Sarić

Strategija razvoja kulture u Republici Srbiji od 2017. do 2027.

Želimo integraciju a ne isključenost

Prirodno bi bilo ako želite nekoga integrirati da ga uključite u procese koje kreirate i koje vodite a ne da ih isključujete, kaže Darko Sarić Lukendić

Koncem rujna završena je javna rasprava o Strategiji razvoja kulture Republike Srbije od 2017. do 2027. a do kraja godine očekuje se i njeno usvajanje u Narodnoj skupštini. U radnoj skupini koja je kreirala ovu strategiju od 136 strana nije sudjelovao niti jedan predstavnik niti jedne nacionalne manjine koje žive u Srbiji. To je, smatra predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**, začuđujuće s obzirom na to da je isto to Ministarstvo (kulture i informiranja) pozvalo predstavnike manjina da sudjeluju u kreiranju Strategije informiranja (koje je u tijeku) a koja nije ništa većeg značaja za nacionalne manjine. Dapače, u zakonskim i svim drugim međunarodnim i domaćim dokumentima i političkim naracijama očuvanje kulture (i nacionalnog identiteta) nacionalnih manjina ne smatra se samo imperativom nego i ključnim zadatkom nacionalnomanjinskih vijeća, ali isto tako i države koja se na to obvezala i čiji dužnosnici skoro svakodnevno ističu kako je kulturna raznolikost bogatstvo Srbije.

Otuda bi bilo logično i sudjelovanje predstavnika nacionalnih manjina u kreiranju ovog strategijskog dokumenta. Pa ipak, nacionalne manjine su bile isključene iz radne skupine koja je kreirala ključni dokument za budućnost kulture u Srbiji a na temelju kojeg se planiraju i izmjene zakona i podzakonskih akata u kulturi a »dobar pristup bi bio da se, kada se kreiraju strateški dokumenti, uključi nekoliko manjinskih predstavnika koji bi onda iz svojih različitih vizura kondenzirali različite stavove različitih nacionalnih manjina«, ističe Sarić Lukendić.

Kulturni prostor(i)

Osim toga, ističe on »problem koji mi i druge nacionalne manjine imamo s ovom strategijom je vezan uz njen naslov. Jer, da se ona zove razvoj kulture Srba, onda mi ne bismo imali nikakvu primjedbenu u vezi s njom jer se ona bavi srpskim kulturnim prostorom koji je veći i širi od geografskih granica Srbije. U tom smislu legitimno je reći da i pojedini prostori Srbije spadaju u mađarski, hrvatski, bugarski i ini kulturni prostor. Naime, u pojedinim, napose rubnim područjima države, pojedini kulturni utjecaji se prepliću i strategija razvoja kulture unutar jednog geografskog okvira definiranog državnim granicama bi se trebala odnositi na sve njene građane sadržajem, a ona to ne čini. Ona prelazi geografske granice državnog prostora Srbije, ali istovre-

meno je sadržajem fokusirana gotovo isključivo na kulturu Srba, zaštitu srpske cirilice i zaštitu srpskog kulturnog prostora, a u isto vrijeme aktivnosti koje se predviđaju ne prepoznaju nacionalne manjine. »Mogu to razumjeti u određenoj mjeri jer svako nacionalnomanjinsko vijeće ima mogućnost donijeti svoju strategiju razvoja kulture pa je onda legitimno govoriti o tome da se ova strategija bavi nacionalnom kulturom s državnog aspekta, ali ono što je problem je da mi nismo dionici toga procesa.«

Ne težimo samogetoizaciji

O čemu se radi? Zašto je toliko bitan ovaj, formalni segment? »Manjinama se često spočitava samogetoizacija što podrazumijeva da postoji potreba zaštititi se od kulturnih, jezičnih i svakih drugih utjecaja većinskoga naroda. Smatram da hrvatska nacionalna manjina nije samogetoizirana, da ne teži samogetoizaciji već teži biti dobro integrirana u srpsko društvo. Ono što je problem je da se naši naponi na toj integraciji često ne prepoznaju i da nam se ne izlazi u susret. Naime, prirodno bi bilo ako želite nekoga integrirati da ga uključite u procese koje kreirate i koje vodite, a ne da ih isključujete. Dakle, ako država Srbija propagira kao vrhunski princip kojemu treba težiti integraciju nacionalnih manjina, onda se ne može smatrati inkluzivnim pristupom odsustvo predstavnika nacionalnih manjina iz radne skupine koja kreira dokument koji se zove Strategija kulture«, zaključuje Sarić Lukendić.

Na koncu, on kaže da su predstavnici nacionalnih manjina bili od samog početka uključeni u izradu Strategije, a ne tek u fazi javne rasprave, onda bi vjerojatno predložili da u Strategiji »nakon afirmativnih mjera za izdanja na cirilici bude stavljen jedan zarez i dodaju se afirmativne mjere i za izdanja na jezicima nacionalnih manjina«.

»To je jedna intervencija koja zahtijeva jedan zarez i dvije riječi, a država Srbija ne bi osiromašila ako bi i izdanja na jezicima manjina imala olakšice. A ta vrsta olakšica i intervencije govori o prisustvu ili odsustvu namjere zakonodavca da se uvaži i prepozna pravo na postojanje nacionalnih manjina i želje nacionalnih manjina da budu integralni dio srpskog društva, a ne da budu na margini i služe samo za pokazivanje kada dođu strani predstavnici«, zaključuje Sarić Lukendić.

J. D.

Potiskivanje latinice – slabljenje identiteta manjina

Promjene u školskom sustavu u učenju srpskog kao materinjeg jezika, koje su uvedene početkom 1990-ih godina, već su utjecale da mlađe generacije nacionalnih manjina, pa tako i hrvatske, koje ne polaze nastavu na manjinskim jezicima, veoma slabo pišu latiničnim pismom

Tekst prijedloga Strategije razvoja kulture u Republici Srbiji u sljedećem desetogodišnjem razdoblju izazvao je reakcije u liberalnim krugovima u Srbiji, među ostalim, i zbog odnosa prema latiničnom pismu srpskog jezika, kao jednom od dva pisma srpskog jezika koje normiraju i aktualni pravopisi srpskoga jezika. Naime, iako formalno može izgledati da se ovo pitanje ne tiče manjinskih zajednica, već da je riječ samo o kulturi većinskog srpskog naroda, problem je ipak mnogo složeniji.

Normiranje službene i javne uporabe jezika

Naime, još je tzv. Venecijanska komisija (Europska komisija za demokraciju putem prava) u svojem Mišljenju o Ustavu Srbije br. 405/2006 od 19. ožujka 2007. godine, u komentaru koji se odnosi na članak 10. Ustava Republike Srbije iz 2006. godine koji regulira službenu uporabu jezika, ukazala da normiranje isključivo ćirilice pisma srpskog jezika kao službenog, predstavlja »umanjenje zaštite prava na jezik manjina« u odnosu na Ustav iz 1990. kojim je bilo predviđeno da je i latinično pismo u službenoj uporabi na način utvrđen zakonom. Komisija je izrazila čuđenje zašto se »zakonom zaštićena upotreba latiničnog pisma, koje većina manjina radije koristi, više ne spominje izričito u Ustavu« osobito jer se prema članku 20. stavak 2. Ustava »dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava ne može umanjivati«. Zbog toga su predstavnici nacionalnih manjina još u jesen 2015. prilikom izrade prijedloga teksta Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina predložili vraćanje latiničnog pisma u službenu uporabu, ali je, na žalost, predstavnik mađarske nacionalne zajednice tijekom rasprave s predsjedavajućim Radne skupine, koji se ovome opirao tvrdeći da ne postoji latinično pismo srpskog jezika, rekao da mađarska zajednica više ne podupire ovaj prijedlog, a kako su svi prijedlozi nacionalnih manjina morali biti podržani od svih predstavnika nacionalnih vijeća, završena je rasprava o ovom pitanju, koje zato nije ni moglo ući u Akcijski plan.

Međutim, prijedlog Strategije ide mnogo dalje od službene uporabe srpskog jezika, jer govori i o javnoj uporabi, te zakonskim izmjenama u tom cilju. Pri tome valja uočiti da iako se u prijedlogu Strategije formalno govori o ćirilici, jednostavnom primjenom logičke metode tumačenja prava – razloga suprotnosti (*argumentum a contrario*), razvidno je da se istodobno

normira i korištenje latiničnog pisma srpskog jezika. Predloženim zakonskim mjerama, ukoliko bi do njih došlo, duboko bi se interveniralo u srpski jezik, mnogo dalekosežnije u odnosu na to što dio srpske javnosti već više od dva i pol desetljeća pejorativno percipira hrvatski jezik kao »hrvatski novogovor«. Iako se u hrvatskom jeziku na lingvističkoj razini radilo uglavnom na nastojanju za ponovnim korištenjem hrvatskih riječi koje su bile potisnute srpskim riječima iz razdoblja zajedničke države, dok je tvorba novih riječi bila neusporedivo skromnije prihvaćena, uglavnom je prešućivano da se proces eliminiranja hrvatskoga vokabulara odvijao i u srpskom jeziku.

Porezne olakšice

Prijedlogom Strategije kulture kao poticaj korištenju ćirilice u javnoj uporabi predloženo je smanjenje poreza za listove i časopise na ćirilici, porezne olakšice privatnim nakladnicima za ćirilčna izdanja, prednost prilikom otkupa knjiga na natječaju Ministarstva kulture izdanjima tiskanim na ćirilici, prednost u državnom financiranju prijevoda koji se publiciraju na ćirilici, porezne olakšice distributerskim mrežama za emitiranje stranih filmova ćirilčnim titlom, obvezivanje komercijalnih televizija (dakle, ne javnoga servisa!) da najmanje polovica titlova bude na ćirilici te obvezivanje mobilnih operatera za ravnopravno korištenje ćirilice na mobilnim platformama. Čini se, međutim, da su predviđeni poticaji za korištenje ćirilice zapravo eufemizam za kažnjavanje uporabe latinice.

Promjene u školskom sustavu u učenju srpskog kao materinjeg jezika, koje su uvedene početkom 1990-ih godina, već su utjecale da mlađe generacije nacionalnih manjina, pa tako i hrvatske, koje ne polaze nastavu na manjinskim jezicima, veoma slabo pišu latiničnim pismom, već uglavnom pišu ćirilčnim pismom. Drugim riječima, pisati latinicom ili ćirilicom više nije stvar izbora, već rezultat djelovanja sustava. Prijedlog Strategije kulture je nastavak već opisanih ustavnih, zakonskih i prosvjetnih intervencija u posljednjih dva i pol desetljeća i nesumnjivo će utjecati na daljnje slabljenje mogućnosti očuvanja identiteta manjinskih zajednica, napose onih čiju kulturnu i jezičnu sastavnicu čini latinično pismo.

Slaven Bačić

Strategije razvoja kulture Srbije iz kuta Mađarskog nacionalnog vijeća

Definiranje dimenzija srpske kulture

*Strategija ne obraća dovoljnu pažnju na razvoj kulturnog života građana pripadnika nacionalnih manjinskih zajednica čija kultura je također integralni dio kulture Srbije *
Favoriziranje srpske cirilice ne smije nikako diskriminirati jezike nacionalnih manjina*

Predstavnici Mađarskog nacionalnog vijeća su tijekom javne rasprave prijedloga Strategije razvoja kulture Republike Srbije od 2017. do 2027. godine sudjelovali u dva navrata, jednom u ime mađarske zajednice, a jednom u ime Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, u okviru kojeg su imali priliku upoznati se s cjelokupnim tekstom prijedloga. Formirani stav je podržan od strane Koordinacije i upućen radnoj grupi zaduženoj za izradu samog teksta nacрта, kao i predstavljen resornom ministru.

Ne definira se manjinska kultura

Strategija razvoja kulture Republike Srbije sadrži opredjeljenja države i definira strateške prioritete i pravce razvoja kulture u Srbiji od 2017. do 2027. godine, te je osnovni strateški cilj kojim teži doprinos razvoju društva u Srbiji, kulturnom životu

njenih građana i eurointegracijama i to zaštitom, izučavanjem i predstavljanjem kulturnog naslijeđa i poticanjem umjetničkog stvaralaštva. Nastoji uvažiti, vrjednovati, očuvati i razvijati sve ono što je, kao živa i produktivna tradicija, svaka epoha i kulturno-civilizacijska formacija trajno priložila cjelini kulture građana Srbije i Srba na širem kulturnom prostoru. Strategija veoma jasno definira dimenzije srpske kulture (slavenska, bizantska, starobalkanska, herojska, prosvječeno-europska, demokratska i kontaktna), no istovremeno ne uzima u obzir najosnovniju definiciju države iz prvog članka Ustava da je Srbija država srpskog

naroda i svih građana koji u njoj žive, ne definirajući dimenzije kulture ostalih građana države. Strategija teži razvoju cjelokupnog društva u Srbiji, no ne obraća dovoljnu pažnju na razvoj kulturnog života upravo građana pripadnika nacionalnih manjinskih zajednica, čija kultura je također integralni dio kulture u Srbiji.

Kao što strategija teži definirati dimenzije srpske kulture, tako i nacionalne manjine ističu da su nacionalne manjine nacionalne zajednice koje u državi predstavljaju manjinu i koje se od većinskog stanovništva razlikuju u svojoj kulturi, jeziku i pismu u dijelu ili u velikoj mjeri, te se zbog ovoga njihove bitne značajke i njihovo pravo na različitost ogledaju upravo u težnji za očuvanje i razvojem različitosti njihove kulture, jezika i pisma. Kultura nacionalnih manjina u Srbiji je dio kulture matične (jezične) nacije i njene kulture putem njenih korijena, tradicije, svakodnevnih veza suvremenih aktera, povijesnih specifičnosti koje oblikuju njen moderan razvoj kao i jezika, a istovremeno na kulturu manjinskih zajednica značajno utječe kulturni život većinskog stanovništva kao i procesi koji se odigravaju u srpskoj kulturi, a ove kulture obogaćuju cjelokupan život kulture Srbije i njeno kulturno stvaralaštvo.

Problem financiranja manjinske kulture

Na žalost, nejednaki uvjeti postojanja i daljeg razvoja različitih kultura (nedostatak kadrova, nesrazmjera u razvijenosti kulturne infrastrukture, financiranju, pravnom okviru, medijskoj pokrivenosti, odvojenost od kulturnog života matične zemlje, cjelokupan nepovoljniji položaj manjinske kulture) i međutjecaji mogu lako dovesti do suženja kulture i do asimilacije nacionalnih manjinskih zajednica. Ukoliko se međutim interkulturalnost i integrativna multikulturalnost upari s pojačanom zaštitom manjinskih nacionalnih kultura i poštovanjem njihove samostalnosti, onda se procesi koji vode do izumiranja vrijednosti mogu usporiti ili čak preokrenuti, no za to se mora osigurati da komunikacija između manjina i većine ne bude jednosmjerna, jednopolna, a nacionalne manjine i njihove kulturne vrednote moraju postati realni elementi vrijednosnog sustava cjelokupnog društva. Dimenzijama interkulturalnosti i multikulturalnosti nedovoljno je posvećena pažnja u prijedlogu Strategije.

S druge strane, u okviru razvoja kulturne infrastrukture ne posvećuje se dovoljno pažnje osnivanju, radu i održavanju ustanova kulture nacionalnih manjina. Također, država za financiranje kulture nacionalnih manjinskih zajednica opredjeljuje iz godine u godinu sve manji iznos sredstava, kako nominalno (u apsolutnom iznosu), tako i srazmjerno državnom proračunu (pojava oduzimanja financiranja). Financiranje se sve više opredjeljuje kao projektno financiranje putem natječaja, što onemogućava stvaranje, jačanje i očuvanje ustanova manjinske kulture.

Dovođenje u pravno nepovoljniji položaj

Treba ukazati na manjkavost pravnog okvira u pripremi Strategije. Naime u aneksu 1 »Zakoni, podzakonski akti i potvrđena međunarodna dokumenta u oblasti kulture« nabrojana je samo Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, a jedini multilateralni pravno obvezujući instrument za zaštitu nacionalnih manjina, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina uopće nije ni spomenuta. Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina država se obvezala poduzeti akciju da kulturna raznolikost bude izvor i faktor ne podjele, već obogaćenja za svako društvo. Također, bilateralni sporazumi o zaštiti nacionalnih manjina potpisani s Hrvatskom, Mađarskom, Rumunjskom i Makedonijom uopće nisu uzeti u razmatranje. Od domaćih propisa nedostaju najznačajniji manjinski zakoni: Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, koji reguliraju brojne specifičnosti kulture i kulturne djelatnosti pripadnika nacionalnih manjinskih zajednica. Navedeni propisi ne nedostaju samo iz nabiranja izvora, već nacrt Strategije nije u potpunosti napisan u duhu obveza iz ovih obvezujućih propisa.

Dok Strategija predviđa (u)vođenje sustavne politike u cilju njegovanja srpskog jezika i ćirilice, istovremeno ne predviđa

slične mjere za njegovanje i očuvanje jezika nacionalnih manjina. Predviđene afirmativne porezne mjere u sferi izdavanja listova, časopisa i knjiga, distribuiranja filmova, obvezivanje komercijalnih televizija na ćirilične titlove te utjecajem na privredne subjekte, praktično se radi na kažnjavanju javne upotrebe jezi-

ka i pisma nacionalnih manjina, za koje je notorna činjenica da »većina manjina koristi latinično pismo« (Mišljenje Venecijanske komisije o Ustavu Republike Srbije, točka 10). Osiguravanjem ovih afirmativnih mjera upotreba manjinskih jezika u kulturi će biti osim faktički dovedena i pravno u nepovoljniji položaj. Na postojanje ove široke palete jezika i pisama u Srbiji, uključujući i srpski jezik koji sam ima dva pisma – ćirilično i latinično – treba gledati kao na kulturno bogatstvo, dok favoriziranje srpske ćirilice ne smije nikako diskriminirati jezike nacionalnih manjina.

Emil Lulić,
Mađarsko nacionalno vijeće

Nove nošnje iz Subotice

Tjedan hrvatske kulture u HOŠIG-u

Najznačajnija kulturno-umjetnička manifestacija Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đачkog doma u Budimpešti (HOŠIG), *Tjedan hrvatske kulture* održan je ovaj tjedan, od 20. do 24. studenoga.

Program *Tjedna* bio je bogat i šarolik. Došli su gosti iz Subotice, Segedina i Zagreba. Na svečanosti otvaranja *Tjedna* ravnateljica HOŠIG-a **Anna Gojtán** pozdravila je brojne uglednike, učenike i profesore, među njima veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti **Mladena Andrića**, stručnu referenticu srednjopeštanske središnjice prosvjetnog okruga **Mariju Solténszky** te glavnu koreografkinju HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice **Senku Horvat**.

Gojtán je istakla veliki značaj *Tjedna* za školu i Hrvate u Mađarskoj.

»Tjedan hrvatske kulture u HOŠIG-u je zrcalo spoznaja stečenih u školi, rezultat rada s nadarenim učenicima, vrednota od-

gojno-obrazovnog rada i našeg svjetonazora. Kako razmišljamo o njegovanju materinskoga jezika, o važnosti očuvanja hrvatske samosvijesti, kulture i običaja. Što činimo poradi postojanja žive veze s matičnom nam domovinom i hrvatskom narodnosnom zajednicom u Mađarskoj. Na ovogodišnjem Tjednu literarno-glazbena etida, povijesni kviz, natjecanje darovitih učenika, talk show, natjecanje u kazivanju priče i mnogi drugi sadržaji svjedoče o našim uložnim naporima. Naime, naša škola svojim učenicima ne želi predati samo znanje, nego im želi obogatiti i osobnost da kao opredijeljeni i svjesni Hrvati napuste školske klupe.«

U sklopu svečanosti predstavljena su četiri kompleta ženske bunjevačke narodne nošnje koju je HOŠIG uspio kupiti zahvaljujući potpori Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Nošnju je izradila **Nada Sudarević** iz Subotice.

Branka Pavić Blažetin

Lazar Cvijin,
predsjednik Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice

HKC ima važno mjesto u zajednici

Radimo na jačanju naših odjela i manifestacija * Imamo problema s održavanjem objekta *

Godine 2020. obilježavamo više velikih obljetnica Centra

Na Skupštini Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice, održanoj početkom srpnja ove godine, za novoga predsjednika izabran je **Lazar Cvijin**. Dugogodišnji član te udruge, Cvijin je već ranije, od studenoga prošle godine, bio član Upravnog odbora Centra. Rođen je 1967. godine u Subotici. Po struci je elektroinženjer a radi kao direktor jednog privatnog poduzeća koje se bavi električnim agregatima. Dopredsjednik je Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice, a član je i Skupštine *Radio Marije*, na čijim valovima ima autorsku emisiju. Otac je troje djece.

Osim o radu Centra i njegovih odjela, s njime smo razgovarali i o problemima s kojima se ova udruga suočava kao i o planovima HKC-a ususret jubilejskoj, 2020. godini.

Prilikom imenovanja za predsjednika HKC-a *Bunjevačko kolo*, na Skupštini održanoj ljetos, naveli ste da situacija u Centru »nije laka«. Kakvo stanje ste zatekli i u kojem ste pravcu krenuli rješavati probleme?

Još prije godinu dana, u studenome 2016. postao sam član Upravnog odbora te već tu počinje moj angažman oko vođenja HKC-a. Tada je u upravi okupljen jedan novi tim, Odbor je pomlađen sa šestoro novih osoba. Dio problema je već tada bio uočljiv, a jedan od ključnih je financiranje. Teško nam je financijski ispratiti rad odjela, posebice troškove njihovih gostovanja, jer znamo da to mahom financiraju gostujuće udruge, sve ostalo pokrivaju domaćini. Dodatni problem nam je to što smo izgubili jednog od glavnih privatnih donatora. Posebno se to osjetilo u radu Folklornog odjela koji je bio tražen, imao je puno ponuda i gostovanja, i tu su nastali određeni problemi. Slične probleme imao je i Dramski odjel. U radu Folklornog odjela je zbog toga došlo do krize i nesuglasica. To je rezultiralo time da je tadašnji voditelj Odjela **Andrija Bašić Palković** dao ostavku, ali smo to uspjeli nadomjestiti jer je na njegovo mjesto u veljači došla **Senka Horvat**. Pomjeranja nabolje krenula su već u siječnju ove godine organizacijom *Velikog prela*, kada smo se odvažili tu

manifestaciju vratiti u jedan veći prostor, dvoranu Tehničke škole *Ivan Sarić*. Velikim angažmanom uspjeli smo okupiti oko 500 ljudi na manifestaciji, od čega 350 s plaćenim kartama. Prelo je prošlo odlično, kako po našem mišljenju, tako i po komentarima posjetitelja. Tu smo pokazali neke pomake, prelo smo »modernizirali«, naravno poštujući tradiciju. Nakon uspješnog *Velikog prela* nastavili smo s rješavanjem problema, odnosno jačanjem odjela i jačanjem naših manifestacija, što smo pokazali kasnije i s novinama u manifestaciji *Djeca u Dužijanci*. I na našem ovogodišnjem Godišnjem koncertu 2. prosinca bit će novina, svoje mjesto, uz folklorce, dobit će i drugi odjeli Centra.

Folkorni odjel je najbrojniji i najprepoznatljiviji u radu Centra. Kakva je sada situacija u tom odjelu?

Kada je došlo do smjene voditelja u veljači ove godine, dio plesača je otišao s bivšim voditeljem Andrijom Bašić Palkovićem u novu udrugu. Međutim, uspješno stvaramo novu bazu, posebice kod dječje i pripremne skupine. Imamo sada oko 70 članova u svim skupinama. Problem nam je mali broj momaka, što nije rijedak slučaj kada je folklor u pitanju. Radimo na privlačenju novih članova, cilj nam je doći do stotinu članova. U ovoj godini folklorci su imali četiri gostovanja u inozemstvu, tri u Hrvatskoj i jedno u Mađarskoj. Glede Hrvatske, bili su na ljetnoj turneji Gate-Omiš-Rijeka što je podrazumijevalo i ljetovanje, a tu su i nastupi u Vinkovcima i nedavno u Belom Manastiru. Kad je riječ o Mađarskoj, nastupili smo na festivalu *Kulturna baština Bunjevaca bez granica* u Gari. Jedan nastup folklorci su imali i u Kikindi, a uskoro će nastupiti u Rumi, 16. prosinca, na manifestaciji koju organizira tamošnja hrvatska udruga – HKPD *Matija Gubec*. Naravno, očekuje nas i naš Godišnji koncert 2. prosinca. Imali su i nekoliko nastupa na lokalno – osim *Dužijance* i *Velikog prela*, bili smo prisutni na festivalu *Interetno*, na *Zavičajnim dani-ma*, na proslavi *Dana grada* nismo nastupili zbog kiše. Bili smo gosti Ultramaratona na Paliću, nastupili za naše stare sugrađane u Gerontološkom centru. Dakle, imali smo lijep broj nastupa,

čime se ispunjava plan za ovu godinu. Važno je reći i to da su sva gostovanja financijski pokrivena, te da nekih ranijih problema u tom smislu nećemo imati.

Kakvo je stanje u Dramskom odjelu? Rade li oni, spremaju li neku novu predstavu?

I tu smo imali određenu krizu, ali sam s voditeljem odjela **Marjanom Kišom** uspio postići dogovor da oni nastave sa svojim radom. Tu imamo petnaestak članova. Trenutačno je na njihovom repertoaru jedna predstava *Ča Grgina huncutarija*, s kojom su imali dosta gostovanja. Njihov rad nije lako organizirati, jer su to odrasle osobe s puno poslovnih i privatnih obveza, što im ne ostavlja puno prostora za probe. Ali ekipa je ponovno okupljena, čak planiraju novu predstavu, komad *Skupština na čoš* autora Marjana Kiša. Premijera se očekuje krajem ožujka, početkom travnja. Inače, odjel je ove godine gostovao u Lemešu, a upravo ovih dana, 24. i 25. studenoga, očekuju ih gostovanja u Sisku i Osijeku. U Sisku gostujemo u projektu suradnje sa Srpskim narodnim vijećem, a u Osijeku ćemo biti gosti udruge *Šokačka grana*. Dječji dramski odjel nam više nije aktivan, voditeljica **Nevena Mlinko** je svoju karijeru usmjerila u drugom smjeru, tražimo rješenje za to pitanje. Inače, nama je pomladak jako važan i na tomu ćemo sigurno raditi, plan je tako i da u okviru Likovnog odjela osnujemo dječju sekciju.

Kakva je situacija u Likovnom odjelu Centra?

U odjelu djeluje oko 30 članova. Likovni je odjel u rujnu preuzeo voditi **Željko Vidaković**. Naša likovna kolonija *Bunarić* je održana i ove godine, malo smo kasnili s izložbom radova s njezinog prošlogodišnjeg saziva, ali je i to priređeno. Kad je riječ o koloniji, plan je da se iduće godine jedan radni dan održi na marijanskom svetištu čije ime ta manifestacija nosi. Ono što smo uspjeli konačno uraditi jest kvalitetan popis slika koje imamo u fundusu *Bunjevačkog kola*. Taj popis je urađen i došli smo do brojke od 750 slika. Radi se na sistematizaciji tog fundusa, pri čemu će biti razdvojene slike koje ostaju kao naše kulturno blago, dok će u drugu skupinu biti razvrstane slike koje ćemo prodavati. Tu također trebamo riješiti i problem kvalitetnog skladištenja tih slika. U taj prostor sada treba uvesti grijanje, što predstavlja troškove. Inače, i članovi Likovnog odjela planiraju gostovanja, sudjelovanja na likovnim kolonijama i tu će imati potporu uprave Centra.

HKC Bunjevačko kolo se, kao i većina drugih sličnih udruga, suočava s izazovima financiranja kako svojih aktivnosti tako i tzv. hladnog pogona. Kako tu stojite?

Centar ima veliki prostor koji zahtijeva puno novca za odgovarajuće održavanje. Tu je važno napomenuti i to da mi više nismo vlasnici ovog prostora. Promjenom Zakona o udrugama iz 2015. godine, vlasnik, odnosno korisnik Centra je Grad Subotica, a mi smo samo zakupci po simboličnoj cijeni. Sada prostor više nemamo na trajno korištenje. Kada su u pitanju troškovi komunalija, od Grada Subotice imamo godišnju financijsku dotaciju upravo za tu namjenu. Taj iznos nije dostatan za troškove, posebice u zimskom razdoblju zbog grijanja. Veliki problem nam je i održavanje objekta, poput dotrajalih radijatora u maloj dvorani, krova u velikoj dvorani i slično. Za takva ulaganja, kada bismo krenuli u razgovor s potencijalnim donatorima, trebali bismo biti sigurni da ćemo još dugo biti u ovom prostoru. Centar zahtijeva i poslove koji trebaju biti honorirani – od tajnice, voditelja

folklor, korepetitora, garderobera. Za to bi nam u nekoj optimalnoj varijanti trebalo 1.200.000 dinara godišnje. Mi taj novac nemamo, već našim suradnicima dajemo samo simbolične nadoknade. Jedan od problema su nam, kako sam već spomenuo, putovanja koja se slabo pokrivaju na natječajima, a ona su nam faktički najveći trošak. Uz dotaciju Grada, izvor financiranja aktivnosti su nam natječaj – od lokal, pokrajine do republičke razine, kao i natječaj nadležnih državnih tijela u Hrvatskoj. Dio sredstava za funkcioniranje osiguravamo i od donacija privatnih osoba i sponzora.

Kakvu suradnju imate s institucijama hrvatske zajednice i drugim udrugama?

Imamo dobru suradnju i potporu od Hrvatskog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Oni su nas povezali s određenim osobama u Hrvatskoj koji će nam pomoći u radu. Poput udruge *Šokačka grana* iz Osijeka s kojom planiramo prekogranični projekt ili predstavnika Osječko-baranjske županije s kojima smo se susreli. Imamo i dobru suradnju s drugim hrvatskim udrugama. Dodao bih i to da imamo susrete s udrugama kojima kultura nije primarna djelatnost, kao što su nam nedavno bili gosti predstavnici udruge *Osvit* iz Hrvatske ili udruge gospodarstvenika iz Posušja u Hercegovini. Istaknuo bih i dobru potporu koju imamo od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i hrvatskog Veleposlanstva u Beogradu. Ono što nas hrabri je i to što smo se već tri puta susreli s novim veleposlanikom **Gordanom Bakotom** otkako je u Beogradu. Takva praksa nije postojala s prijašnjim veleposlanikom. Isto tako, imamo i dobru suradnju s hrvatskim konzulom u Subotici **Velimirom Plešom**.

Koji su planovi Centra za neko predstojeće razdoblje?

U Statutu imamo sedam odjela, a tri su nam aktivna. Neke od odjela planiramo reaktivirati, ali naravno ne sve, jer su rad nekih od njih u međuvremenu zamijenile druge hrvatske udruge. U prvoj polovici devedesetih godina HKC je bio maltene jedina hrvatska udruga u Subotici. Danas je situacija drugačija, ali Centar dakako ima važno mjesto u hrvatskoj zajednici. Od onoga što već nisam naveo, plan je pokretanje Suvenirnice u kojoj će se naći predmeti koje izrađuju naši članovi ali i druge osobe. U pitanju su suveniri koji prikazuju ponešto iz baštine bunjevačkih Hrvata – slike, radovi od slame, papuče, prsluci, zvečke... Naime, imamo sve više posjeta iz Hrvatske, u posljednjih mjesec dana imali smo ih četiri, i tu vidimo neku svoju turističku šansu, uz naš stalni etno postav Bunjevačke sobe. Na tom planu razvijamo suradnju s drugim udrugama na teritoriju grada, prvenstveno s HKPD-om *Matija Gubec* iz Tavankuta koji imaju dosta iskustva i gostiju u okviru svoje turističke djelatnosti. Mi ćemo nastojati ponuditi dio turističke priče vezan za Suboticu. Godine 2020. obilježavamo više velikih obljetnica – 50 godina od osnutka HKUD-a *Bunjevačko kolo*, 50 godina obnovljenog *Velikog prela*, koje za tu prigodu planiramo vratiti u Dvoranu sportova, i 25 godina od kako smo postali Hrvatski kulturni centar. Planiramo kontinuirani uspon Centra koji bi trebao kulminirati u toj jubilejskoj godini. Mislimo da smo na vrijeme krenuli s time. U upravi postoji tim koji bi to mogao postići.

Davor Bašić Palković

Prva europska konferencija posvećena manjinskim i lokalnim medijima

Snaga zajednica, vrijednost raznolikosti i vještina suradnje

Tijekom četiri panela govorili su, raspravljali i stvarali nove ideje i projekte veliki broj predstavnika medija, kulturnih i državnih ustanova, kao i pokrajinskih institucija iz Srbije i iz cijele Europe

Prva europska konferencija posvećena manjinskim i lokalnim medijima održana je u Novom Sadu 16. i 17. studenog u organizaciji Heror Media Ponta, Giacomelli Media, Centra za razvoj manjinskih i lokalnih medija, Magyar Szóa, Asocijacije medija u suradnji s MIDAS-om i Fakultetom za menadžment.

Tijekom konferencije organiziran je edukativni tečaj čiji su polaznici bili novinari manjinskih medija i studenti Fakulteta za menadžment, smjer menadžment u medijima. Naglašeno je da je cilj tečaja formiranje medijske mreže manjinskih i lokalnih medija za potrebe projekta *Novi Sad 2021 Europska prijestolnica kulture*, kao i upoznavanje sa suvremenim trendovima i izazovima transformacije medija u doba digitalne tranzicije.

Nova naracija

Prvi dan konferencije održan je u Srijemskim Karlovcima, gdje su se prisutnima obratili **Nataša Heror** iz Heror Media Ponta, dekan Fakulteta za menadžment prof. dr. **Goran Kvrđić**, PR Fondacije Novi Sad EPK 2021 Dr. **Mirjana Kovačević**, predsjednica MIDAS-a **Edita Šlezakova** i predsjednik Općine Srijemski Karlovci **Nenad Milenković**. Nakon prvog dijela obuke, predstavljanja i kratkog predavanja **Jurija Giacomellia**, Nataša Heror, Goran Kvrđić i Jurij Giacomelli potpisali su Ugovor o suradnji, a prvi dan konferencije zatvorila je konzultantica za pristupačne komunikacije **Marija Vrebalov**.

Drugi dan konferencije sa sloganom »Nova naracija: Snaga zajednica, vrijednost raznolikosti i vještina suradnje« otvorio je pokrajinski tajnik za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Miroslav Štatković**. Nakon toga započeli su paneli gdje se na prvom govorilo o kulturnoj raznolikosti u kontekstu manjinskih medija i kulture, zatim se analiziralo koje su moguće inovacije u medijima, dok je u trećem panelu moderator Jurij Giacomelli razvio raspravu s predstavnicima manjinskih medija iz Slovačke, Njemačke, Baskije, Finske i Rumunjske o pitanju kako se prate manjinski i većinski mediji. Četvrti panel je predstavljao temu o Europi i manjinskim medijima. Tijekom sva četiri panela govorili su, raspravljali i stvarali nove ideje i projekte veliki broj predstavnika medija, kulturnih i državnih ustanova, kao i pokrajinskih institucija iz Srbije i iz cijele Europe.

Formiranje mreže

Nakon dva konferencijska dana zaključeno je da je formiranje mreže suradnje i partnerstva jedan od najvažnijih procesa za dalji razvoj manjinskih i lokalnih medija, ali i svih ostalih organizacija i institucija, koje se nalaze u javnom dijalogu. Naglašeno

je da je cilj konferencije postignut, a on je bio unaprjeđenje informiranja manjinskih zajednica i interkulturalnog dijaloga između medija manjinskih zajednica Europe, lokalnih i nacionalnih medija kroz prisutnost sadržaja manjinskih medija u lokalnim i nacionalnim medijima, kao i razmjena najboljih praksi na području izdavaštva tijekom digitalizacije i postojećih demografskih društvenih promjena. Također su naglasili kako bi se ovakvi skupovi trebali organizirati češće, jer se tada na jednom mjestu povezuju manjinski i lokalni mediji s ostalim sektorima, a time se doprinosi tome da manjinski mediji postaju značajan činitelj kvalitetnijeg informiranja.

Pokrovitelji Prve europske konferencije posvećene manjinskim i lokalnim medijima su Ministarstvo kulture i informiranja, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Uprava za kulturu Grada Novog Sada i Fondacija Novi Sad EPK 2021.

Kristina Ivković Ivandekić

Piše: Katarina Korponaić

Na tlu nekadašnje ekonomije

Mjesna zajednica Palić je na zgradu u Zelengorskoj ulici (u prošlosti se zvala Mamužićeva aleja) 2011. godine postavila ploču sa sljedećim natpisom: »U ovim zgradama na Paliću je radila Poljoprivredna škola internatskog tipa. Osnovana je 1896. Prvi ravnatelj i osnivač škole, J. Ásványi Lajos, god. 1905. patentirao je prvi pronalazak na Paliću«.

Na karti grada i Palića iz 1928. godine zgrade podignute ranije za Poljoprivrednu školu uz aleju, s još desetak drugih objekata, nalaze se na povećem kompleksu zemljišta, označenom kao Gradski majur i Gradska ekonomija. Palički kvart na kome se nalazila ekonomija bio je omeđen sljedećim ulicama: Zelengorskom (tada Mamužić aleja), Dubrovačkom i Trogirskom, čiji su nazivi kroz vrijeme ostali nepromijenjeni, i Bohinjskom (nekada Radičevićevom). U kvart, tj. kompleks ekonomije, ulazio je i dio tadašnje Majurske ulice, čiji se tragovi još naziru.

Zemljište nekadašnje Gradske ekonomije i danas je, velikim dijelom, prostrani prazan kompleks, omeđen zgradama nekadašnje Poljoprivredne škole (danas imaju drugu namjenu) sa strane Zelengorske ulice i Osnovnom školom *Miroslav Antić*, podignutom u novije doba na ovom velikom placu, te školskim dvorištem i sportskim terenima, sa strana Trogirske i Dubrovačke ulice. Ostali planovi u razvoju Palića ovdje su još neostvareni.

Davna Gradska ekonomija, s tim velikim prostorom čije su razmjere uočljivije iz sporednih ulica, a znatno vidljivije tek iz visinskih snimaka, te s urbanim sadržajem koji čini svega nekoliko zgrada, djeluje gotovo nestvarno u, inače, u međuvremenu, urbaniziranom i gusto naseljenom palićkom naselju. Bilo bi atraktivno šetati ovim kompleksom s uređenim travnjacima, parkom i dječjim igralištima.

SU-racionalizacija

U mojoj maloj mjesnoj zajednici (MZ), koja se slučajno zove Mali Radanovac, u ponedjeljak, 20. studenoga, desila su se dva značajna događaja koja će sigurno biti zabilježena u još nenapisanim kronikama ove gradske mjesne samouprave. Prvi se dogodio oko 10 sati prijepodne kod kamiona koji je bio parkiran na kolovozu ispred zgrade MZ, prepunom novih kanti za otpatke. Ispred ovog kamiona, u vatri kamera tri lokalne TV postaje u vjetru, stajao je direktor JP Čistoća i zelenilo i još neki meni nepoznati gradski dužnosnici. Mi, funkcionari MZ, sve smo to gledali kroz prozor ureda. Naime, tajnici MZ naredeno je da članove Savjeta MZ i predsjednika Skupštine okupi u zgradi, jer gradski izaslanici i TV reporteri žele čuti i naše mišljenje o »akciji godine« koja će se događati kod nas. Taj dan započela je desetodnevna akcija – dijeljenje kanti za stanovnike naše MZ. Valjda zato što smo posljednja gradska samouprava gdje se to uradilo, netko je zamislio da bi trebali možda održati izvjesnu »svečanu sjednicu« Savjeta da se zahvalimo mudrim vođama grada. Od svega toga na koncu nije bilo ništa, nitko nije ni »primirisao« u zgradu ili nas pokušao kontaktirati. Vjerojatno »mala organizacijska greška«. Drugi događaj se dešavao u Plavoj vijećnici Gradske kuće, gdje su na prigodnom sastanku tajnicima i tajnicama MZ saopćili da se od siječnja iduće godine u gradskim MZ njihova radna mjesta ukidaju zbog racionalizacijske akcije »smanjimo lokalnu administraciju«.

Racionalizacija

U filozofiji racionalizam znači: učenje prema kojem je razum izvor i kriterij svakog saznanja nadređen iskustvu, a racionalizacija: usklađivanje troškova raspoloživim prihodima u svakom segmentu društvenog i državnog nivoa. Tako je na posljednjoj sjednici Skupštine grada smanjen proračun za ovu godinu za cca. pola milijarde dinara navodno zbog kašnjenja realizacije devete faze rekonstrukcije gradskog kazališta. Meni sve to »miriše na to« da od Vlade nećemo dobiti obećane novce. U akciji »racionalizacije« naš mudri gradonačelnik je odredio jedno povjerenstvo koje je na temelju brojnih razgovora s čelnicima JP i organizacija koje financira Grad došlo do rezultata da treba ukinuti 215 radnih mjesta (47 u *Kolevci*, 7 u knjižnici itd.). Ovaj prijedlog je usvojilo i Gradsko vijeće i uputilo na raspravu Skupštini grada, koja je isti i usvojila na spomenutoj sjednici, među njima i o radnicima u MZ. O tome gradonačelnik kaže: »Mi govorimo o jednoj racionalizaciji u kojoj će pojedini tajnici biti povučeni da rade u gradskoj upravi i pokrivat će više mjesnih zajednica... 37 tajnika dnevno imaju sat vremena posla... ne bi trebalo da ih osam sati plaćamo, a efektivno rade sat vremena... mislim da ne trebamo, jer važniji su nam čistači, vozači koji efektivno rade u gradskoj samoupravi«. U početku »racionalizacije uprave« upravo čistači, portiri i vozači su bili na meti. Ne znam odakle je ovo »iskustveno« saznanje o radnom vremenu u mjesnim zajednicama. Moje iskustvo je sasvim drugačije, pošto sam i sada tu aktivan. Uostalom, MZ su tijela mjesne samouprave (Zakon o lo-

Tradicionalno opremljen risar, u parku Gradske kuće

kalnoj samoupravi) po kojima se može organizirati rad općinske uprave u MZ. Racionalni gradonačelnik zamišlja da se ovaj rad centralizira i da će nekoliko »super tajnika« pokrivati teritorij više MZ. Uostalom, ako to neće funkcionirati, »angažirat će se radnici na osnovu ugovora«, veli predsjednik grupe vijećnika SVM-a i misli da savjeti i skupštine trebaju raditi više. Eto još jednog eksperimenta. Povećat ćemo broj radnih mjesta u općinskoj upravi i angažirat ćemo honorarne suradnike. Meni to opet miriše na to, čistimo njihove (DS) kadrove i namještajmo naše. A lokalna samouprava!? To je izgleda »passe tema«.

Povratak u prošlost

U doba socrealizma i ja sam doživio nekoliko racionalizacija, na primjer u organizaciji poduzeća čiji je cilj bio »smanjenje administracije i racionalizacija poslovanja«, naravno sve u interesu radnika koji »efektivno rade« kao i danas. Sjetih se jedne anegdote iz susjedne Mađarske, gdje je samouprava bila nepoznati pojam, ali ne i racionalizacija. »U mjesnoj poljoprivrednoj zadruzi (opet) je jedno povjerenstvo izišlo na njivu da vide kako *Janoš bači* kosi. Ustanovili su da je samo u jednom pravcu efektivan, pa su mu namjestili sječivo i s druge strane da bude efektivniji. Sljedeći put su mu na pojas otpozadi zakačili grabulje da može pokupiti pokošeno. Kad su se treći put pojavili na njivi, *Janoš bači* je bacio kosu i dao se u panično bjekstvo. Kad su ga pitali zašto bježi, odgovorio je: »Pretpostavljam da ćete mi na pojas okačiti i fenjer, da mogu i noću raditi!«.

Javni natječaj

Republika Srbija

Autonomna Pokrajina Vojvodina

Grad Subotica

GRADONAČELNIK

Povjerenstvo za izbor članova tijela za praćenje primjene

Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP-a)

Broj: II-021-129/2017

Dana: 24. 11. 2017.

Subotica

Trg slobode 1

Povjerenstvo za izbor članova tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP-a), temeljem Odluke o usvajanju Lokalnog antikorupcijskog plana Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 21/17), članka 4. Pravilnika o uvjetima, kriterijima i mjerilima za izbor članova Radnog tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana (*Službeni list Grada Subotice*, br.30/17) i Rješenja o formiranju Povjerenstva za izbor članova tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana br. II-021-103/2017 od 31. 7. 2017. godine, raspisuje:

JAVNI NATJEČAJ

za izbor članova Radnog tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP-a) Grada Subotice

I. CILJ NATJEČAJA

Javni natječaj se raspisuje za izbor članova Radnog tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana Grada Subotice.

II. UVJETI, DOKUMENTACIJA, PRAVO NA SUDJELOVANJE

Kandidat za člana Radnog tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana treba ispunjavati sljedeće uvjete:

1. da je osoba koja podnosi kandidaturu punoljetna i da ima mjesto prebivališta na području Grada Subotice;
2. da osoba koja podnosi kandidaturu nije osuđivana i da se protiv nje ne vodi sudski postupak za djela koja se odnose na korupciju;
3. da osoba koja podnosi kandidaturu nije radno angažirana u tijelima Grada po bilo kojoj osnovi (na određeno ili neodređeno vrijeme, angažirana u formi rada izvan radnog odnosa i dr.);
4. da osoba koja podnosi kandidaturu nije nositelj bilo koje dužnosti u političkoj stranci;
5. da osoba koja podnosi kandidaturu nije javni dužnosnik, u smislu odredaba Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije.

Osobe koje podnose prijavu na Natječaj trebaju uz prijavu Povjerenstvu dostaviti i sljedeće:

- životopis, sastavljen u slobodnoj formi,
- potvrdu MUP-a iz kaznene evidencije i potvrdu nadležnog suda da se protiv podnosioca prijave ne vodi sudski postupak za djela koja se odnose na korupciju,
- presliku osobne iskaznice,
- potpisanu izjavu osobe koja podnosi kandidaturu da nije radno angažirana u tijelima Grada po bilo kojoj osnovi (na određeno ili neodređeno vrijeme, angažirani u formi rada izvan radnog odnosa i dr.),
- potpisanu izjavu osobe koja podnosi kandidaturu da nije nositelj bilo koje dužnosti u političkoj stranci,
- potpisanu izjavu osobe koja podnosi kandidaturu da nije javni dužnosnik u smislu odredaba Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije i
- motivacijsko pismo koje sadrži obvezne odgovore na sljedeća pitanja:
 - 1) Što vas motivira da se prijavite da se angažirate u praćenju Lokalnog antikorupcijskog plana Grada Subotice?
 - 2) Kako vidite politiku borbe protiv korupcije u našem društvu i što biste sugerirali u svezi s tim?
 - 3) Čime osobno možete pridonijeti rješavanju problema korupcije u društvu?«.

III. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Prijava na Natječaj podnosi se na obrascu »Prijava za članove Radnog tijela za praćenje Lokalnog antikorupcijskog plana Grada Subotice (LAP-a)«, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici »Natječaji i oglasi«.

Nepravodobne prijave Povjerenstvo neće razmatrati.

Nakon utvrđivanja rang liste, Povjerenstvo dostavlja rang listu kandidata za izbor članova Radnog tijela Skupštini grada Subotice, koja donosi odluku o izboru članova Radnog tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP-a).

Natječaj je otvoren osam dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs, odnosno od 24. 11. 2017. godine do 2. 12. 2017. godine.

Popunjene Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj kuverti, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom, s naznakom »Javni natječaj za izbor članova Radnog tijela za praćenje primjene Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP-a) Grada Subotice«. Natječajni materijal se ne vraća.

Lista pristiglih prijava o radu Povjerenstva javno se objavljuju na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefon 024/626-884.

Predsjednik Povjerenstva
Jasmina Stevanović, v.r.

Drvo i ugalj

Svaki grad ima »ono nešto« što ga čini posebnim, drugačijim od ostalih, a što ne piše u turističkim prospektima. Za Suboticu bih mogla navesti puno toga, naravno, jer je to grad u kojemu sam odrasla i u kojemu živim i radim. Tako na primjer, kad vidim novo autobusno stajalište izlijepljeno oglasom *Prodajem paradajz* ili *Drvo i ugalj*, poštansko sanduče sa svih strana oblijepljeno s obavijesti *Kupujemo kosu*, drveća obavijena drečavo-žutim plakatima *Kubanska salsa* ili bilo koju limenu površinu u gradu na kojoj stoji papir *Ostrog*, znam da sam kod kuće.

Kao i u ostalim gradovima naše države u kojima sam bila, i u Subotici gotovo da nema mjesta u gradu gdje se ne može vidjeti nekakav papirnati promidžbeni materijal, najčešće selotejpom pričvršćen za drvo ili neki limeni objekt u što spadaju i semafori, prometni znaci, putokazi, žlijebovi (oluci)...

Interesantno je kako su pojedini plakati izrađeni od očito vrlo kvalitetnog papira, kojemu ni zub vremena ne može ništa. Čovjek bi pomislio da su namjenski napravljeni da nekoliko godina budu ruglo grada. Tako na primjer na jednoj trafo stanici na Teslinom naselju reklama za **Gibonnijev** koncert koji je održan prošle godine (!) i dalje se vijori i očito nikome ne smeta.

Dovoljno je samo nekoliko metara prošetati centrom grada da bi se uočilo da u ovom ruženju grada sudjeluju svi – od učenika koji kupuju knjige, studenata koji daju instrukcije iz nekih školskih predmeta, nesretnika koji su izgubili psa, poduzetnika

koji prodaju drvo i ugljen, frizera koji feniraju kod kuće pa sve do najpopularnijih političkih stranaka. Jesmo li svi nekulturni ili samo živimo u bezakonju? No, odlukom o komunalnom redu plakatiranje je dozvoljeno samo na okruglim stupovima za plakatiranje kojih u Subotici ima 18, a dozvoljeno je i ispred sjedišta

svake prigradske mjesne zajednice, na takozvanim prijenosnim pločama. Za kršenje ove uredbe kazne se za pravne osobe kreću od 50.000 do milijun dinara, za poduzetnike od 10.000 do 250.000 dinara i za fizičke osobe od 5.000 do 75.000 dinara.

Kazne su definirane, institucije koje ih trebaju provoditi postoje, a ipak plakata ima na sve strane. Što je trulo u državi Danskoj?
J. D. B.

Zatvorena pošta u Maloj Bosni

Palo na teret Tavankuta

Prije više od mjesec dana ugašena je pošta u Maloj Bosni, a cijeli teren ove razuđene mjesne zajednice pridodat je tavankutskim poštarama. Iako im se područje po kojemu raznose poštu značajno povećalo, u Tavankutu u pošti je i dalje tri uposlene osobe, od kojih je jedna za šalterom, a dvije na terenu.

Kako kaže predsjednik savjeta Mjesne zajednice Tavankut **Tome Vojnić Mijatov** zbog velikog opsega posla poštari ne stižu na vrijeme donijeti poštu, zbog čega se mještani Tavankuta žale.

»Kasne nam pošiljke, napose kad je vrijeme podjele računa te je posve razumljivo da ljudi negoduju. Inače je bio problem s dva poštara pokriti cijelo područje Mirgeša, Gornjeg i Donjeg Tavankuta gdje još spadaju i Kapunja i Čikerija, a ne tek sada kad je na isti broj uposlenih dodano još jedno selo koje nije toliko veliko, koliko je razuđeno. Tako naši poštari moraju ići skroz do Hrvatskog Majura, Jožinog sela, Mikićeva, Male Baje i šebešićke stanice...«, navodi Vojnić Mijatov.

U Maloj Bosni se isti problem sa zatvaranjem pošte javio i prošle godine, ali je na reagiranje Vojnić Mijatova Grad osigurao prostor u kojemu je jedna osoba pola radnog vremena radila za šalterom, a pola na terenu.

U svezi ponovnog zatvaranja pošte Vojnić Mijatov kaže da je kontaktirao pomoćnicu gradonačelnika za područje ostvarivanja zajedničkih interesa i potreba građana i suradnju s mjesnim zajednicama **Zsuzsannu Magosi** te da je dobio odgovor da Grad radi na rješavanju ovoga problema. Kontaktirali smo je i mi, ali odgovor nismo dobili. Također nismo dobili izjavu niti od jednog tavankutskog poštara.

J. D. B.

»Vaše malo drugom znači mnogo«

Koliko često nismo svjesni da su problemi koji muče nas prosječne građane toliko sićušni i beznačajni naspram onih koji tište teško bolesne, bez krova nad glavom, gladne. Kada postanemo toga svjesni, zamislimo se i kažemo sebi kako se nećemo nervirati zbog »gluposti«, ali to, nažalost, traje jako kratko. U jednoj od više takvih situacija našla sam se i ja, posljednji put kada sam, pripremajući ovaj tekst, otišla u prostorije Mjesne zajednice Mali Radanovac razgovarati s korisnicima programa Narodna kuhinja, kojeg u posljednjih oko 25 godina provodi Gradska organizacija Crvenog križa Subotica.

Miodrag Varo

Broj siromašnih ljudi koji žive na granici ili ispod granice egzistencijalnih potreba iz godine u godinu je sve veći. Pomoć im je neophodna svakodnevno, osobito tijekom zimskoga razdoblja kada je, uslijed nedostatka sezonskih poslova i nepogodnih vremenskih uvjeta, teže doći do posla i dopuniti ionako tanak kućni proračun. Za potrebite u Subotici tu je Crveni križ sa svojim socijalno-humanitarnim programima, ali, uz najbolju želju, ne može svakom izaći u susret, što zbog nedovoljnih sredstava, što zbog činjenice da nije u njihovoj nadležnosti formiranje liste korisnika, već to čini Centar za socijalni rad.

Narodna kuhinja

Jedan od najobimnijih socijalno-humanitarnih programa subotičkog Crvenog križa je Narodna kuhinja, koja trenutno ima 1.100 korisnika, od kojih je 200 djece dobi do 14 godina.

»Obroci se kuhaju svakodnevno i distribuiraju u 33 gradske i prigradske mjesne zajednice. Ovogodišnji program Grad podržava s 31 milijun i 600 tisuća dinara i u njemu je trenutno angažirano šestero uposlenika Crvenog križa te 38 volontera. Često su mnogi od njih koji dijele hranu na punktovima i sami korisnici

Narodne kuhinje. Trend rasta broja ljudi koji se javljaju da budu korisnici ovog programa je, nažalost, iz godine u godinu sve veći, pogotovo dolaskom zime, i nema dana da se nama ili Centru za socijalni rad ne javi netko nov. Međutim, mi ne možemo prijeći tu kvotu od 1.100 jer smo ograničeni novčanim sredstvima. Ukoliko bi bio osiguran veći iznos, tehnički smo osposobljeni i mogli bismo pripremati hranu i za oko tri tisuće korisnika«, pojašnjava stručni suradnik Gradske organizacije Crvenog križa Subotica zadužen za socijalno-humanitarne programe **Miodrag Varo**.

On ističe kako, zahvaljujući što dobrom domaćinskom poslovanju Crvenog križa, što zahvaljujući potpori Gradske uprave, odnosno donatora, Subotica ima daleko najbolju kvalitetu Narodne kuhinje u cijeloj zemlji.

Ona se, kako dodaje, ne sastoji samo iz kuhanih obroka. Naime, od navedenog ukupnog broja korisnika, njih 189 živi u udaljenim ruralnim sredinama do kojih je teško svakodnevno doći vozilom, pa se njima na mjesečnoj razini isporučuju paketi s osnovnim prehrambenim artiklima.

Program Narodne kuhinje svake godine počinje 1. rujna i traje do konca lipnja sljedeće godine.

Zahvalnost korisnika

U Mjesnoj zajednici Mali Radanovac ima 24 korisnika Narodne kuhinje, a obroke im dijeli 82-ogodišnja **Živka Deme**, koja je volonterka i ujedno i korisnica ovog programa Crvenog križa od 2004. godine.

Živka Deme i Antal Dudás

»Mirovina mi je jako mala i izdržavam unuka koji je ozlijedio ruku na radnom mjestu. Moja kćer je jedno vrijeme također dobivala obrok, ali budući da živi sa mnom, izgubila je to pravo.

Od 1965. godine, kada je nastajala Mjesna zajednica u Malom Radanovcu, angažirana sam u njoj uz želju da pomognem drugom. Ratno siroče sam, došla sam 1945. iz Vinkovaca. Šest tjedana sam bila u Jastrebarskom, logoru za djecu, gdje sam jela travu i jako dobro znam što je glad. Svakodnevna pomoć u vidu obroka mi jako puno znači. Dobijem pola kruha i jedan ručak, koji je jednostavan, ali meni je to dovoljno. Također, kao volonterka, na kraju mjeseca dobijem volonterski paket s osnovnim živežnim namirnicama. Kada poplaćam račune za režiju, često mi ne ostane više novca.«

Jedan od korisnika Narodne kuhinje je **Antal Dudás**, koji svakodnevno dolazi po dva obroka – za sebe i svoju suprugu.

»Ne znam kako bismo preživjeli da nije ove pomoći Crvenog križa. Ni supruga ni ja nemamo mirovinu. Tamo gdje me zovu odem uraditi što treba – očistim dvorište, sredim vrt i za to dobijem 300-400 dinara što potrošim za pelene supruzi koja je nepokretna jer je slomila nogu. Živimo s dva sina, a treći, koji je zaposlen, nam pomaže koliko može. U zimskom razdoblju nam je mnogo teže, jer ne mogu zaraditi dodatni dinar.«

Najstarija korisnica ovog programa unatrag 20 godina u Mjesnoj zajednici Mali Radanovac, koja je željela ostati anonimna, ima 87 godina.

»Mirovina mi je 14 tisuća dinara i mogla bih ja nekako izdržati, makar jela svaki drugi dan, ali ne mogu kuhati jer me bole ruke, a i sama sam.«

Kaže da još uvijek može došetati po hranu, ali kad ne bude mogla, ne zna što će i kako će.

»Bit će kako bude, valjda će se netko smilovati da mi pomogne. Imam dobre susjede, koji, što ne pojedu, okače mi na vrata.«

Program – paketi hrane

Poseban program koji Gradska uprava Grada Subotice financira godinama unazad su paketi hrane, koje korisnici ovog programa dobivaju jednom, eventualno dva puta godišnje, nastavlja priču Miodrag Varo.

»Nakon završenog javnog natječaja, 16. listopada se počinje s podjelom paketa, što se također radi po listi Centra za socijalni rad. Napominjem da Crveni križ nema pravo nikoga niti staviti niti skinuti s liste korisnika, bilo da je u pitanju ovaj ili neki drugi program. Ove godine je pripremljeno oko 2.400 paketa hrane, što većih obiteljskih, što manjih za pojedince, a pripremljeno je i 365 higijenskih paketa za najugroženije sugrađane. Nakon navedenog datuma, kada je podijeljeno oko 700 paketa, po preostale, koji se nalaze u magacinu Crvenog križa, sugrađani dolaze s potvrdama Centra za socijalni rad. Pravo na ove pakete, po našim saznanjima, imaju svi socijalno ugroženi, bez obzira

dobivaju li novčanu socijalnu pomoć ili neki drugi vid pomoći. Ovaj program je financiran s 400 tisuća dinara.«

Korisnica paketa hrane, koja je željela ostati anonimna kaže da joj paket puno znači i da joj je ipak malo lakše kada ga dobije.

»Živim sama i imam malu mirovinu, oko 20 tisuća. Korisnica sam ove pomoći dvije-tri godine. Čim sam saznala za tu mogućnost, raspitala sam se mogu li je ostvariti. Prije nje mi je bilo još teže, ali živim u istoj zgradi gdje i moja sestra i ona mi pomaže jer ima malo veću mirovinu od mene.«

Kriteriji za formiranje listi

U želji da saznamo koji su to kriteriji po kojima Centar za socijalni rad formira liste korisnika za određene programe Crvenog križa kontaktirali smo ovu ustanovu iz koje smo dobili sljedeću informaciju koja se tiče Narodne kuhinje:

»Prema Odluci o ostvarivanju prava u području socijalne zaštite iz nadležnosti Grada Subotice predviđeno je da pravo na besplatan obrok ima osoba koja je korisnik prava na novčanu socijalnu pomoć kao i druge osobe u stanju socijalne potrebe, po stručnoj procjeni i na osnovu prijedloga stručnih radnika Centra za socijalni rad kao i inicijative mjesnih zajednica, a na temelju prethodno usuglašenog plana aktivnosti Narodne kuhinje za svaku narednu kalendarsku godinu između Centra za socijalni rad, Crvenog križa Srbije - Crveni križ Vojvodine - Crveni križ Subotica Gradska organizacija i tajništva Gradske uprave nadležnog za poslove društvenih djelatnosti.

Osim osnove novčane socijalne pomoći, osnova za utvrđivanje stanja socijalne potrebe su prihodi i rashodi kućanstva, broj članova kućanstva, spol, starost, zdravstveno stanje članova kućanstva, mogućnost radnog angažiranja, postojanje pomoći od strane srodnika, itd.

U suradnji s Crvenim križem Grada Subotice vrši se mjesečno ažuriranje popisa korisnika besplatnog obroka s

obzirom na fluktuaciju korisnika (preseljenje, smrt itd.).«

Kao i u druge segmente života, i u ovaj je »upletena« birokracija i pitanje je koliko navedeni kriteriji za mogućnost ostvarivanja pomoći, u ovom slučaju besplatnog obroka ili paketa hrane, odražavaju realnu sliku stanja pojedinca i koliki je zapravo realan broj onih kojima su stomaci prazni. Sigurno ih je mnogo više. Međutim, postojeći zakoni i ograničena sredstva ne ostavljaju puno prostora za humanost, pa tako izgleda da prosječni građanin tu ne može ništa. Ustvari, možda i može, i to mnogo. Dovoljno je otići do Crvenog križa, mjesne zajednice, Caritasa, raspitati se kako može pomoći i učiniti to. Jer, vaše malo, drugom znači mnogo.

Ivana Petrekanić Sič

Šokaštvo se živi

U druga građana Urbani Šokci organizirala je 17. studenog u okviru svog redovitog programa Dani hrvatske kulture u Somboru Međunarodni okrugli stol O Šokcima je rič i glazbenu večer. U radu okruglog stola sudjelovali su znanstvenici iz Hrvatske koji se bave izučavanjem jezika i običaja

Značajan doprinos Međunarodnom okruglom stolu *O šokcima je rič* dali su znanstvenici s osječkog Filozofskog fakulteta, prije svega s katedre za hrvatsku jezičnu povijest i hrvatsku dijalektologiju, odsjeka za hrvatski jezik i književnost.

»Rado dolazimo u Sombor, jer smo ovdje uvijek lijepo primljeni. Ali, takvi pozivi nas raduju i zbog naše struke. Mi proučavamo šokačke govore s hrvatske, srpske, mađarske i bosanske strane

 Ljiljana Kolenić, Dejana Jakšić i Marija Šeremešić

i vrijedno je što možemo čuti živu riječ Hrvata na ovim prostorima. Posve je različito proučavati govor oko Slavanskog Broda ili Vinkovaca, a nešto drugo je prijeći Dunav i vidjeti autohtono hrvatsko stanovništvo koje još uvijek govori šokački«, kazala je prof. dr. sc. **Ljiljana Kolenić**.

»Među ciljevima naše udruge je i promoviranje šokačkog govora, a jedan od načina tog promoviranja su okrugli stolovi i zbornici koji se tiskaju nakon njih. Držim da je to važno jer mi pisane literature o nama samima skoro i da nemamo. Ostali su sačuvani pisani tragovi običaja, ali o šokačkoj ikavici nema tragova u literaturi i našim knjižnicama i zato želimo ostaviti nešto, kako bi mladi ljudi kroz čitanje naše zaostavštine saznali nešto o svojoj prošlosti, jer znamo da je govor jedan dio identiteta«, kazala je predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Narodna mudrost i dosjetljivost

Dr. Ljiljana Kolenić govorila je o santovačkoj (selo u Mađarskoj u blizini Berega) frazeologiji. Ona je istaknula kako su u tom mjestu još sačuvane mnoge riječi i frazemi tipični za šokačke govore. Većina riječi koje se rabe u santovačkom govoru također su sastavnicama frazema. Među ostalim, profesorica Kolenić kazala je da se životinje često spominju u frazemima a primjeri su »ćorav ko matora kobila«, »ko da me konj udario« i »mršav ko ciganski konj«. Česti su frazemi, poslovice i izreke koje sadrže rimu – »nema zime bez sniga ni čovika brez briga« ili »misli čosa da je gosa« (da je važniji nego što jest). U santovačkom govoru također ima poredbenih frazema za koje se s hrvatske strane Dunava i Drave malo zna. Jedan od takvih primjera je frazem »najerio se ko na Mađžarice šokačka suknja«, navela je prof. Kolenić.

Na njeno izlaganje nadovezala se prof. dr. sc. **Milica Lukić** koja je govorila o izrekama i poslovicama kod Šokaca, što su frazemi u proširenom značenju.

»Ljepota šokačkoga govora do izražaja dolazi u velikom broju izreka i poslovice u kojima se provlači mudrost i dosjetljivost

Šokaca kroz vrijeme i njihovo neposredno životno iskustvo. Frazemi ili izreke u okviru nekog dijalekta nisu izrasle iz intelekta uzgajanog u školskom sustavu već iz onoga izvornog što je čovjeku Bog dao«, kazala je prof. Lukić.

O jeziku je govorila i njena kolegica, docentica dr. sc. **Silvija Čurak**, koja je slavonski dijalekt stavila u kontekst kulinarske leksike.

»Osim domaćih riječi veliki je broj tuđica, prij svega njemačkih«, kazala je docentica Čurak i s nekoliko zanimljivih primjera

ilustrirala stare nazive jela i recepte. Zanimljiv način da prikaže šokački govor jednog kraja u XIX. i prvoj polovici XX. stoljeća odabrala je dr. sc. **Vera Blažević Krezić**. Ona je analizirala stare spomenare iz vrbansko-vinkovačkog kraja. Ljubav, prijateljstvo, đачke muke, te ljubav prema rodnom kraju i hrvatskoj domovini teme su o kojima se piše, a jezik je u duhu mladenačke subkulture.

Šokci raritet u povijesti

Na međunarodnom okruglom stolu nije se govorilo samo o jeziku već i o povijesti Šokaca, koja je već po pravcu njihovih migracija jedinstvena.

Klupa Certisa

»Šokci su raritet u povijesti. Svi su se selili prema zapadu, a oni su otišli na sjever. I nisu dijaspora, jer su se selili unutar jedne države u kojoj su tada živjeli, tadašnjem austrijskom carstvu. Granice su ih razdvojile kada su nastale nove države. Teško im je bilo stoljećima očuvati svoj hrvatski šokački identitet u okolnostima i zbivanjima koji su im bili veoma neskloni. Unatoč tome, većina sela sačuvala je narodne običaje, pjesme i govorni dijalekt onih krajeva Hrvatske iz kojih su se doselili. Ipak, broj Hrvata na ovim prostorima je vremenom opadao, što je potvrđeno tadašnjim austrijskim i mađarskim službenim statistikama, te jugoslavenskim, srpskim i hrvatskim statističkim podacima«, istaknuo je u svom izlaganju prof. dr. sc. **Ivan Balta**, također s Filozofskog fakulteta osječkog sveučilišta i svoje izlaganje potkrijepio podatkom od prije 90 godina. Tada je u Somboru bilo 8.900 Hrvata, a u tadašnjem subotičkom kotaru 45.000.

O ukopnim običajima Baranjskog Petrovog Sela govorio je etnolog iz Zagreba **Krunoslav Šokac**, o Šokcima i bečarcima **Marita Topić** iz Sombora, a bilo je riječi i o tome koliko su šokačke udruge zastupljene u medijima.

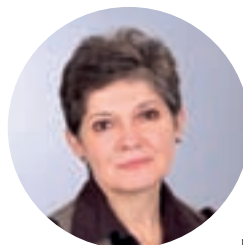
U drugom dijelu priređen je koncert na kome su sudjelovali MPS *Bodroški bečari* iz Monoštora, solistica **Martina Čeliković** iz Subotice i klupa *Certisa* iz Đakova.

Danima hrvatske kulture prisustvovali su dužnosnici konzulata, HNV-a, ZKVH-a i Grada Sombora. Manifestacija je održana uz potporu Ministarstva kulture i informiranja RS, Državnog ureda za Hrvate izvan RH, Grada Sombora i Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne zajednice.

Z. V.

Tjedan u Somboru

»Uskrsnuće« Batinske bitke

Da sam jučer umrla (a nisam jer u protivnom ne biste čitali ovaj tekst), ne bih znala da je Batinska bitka bila najveća bitka vođena na prostorima bivše nam države. I ne samo to već je za istočnu frontu bila isto ono što je za zapadnu frontu

bilo iskrcavanje u Normandiju. Dabome, misli se na Drugi svjetski rat. Tako barem tvrde neki povjesničari. I to samo nekoliko dana od otvaranja renoviranog muzeja Batinske bitke (na obali Dunava kraj Bezdana) sve uz prisustvo premijerke (o čemu sam na ovom istom mjestu i pisala prije tjedan dana). Slučajnost ili ne, tek ovakve izjave povjesničara nisu se mogle čuti niti pročitati prije godinu, pet ili deset, ili u prijevodu svih prijašnjih godina dok je muzej bio propala zgrada zarasla u korov i šipražje (koje su krčili samo rijetki pojedinci).

I kopkalo me sad to: najveća bitka vođena na prostorima nekadašnje Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu, po značaju ravna iskrcavanju savezničkih snaga u Normandiju, da sam cijeli dan u svojoj glavi vrtjela svoje školske dane ne bi li se negdje prisjetila Batinske bitke. Bitka na Neretvi, Sutjeska, Igmanski marš, desant na Drvar, Užička republika, Srijemski front, Kožara, Kadinjača, oslobođenje Beograda... nabrajam u glavi sve značajne bitke ovjekovječene ne samo u našim lekcijama povijesti već i na velikom platnu, ali nigdje Batinske bitke. Ako mi je nešto i promaknulo od školskog gradiva, teško da bi mi promakla ekranizacija Batinske bitke, jer ja spadam u generacije koje su prosto gutale filmove o našoj slavnoj oslobodilačkoj borbi, ali ne mogu se sjetiti ni jednog filma niti serije o Batinskoj bitci. Ne mogu se sjetiti niti jednog školskog sata na kome je nama rođenim i odraslim u miru o strahotama te bitke govorio netko od njenih sudionika, a mogao je to biti naš susjed, djed, učitelj... I odjednom najveća bitka. Iskreno, ništa mi nije jasno. Ali, nisam povjesničarka da bih mogla suditi o tome jesu li u pravu oni koji je danas svrstavaju u rang najznačajnijih bitaka. Ako su u pravu, zašto se onda o toj bitci tako malo govorilo? Zašto je nije bilo u lekcijama iz povijesti (ili: ako jest, tek šturo s nekoliko rečenica), zašto nije dobila filmsku slavu kao neke druge bitke?

Z. V.

Nazire li se kraj postojanja jedne hrvatske udruge u Srijemu?

Nestalo je života u selu

Meni je žao što Društvo nije opstalo. Po svemu sudeći će se i ugasiti, jer tijekom cijele godine nismo imali niti jednu aktivnost niti se nazire da će ih biti. Postojanje jedne udruge ima smisla ako ima ljudi. Nas nema dovoljno, kaže potpredsjednica HKD-a Ljuba Željka Donković

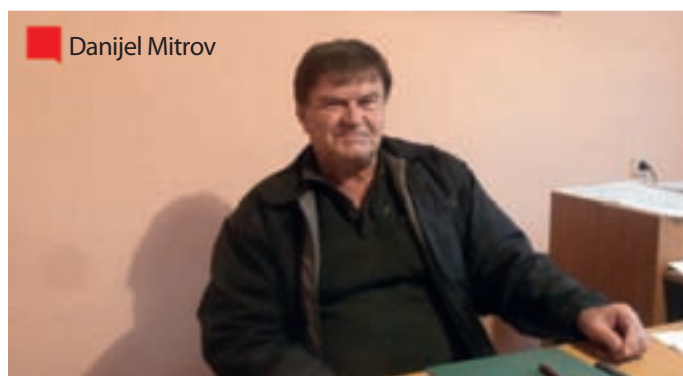
Trend emigriranja sve je izraženiji i u mjestima u Srijemu. U potrazi za sretnijom budućnošću i mladi i stari u sve većem broju odlaze u inozemstvu. Takva porazna realnost prisutna je i u mjestu Ljuba, selu šidske općine. U posljednjih godinu dana iz tog sela je u Slovačku, Austriju, Njemačku i Kanadu otišlo čak 25 obitelji. Nažalost, trend iseljavanja se nastavlja, a u selu je danas ostala uglavnom starija populacija. Samo nekolicina onih koji su ostali zaposleno je u obližnjim tvornicama. Ostatak mještana se bavi poljoprivredom i stočarstvom, a oni koji imaju hrvatska dokumenta zaposlenje su potražili u obližnjem Iloku, mjestu u Hrvatskoj s kojim se ovo selo graniči. Cjelokupna situacija utjecala je i na manji broj kulturnih aktivnosti i događanja. Nekoliko kulturno-umjetničkih društava prestalo je s radom. Među njima i Hrvatsko kulturno društvo *Ljuba* koje je prije samo četiri godine s puno entuzijazma i ljubavi počelo s radom. Rukovođenje ovim Društvom, prepušteno je jednoj osobi, potpredsjednici **Željki Donković** koja je, kako kaže, bespomoćna da nešto promijeni jer mladih i zainteresiranih za nastavak rada folklornog odjela više nema.

Selo bez mladih

Smješteno na južnim padinama Fruške gore, u neposrednoj blizini Hrvatske, Ljuba pruža sve idealne uvjete za zemljoradnju, vinogradarstvo i voćarstvo. Stočarstvo zauzima značajno mjesto u ostvarivanju prihoda kućanstvima, jer se vrši uslužni tov goveda, a u posljednje vrijeme i proizvodnja mlijeka. Međutim, svim tim poslovima danas se bave stariji mještani, koji su bili primorani ostati u selu.

»Situacija je jako loša u selu«, kaže predsjednik Mjesne zajednice **Danijel Mitrov** dodajući, »obitelji se u sve većem broju iseljavaju, a stariji umiru. Nestalo je života u selu. Samo u posljednjih mjesec

dana u Slovačku je otišlo 12 mještana. Gospodarstvo u šidskoj općini je dosta loše. Posla, pogotovo za mlade, nema. Samo desetak njih rade u tvornicama u susjednim mjestima. U Iloku ima posla za

sezonske poslove tako da oni koji imaju hrvatska dokumenta odlaze tamo raditi. Mladih ima, ali malo. To su uglavnom učenici koji pohađaju osnovnu školu u selu i u susjednom Erdeviku«, kaže Mitrov.

Prazne prostorije za rad

U centru sela smješten je Dom kulture gdje se nalaze i prostorije za rad kulturnih udruga: Slovačkog kulturno-umjetničkog društva, HKD-a *Ljuba* i Udruženja žena. U njoj je i velika dvorana u kojoj su se samo prije godinu dana organizirale svečanosti, proslave kulturnih udruga, igranke za mlade. Prostorije, kao i dvorana, sada su prazne a obilazi ih jedino predsjednik mjesne zajednice koji se ujedno i stara o njima.

»Teška ekonomska situacija se nažalost odrazila i na rad kulturno-umjetničkih društava u selu. Veliki broj članova se također

odselio. Nema više kulturnih aktivnosti jer nemamo mladih, a starijima nije do plesa i pjesme. Bepomoćni smo da nešto promijenimo a poražavajuće je što se ne nazire boljitak ni u bližoj budućnosti. Perspektivu vidim tek možda za nekih dvadeset godina. Možda će se tek tada nešto promijeniti», ističe predsjednik mjesne zajednice.

Usprkos potpori, nema perspektive

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Ljuba* počelo je s radom 21. travnja 2013. godine. S puno ljubavi i entuzijazma pokrenuli su rad svoje udruge i za kratko vrijeme obrazovali dva folklorna odjela za starije i mlađe članove.

»Sve je lijepo funkcioniralo prve tri godine. Redovito smo se okupljali na probama, za kratko vrijeme su naše bake i žene iz sela izradile nošnje i bili smo zaista sretni kada smo počinjali. Redovito smo sudjelovali na svim manifestacijama i proslavama kako u Srijemu, tako i u Hrvatskoj. Općina Šid i mjesna zajednica nam je ustupila i opremila prostorije za rad naše udruge. Dolazio nam je redovno i koreograf iz Srijemske Mitrovice koji nam je i postavio koreografiju s kojom smo se predstavljali. Imali smo dva folklorna odjela starijih i mlađih, po 12 članova. Sve je bilo u redu do prošle godine kada nam je predsjednica udruge **Marijana Petrović** otišla raditi u inozemstvo. Ja sam nastavila okupljati čla-

Željka Donković

nove na probama, redovito smo sudjelovali na svim natjecanjima, kako Veleposlanstva Hrvatske tako i Hrvatskog nacionalnog vijeća, Općine Šid i imali smo financijsku potporu od svih njih», kaže potpredsjednica udruge Željka Donković.

Situacija se promijenila ove godine. Sve je bilo manje zainteresiranih, a i veliki broj članova potražio je bolje mjesto za život.

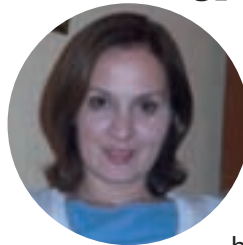
»Redovito smo pisali projekte za natječaje, a ove godine to nismo uradili. Nema svrhe. Ta sredstva treba opravdati, a kako kada nema ljudi niti aktivnosti. Sama ne mogu ništa promijeniti. Ostao je manji broj nas koji imaju želju nastaviti s radom. Možda bi se i moglo nešto promijeniti, okupiti i starijih mještana, motivirati ih, ali nema tko to uraditi. Oni koji bi to mogli uraditi su naši članovi, koji su otišli tražeći bolje uvjete za život», kaže potpredsjednica.

»Meni je žao što Društvo nije opstalo. Po svemu sudeći ćemo se i ugasiti, jer tijekom cijele godine nismo imali niti jednu aktivnost niti se nazire da će ih biti. Postojanje jedne udruge ima smisla ako ima ljudi. Nas nema dovoljno. Svatko tko je mogao, otišao je tražeći bolje uvjete za život, a i sama planiram otići. Borba za egzistenciju, nažalost, ugasila je onu želju za postojanjem udruge, koja je bila tako jaka na početku našeg rada», kaže nam na kraju razgovora Željka Donković.

S. D.

Tjedan u Srijemu

Ulaganja u sport

Prošloga tjedna u Srijemskoj Mitrovici otvoren je podvožnjak kojim je povezan grad s industrijskom zonom. Njegovom izgradnjom riješen je i dugogodišnji problem Mitrovčana kada je riječ o sigurnosti prometa. Projekt izgradnje započeo je prije dvije godine i u njega je uloženo preko pet milijuna eura. Svečanom otvaranju prisustvovala je i premijerka **Ana Brnabić** koja je tom prilikom istaknula da je Srijemska Mitrovica lider u Srbiji po kapitalnim investicijama i primjer odgovorne lokalne samouprave. Također je istaknula da je ovaj grad svijetao primjer lokalnih samouprava gdje je smanjena stopa nezaposlenosti koja je prije 10 godina iznosila 37 posto, dok je danas ona smanjena na 10 posto. Druga velika investicija koja je stavljena u upotrebu Mitrovčanima je gradski bazen za koji se kaže da je najmoderniji i najefikasniji zatvoreni bazen u Srbiji. Uvjeti za otvaranje bazena stvoreni su 2015. godine pronalaskom termalne vode kod sportske hale *Pinki* u tom gradu. Sportski rekreativni bazen prevashodno će služiti učenicima da uče plivati i aktivno se baviti sportom. A kada je o sportu riječ, i šidska općina može se pohvaliti uspješnim mladim sportašima. Koliko su uspješni i spretni, pokazali su prošle nedjelje u Višnjićevu na sportskim susretima koji su organizirani u okviru akcije koju je podržalo Ministarstvo za sport i omladinu. Na pravoj reviji sporta sudjelovali su najmlađi sportaši iz brojnih klubova s područja šidske općine koji su tom prilikom demonstrirali svoja dostignuća u kajaku, rukometu, biciklizmu, stolnom tenisu i tenisu. Za više od 50 sportskih klubova, koliko egzistira na području šidske općine, redovno se izdvajaju sredstva iz općinskog proračuna za njihov rad. Pohvalu su šidski sportaši dobili i prilikom posjeta državnog tajnika za omladinu i sport **Predraga Peruničića**, koji je tijekom svog posjeta Šidu istaknuo da je potrebno osigurati efikasniji način financiranja sportskih klubova. Usprkos tome što treniraju ponekad i u neodgovarajućim uvjetima, mali sportaši iz šidske općine na gotovo svim općinskim i okružnim sportskim natjecanjima ostvaruju zavidne rezultate u više sportskih disciplina. Da će tako nastaviti i ubuduće nema sumnje, što su pokazali na održanim sportskim susretima. Ono čemu se nadaju, to su samo nešto bolji uvjeti za rad i mogućnost da putuju na natjecanja u druge gradove, kako bi i drugima predstavili svoja sportska umijeća.

S. D.

Najbolji kupci iz susjedstva

Svakog 15. u mjesecu u Šidu se održava vašar. Šidsko vašarište (prostor na izlasku iz Šida prema granici s Hrvatskom), tog dana postaje mjesto okupljanja brojnih prodavača i kupaca. Ponuda je uvijek raznovrsna i po dosta pristupačnijim cijenama nego u trgovinama. Tako se na šidskom vašaru može pronaći drvena galanterija, pokućstvo, stoka, dijelovi za poljoprivrednu mehanizaciju, nova i polovna odjeća i obuća, posteljine, zavjese, zanatlijski i prehrambeni proizvodi i pregršt ostalih sitnica za kućanstvo. Tog dana grad postaje življi, a najveći problem nastaje u prometu, s obzirom na to da kroz Šid tada prođe više stotina automobila s domaćim i stranim registarskim tablicama. Osim posjetitelja vašara iz šidske općine, najveći broj ih je iz susjedne Hrvatske. Kako nekada tako i danas, kupci iz Hrvatske rado dolaze na šidski vašar, jer, kako kažu, uvijek se može pronaći nešto korisno i po nižim cijenama. A i prodavači ističu da su posjetitelji iz susjedstva danas najbolji kupci.

Status trgovišta

Sve je počelo još daleke 1770. godine, kada su ekonomske prilike u Šidu bile dosta povoljne. Uzimajući u obzir napredak Šida, inspektor **Ferdinand Bongard** je podnio zahtjev da se Šid proglasi komorskim gradom. Izvijestio je Komoru da se Šid nalazi na carskoj cesti, da je najveći od svih komorskih sela u Srijemu, te da zaslužuje status trgovišta i privilegij za slobodno održavanje godišnjih vašara (privilegium nundiale). Na vašarima bi seljaci najbolje mogli prodati svoju robu, što bi donijelo korist i Komori, jer bi njoj pripadale takse od vašara. Predložio je da se vašari održavaju tri puta godišnje, 19. ožujka na Josipovo, 10. kolovoza na svetog Lovru i 1. studenog na Svisvete. Kako je

prijedlog dobio podršku i Virovitičke i Požeške županije, iznijet je pred caricu. U svibnju 1773. godine Marija Terezija je potvrdila privilegij za Šid da ima status grada i da se održavaju vašari.

Dobri kupci

Tako je ostalo do današnjih dana, s tim što je termin održavanja vašara promijenjen. Osim šidskog, koji se održava 15. u mjesecu, u Erdeviku je vašar 1., dok je za termin održavanja rumskog vašara (koji je u Srijemu i najveći), određen 3. dan svakog mjeseca. Bio to radni ili neradni dan, prodavača i kupaca uvijek ima. Razlika je jedino u njihovom broju. Ovoga mjeseca vašar je održan radnog dana i iako je dan bio kišni i hladan, to nije utjecalo na posjećenost niti na ponudu koja je i ovog puta bila velika i raznovrsna.

»Na šidski vašar dolazim svakog mjeseca i uglavnom sam zadovoljan prodajom. Tu dođe veliki broj kupaca iz Hrvatske, ali dolaze i ovi domaći iz okolnih sela. Svi oni podjednako kupuju kod mene. Potražnja proizvoda zavisi od sezone. Sada je sezona ribeža za kupus, pa se to i najviše prodaje. Pazari se ne mogu usporediti s nekadašnjim u sretnija vremena kada su oni bili mnogo veći. Ali, s obzirom na trenutnu financijsku situaciju u zemlji dobro je i sada. Poslije Nove godine bit će slabiji pazar i tako će biti sve do proljeća. Ali tako je svake godine i na to smo već navikli«, kaže prodavač drvene galanterije iz Bečeja **Laza Nikolić**.

 Dušan Mijatović

S mišljenjem prodavača iz Bečeja, slaže se i **Dušan Mijatović** iz Sevojna koji na šidskom vašaru redovno prodaje odjevne predmete od prirodne vune.

»To su odjevni predmeti nastali u našoj obiteljskoj domaćoj radinosti. Ja sam zadužen da ih distribuiram po Vojvodini. Svakog

»Najviše kupujem dijelove za traktor, odjevne predmete i ostale stvari za pokućstvo po daleko nižim cijenama nego kod nas. A poslije pazara obavezno svratim na svježju janjetinu, bez koje se šidski vašar ne može zamisliti«, kaže Marko Aleksić iz Štitara

15. u mjesecu sam u Šidu. Zadovoljan sam, a tako je i danas. Iako je kišno vrijeme, kupaca ima. Mislim da je uvijek više kupaca iz Hrvatske koji najčešće kupuju džempere i prsluke i vode računa o kvaliteti. Kupuju i domaći, ali u manjem broju. Nekada se kupovalo mnogo više i naravno da je razlika u odnosu na ta vremena drastična. Zaradim uvijek toliko da mogu pokriti osnovne troškove dolaska i svog rada. Važno mi je samo da ne dođem džabe. Ali to se do sada nije dogodilo«, kaže Mijatović.

Osim redovitih izlagača, na šidskom vašarištu uvijek budu i zanatlije. Ovoga puta upoznali smo 85-ogodišnjeg čurčiju iz Šida **Branka Popovića**. Mnogima je danas zanimanje čurčija potpuno strano. A nekada je bilo nezamislivo dočekati zimu bez proizvoda ovih majstora koji su pravili odjeću od jagnječih, jarećih, ovčijih i kozjih koža i krzna.

»Bio sam prvi čurčijski šegrt u Šidu poslije Drugog svjetskog rata. Ovim poslom se bavim 65 godina. Izrađujem obične kape, s obodom i bez njega, od jagnjeće kože i krzna specijalne rase ovaca. Te kape su nešto skuplje, ali radim i kape koje su imitacija krzna. Izrađujem i druge stvari po narudžbi mada danas to dosta slabije ide. Od ovog zanata se nekada moglo lijepo živjeti. Danas ne. Nekada su ljudi, posebno seljaci, redovno naručivali 'pršnjake' i šubare kod mene. Svatko je imao barem po dva para. Danas se to više ne naručuje. Ove kape koje ja danas izrađujem kupuju sada samo gospoda, a šubare seljaci. Kupci iz Hrvatske najviše kupuju šubare i oni su mi najčešći kupci«, kaže Popović.

Nezamislivo bez janjetine

Da su posjetitelji iz Hrvatske najčešći a ponekad i najbolji kupci, mogli smo se i sami uvjeriti. Jedan od njih je i **Zlatko Cigler** iz Županje, koji redovito dolazi u Šid na vašar.

»Volim doći ovdje. Prije nisam dolazio, ali u vrijeme dok sam radio u šumariji uz samu granicu sa Srbijom, slušao sam o vašaru u Šidu i od prvog puta kada sam ga posjetio, redovito dolazim. Uvijek se nešto zanimljivo nađe za kupiti, a prilika je da se ovdje sretnu i poznanici uvijek raspoloženi za razgovor. Što se tiče cijena, oni proizvodi koje mi kupujemo ovdje su po pristupačnijim cijenama nego kod nas, tako da se isplati doći.«

Da bi došao iz Štitara do Šida, **Marku Aleksiću** treba samo pola sata, što je skoro ista razdaljina do susjednih većih gradova od njegovog mjesta, gdje bi mogao kupovati. No, on se uvijek odlučuje za Šid, a put se kako kaže, uvijek isplati.

»Godinama dolazim ovdje. I prije i poslije rata svakog mjeseca sam na vašaru u Šidu, a u Rumi ponekad, jer je udaljenija. Kod nas se vašar održava u Babinoj Gredi, i u Bosni u Orašju i Brčkom, ali tamo rijetko kad odem. Navikao sam dolaziti ovdje. Najviše kupujem dijelove za traktor, odjevne predmete i ostale stvari za pokućstvo po daleko nižim cijenama nego kod nas. A poslije kupovine obavezno svratim na svježju janjetinu, bez koje se šidski vašar ne može zamisliti«, kaže on.

Je li zbog lošeg vremena ili radnog dana, ovog mjeseca stočni vašar je izostao. Prostor za stoku ovoga puta bio je rezerviran za poljoprivrednu mehanizaciju, plugove, razna druga oruđa i dijelove za traktor, čija je ponuda kao i potražnja, uvijek i najveća. A kao što je i naš sugovornik spomenuo, vašar se ne može zamisliti bez tople janjetine i dobre čašice. Posjetitelji ih konzumiraju u popularnim »ketricama« iz kojih je uz oblake dima s roštilja i ovoga puta dopirala glasna muzika. A nekima je, osim kupovine, mogućnost takve vrste užitka dovoljan povod za posjet šidskog vašara.

S. Darabašić

Ivo Pogorelić u Beogradu

BEOGRAD – Za samo tri sata rasprodane su sve karte za dugo očekivani koncert hrvatskog pijanista **Ive Pogorelića** sa Simfonijskim orkestrom RTS-a, 16. prosinca u Velikoj dvorani Kolarčeve narodne zadužbine. Seriju jubilarnih koncerata povodom 80. godišnjice rada Simfonijski orkestar RTS-a s maestrom **Bojanom Sudićem** zaokružiti će nastupom sa solistom Ivom Pogorelićem.

Jedini nastup s orkestrom u Beogradu, Pogorelić je imao prije 30 godina, 1987, sa združenim orkestrima Radio-televizije Zagreb i Radio-televizije Beograd, pod upravom **Vladimira Kranjčevića** u dvorani Centra Sava, a povodom 50 godina tadašnjeg Simfonijskog orkestra RTB.

Predstavljanje *Lire naive 2017.* u Somboru

SOMBOR – Zbirka pjesama *Riječi za nebo – Lira naiva 2017.* bit će predstavljena danas (24. studenoga) u Hrvatskom domu u Somboru, s početkom u 20 sati. Organizatori predstavljanja su HKUD-a **Vladimir Nazor** iz Sombora i Hrvatska čitaonica Subotica. Knjiga je prvi puta predstavljena na ovogodišnjem susretu hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva 2017.* održanom u svibnju u Gradištu kraj Županje. Organizatori susreta pjesnika i nakladnici knjige su Hrvatska čitaonica i KD **Ivan Antunović** iz Subotice. U zbirci je zastupljeno šezdeset pjesnika, a izbor je sačinila subotička pjesnikinja **Željka Zelić**.

Ikavica u Stanišiću

STANIŠIĆ – Manifestacija *Ikavica – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* bit će održana sutra (subota, 25. studenoga) u dvorani MKUD-a **Ady Endre** u Stanišiću, s početkom u 18 sati. Nastupit će pjesnici, recitatori, vokalni solisti, tamburaški i etno sastavi iz Vojvodine, Slavonije, Dalmacije i Hercegovine koji njeguju ikavicu. Na manifestaciji će biti proglašene i pročitane tri *najljepše pisme* na ikavici autora Hrvata koji žive ili su rođeni u Srbiji, pristigle na Natječaj koji je društvo raspisalo u kolovožu.

Organizator manifestacije je HKD **Vladimir Nazor** iz Stanišića.

Likovna kolonija Ivan Gundić Ćiso-Dalmata

STANIŠIĆ – IX. saziv likovne kolonije *Ivan Gundić Ćiso-Dalmata* bit će održan sutra (subota, 25. studenoga) u Domu MKUD-a **Ady Endre** u Stanišiću. Otvorenje kolonije je u 9 sati. Sudjelovat će 12 akademskih i amaterskih likovnih umjetnika iz Stanišića, Subotice, Sombora, Beograda, Sinja, Vukovara i Vinkovaca.

Folk večer u HKC-u Bunjevačko kolo

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice organizira žurku pod nazivom *Folk večer* koja će biti održana sutra (subota, 25.

studenoga) u dvorani Centra, s početkom u 20.30 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara.

Godišnji koncert folklornog odjela HKC-a Bunjevačko kolo

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice organizira Godišnji koncert svog folklornog odjela koji će biti održan u subotu, 2. prosinca, u svečanoj dvorani Centra, s početkom u 19 sati. Uz domaćine i njihov ogranak iz Žednika, nastupit će i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta i Kulturno-turistički centar *Banatska odiseja* iz Novog Miloševa. Karte za koncert mogu se kupiti u Uredu HKC-a *Bunjevačko kolo*, svakog radnog dana od 8 do 14 sati, kao i prije početka koncerta. Cijena ulaznice je 200 dinara.

Predbožićni koncert u Beogradu

BEOGRAD – U organizaciji HKD-a *Hrvatski kulturni centar – Beograd*, u subotu, 2. prosinca, s početkom u 20 sati bit će priređen Predbožićni koncert zbora VAL iz Rijeke u Ustanovi kulture *Vuk Stefanović Karadžić* u Beogradu (Bulevar kralja Aleksandra 77 a). Renomirani riječki komorni zbor VAL mješovit je zbor osnovan 2012. godine s ciljem poticanja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i očuvanja nacionalne i lokalne kulturne baštine. Zbor ima tridesetak pjevača u dobi između 29 i 67 godina. Program zbora je raznovrstan, od klasične duhovne i sakralne zvorske literature do pop skladbi. Zbor je sudjelovao na raznim domaćim i međunarodnim smotrama i natjecanjima i osvojio je brojna srebrna i zlatna odličja.

Godišnji koncert HGU FBP

SUBOTICA – Godišnji koncert Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* bit će održan u srijedu, 29. studenoga 2017. u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 19 sati. Ulaznica košta 250 dinara i može se kupiti u pretprodaji na broj 063 80 87 836.

HGU FBP na Božićnom koncertu u Nišu

NIŠ – Udruga Hrvata *Široko* iz Niša organizira *Božićni koncert – Večer tamburaša* u Katoličkoj crkvi *Uzvišenja sv. Križa* u Nišu (Ulica Jug Bogdanova 1) 7. prosinca 2017. godine s početkom u 18 sati. U programu nastupaju članovi Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* iz Subotice koji će izvesti božićne pjesme, klasične glazbe i tradicijske tamburaške skladbe.

Predstavljanje knjige Ivan Gudelj – Hajdučka priča

SUBOTICA – Predstavljanje knjige *Ivan Gudelj – Hajdučka priča*, autora **Blaža Duplančića**, bit će održano u utorak, 5. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 18.30 sati. Ova će knjiga biti predstavljena i u Somboru, i to sljedećeg dana, u srijedu, 6. prosinca, u Velikoj dvorani HKUD-a **Vladimir Nazor**, s početkom u 19 sati.

Održano osmo po redu

Žedničko veče folkloru

U organizaciji folklornog ogranka Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Žednika održano je u nedjelju, 19. studenoga, osmo po redu *Žedničko veče folkloru*. U Domu kulture u Žedniku brojnoj publici predstavilo se preko 100 izvođača iz pet udruga. Osim domaćina, nastupili su i Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice, Srpski kulturni centar *Stevan Sremac* iz Sente, Kulturno-umjetničko društvo *Bajmočki folklorci* iz Bajmaka te Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* iz Subotice. Publika je imala prigodu vidjeti splet bunjevačkih igara, mađarske divojačke igre, vlaške igre kao i igre iz Banata, Slavonije, Like i okolice Leskovca.

U žedničkom folklornom ogranku djeluju mlađa i starija skupina koje broje 50-ak članova.

Koreograf mlađe skupine **Ante Čipak** kaže da se posljednjih godina u Žedniku iskristalizirao broj djece, te da ih ima tridesetak.

»Zainteresirane djece za folklor uvijek ima. Neki odlaze, neki dolaze, ali uvijek imam s kime raditi«, kaže Čipak.

Mlađu žedničku folklornu skupinu čine osnovnoškolci, a od prije nekoliko mjeseci formirana je i skupina veterana. Oni broje dvadesetak članova, a voditelj je **Dejan Orčić**.

J. D. B.

Predstavljena knjiga Lajče Perušića

Knjiga *Vrijeme u pokretu* **Lajče Perušića** predstavljena je u utorak, 21. studenoga 2017. u velikoj dvorani Matice hrvatske u Zagrebu. Sadržaj knjige sastoji se od 31 memoarske kratke priče, kojima je slogan bio: »Svemu što se kreće pokretač je vrijeme, a doživljaji u realnom životu su pokretači vremena«. Na taj način je autor želio stvoriti jedan mozaik heterotematskih priča koje je doživio prepušten sam sebi u vremenu. Autor je na taj način izbjegao format kronološkog dnevnika, koji obično bilježi slijed nekih točno određenih događaja, a uspio je svaku crticu u mozaiku oslikati svojim impresijskim bojama. Središnja nit koja se provlači kroz cijelu knjigu jest Dobrota i Radost kao temeljne odrednice koje su po prirodi usađene u čovjeka i zato sve priče završavaju pozitivno. Naime, sijanjem dobrote među ljudima oko sebe, svatko otvara i svoju vlastitu spoznaju o sebi.

Knjigu je predstavila prof. dr. sc. **Sanja Vulić**, odlomke iz knjige je čitala kazališna i filmska glumica **Lukrecija Brešković**, u glazbenom programu su sudjelovali **Đurđica Lozo** i **Krešimir Jegerić**, a program predstavljanja je vodio **Naco Zelić**.

H. R.

Održano **16. Šokačko veče** u Sonti

Prepoznatljivost Šokadije

Pred više od 300 gledatelja i uzvanika 18. studenoga 2017. godine, u organizaciji KPZH-a *Šokadija*, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti održano je *Šokačko veče* 2017. Ova manifestacija tradicijske baštine, XVI. zaredom, održava se od 2002. godine, svake posljednje subote prije blagdana svete Kate. Organizator nastoji za svako *Šokačko veče* dovesti goste iz Hrvatske, po mogućnosti one koji njeguju tradicijsku baštinu Hrvata – Šokaca.

Zvonko Tadijan i Stanka Čoban

U sklopu manifestacije, od 2008. godine, po natječaju *Za lipu rič*, bira se najljepša do sada neobjavljena pjesma, pisana šokačkom ikavicom. Ovogodišnji, jubilarni deseti laureat je **Stanka Čoban** iz Bača. Ove godine uz folklorce domaćina, djecu i odrasle, sudjelovali su i gosti: KUD *Sloga* iz Satnice Đakovačke (Hrvatska), folklorci i MPS *Bodroški bečari* KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora, te folklorci OKUD-a *Ivo Lola Ribar* i TS *Tandora* KUD-a *Mažoret* iz Sonte.

Uvodno zagrijavanje

Na samom početku pjevački zbor domaćina, uz pratnju tamburaškog sastava, izveo je svečanu pjesmu *Šokadija*. Ovu svojevrsnu himnu podunavskih Šokaca napisala je i uglazbila Sončanka, ranija članica *Šokadije* **Božana Vidaković**. Recitatorica **Anastazija Božić**, učenica V. razreda mjesne OŠ *Ivan Goran Kovačić*, odlično

plasirana na nedavno održanoj Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku održanoj u Subotici, recitala je *Šokačku himnu*. Potom je predsjednik Šokadije prof. **Zvonko Tadijan** pozdravio publiku i uzvanike. Prisutnima su se obratili konzul prvog razreda Republike Hrvatske u Subotici **Mihael Tomšić** i zamjenica predsjednika Općine Apatin **Dubravka Korać**. Konzul Tomšić posebno je istaknuo značaj subjekata kulture i manifestacija poput *Šokačke večeri* u očuvanju nacionalnog identiteta pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

»Na *Šokačkoj večeri* sam prvi, nadam se ne i posljednji put. Ovakve manifestacije su pravi primjer kako se njeguje tradicijska baština pripadnika naše nacionalne zajednice i na taj način se čuva naš subjektivitet i nacionalni identitet na ovim prostorima«, rekao je među ostalim konzul Tomšić. Koraćeva je pokazala veliko zadovoljstvo što svaka od nacionalnih manjina koje obitavaju u Općini Apatin njeguje svoju tradiciju i svoju prepoznatljivost.

»Ovo je pravo bogatstvo za našu općinu, a sretna sam što svaka od nacionalnih zajednica koje ovdje žive njeguje svoju tradicijsku baštinu, pa na taj način doprinose i bogatstvu naše turističke i kulturološke ponude«, rekla je Dubravka Korać.

Folklorna i govorna tradicijska baština

Prvi folklorni blok otvorili su najmlađi, dječja folklorna sekcija *Šokadije*. Sa splotom *Šokačke pisme i igre*, kojima su ih poučavale **Svetlana Zec** i **Maja Andrašić**, mališani su izmamili dugotrajni pljesak publike. Odmah za djecom na pozornicu su stupili seniori, sa splotom *Pisme i igre iz Sonte*. Pljesak publike nije se još

Na ovogodišnjoj, jubilarnoj 10. *Lipoj riči*, jednoglasnom odlukom prosudbenog povjerenstva pobjednik natječaja bila je pisma *Bez sićanja* autorice Stanke Čoban. Čobanova je predsjednica UG-a *Tragovi Šokaca* iz Bača i jedna od osnivača HKUPD-a *Mostonga*, koje je u međuvremenu ugašeno.

»Pisati sam počela prije petnaestak godina, ali pišem rijetko. Istina, rodi mi se ideja, ali ju duboko u sebi potiskujem, pa tek kad dozri, izbacim ju u javnost. Ovo nije pisma u pravom smislu riječi, više je nekakva storija, na temu tko smo, što smo i gdje smo sada, možda i neki vapaj za onim što je bilo i zbog svega što se sada događa«, kaže Čobanova.

ni stišao, na pozornicu su izašli gosti iz Satnice Đakovačke. KUD *Sloga* je osnovan 1996. godine, s ciljem njegovanja i očuvanja izvornog folklora Đakovštine. Po brojnim priznanjima među vodećim su društvima u okolici. Uz pratnju svojeg tamburaškog

Folklorci Šokadije

sastava folklorna skupina *Sloge* izvela je živopisnu koreografiju iz Đakovštine, *Al je lipo*. Bio je to i najljepši uvod u dio programa posvećen očuvanju tradicijskoga govora.

Na natječaju *Za lipu rič*, jubilarnom desetim zaredom, za najljepšu neobjavljenu pjesmu pisanu šokačkom ikavicom najviše

bodova članova prosudbenog povjerenstva dobila je pjesma *Bez sićanja* autorice Stanke Čoban iz Bača. Nagradu, umjetničku sliku **Stipana Kovača**, nastalu na jednoj od *Šokadijinih* likovnih kolonija, uručio joj je predsjednik udruge Tadijan. Drugi blok otvorili su Monoštorci, s vrlo dinamičnim prikazom starinskog običaja njihovog sela *Igranka*, uz pratnju gajdaša **Augustina Žigmanova**. Za tamburaški predah poslije nastupa *Bodroga* pobrinuli su se tamburaši TS *Tandora* i tako na najljepši način pokazali da je Sonta nepresušno vrelo dobrih glazbenika. U nastavku nastupili su članovi *Ive Lole Ribara*, koji njeguju koreografirani folklor. Predstavili su se s dvije pjesme u izvedbi ženskog pjevačkog sastava i koreografijom **Bojane Dobrilović** *Šokačke igre i pisme iz Sonte*. U svojem drugom nastupu Monoštorci su se predstavili s dvije vrlo stare pjesme iz njihovog mjesta, u izvedbi MPS-a *Bodroški bečari*. Program su završili gosti iz Satnice Đakovačke. U svojem drugom izlasku na pozornicu predstavili su se vrlo dinamičnom koreografijom *Ajde noga za nogom*, koja nikoga nije ostavila ravnodušnim. U odjavi programa voditeljica Maja Andrašić je čestitala dolazeći imendan svima Katarinama, zahvalila publici na odzivu i glasnom pljesku, a domaćini su za uzvanike i sudionike programa priredili druženje uz domjenak u objektu Lovačkog doma u Sonti. Pokrovitelji manifestacije bili su HNV, Općina Apatin, MZ Sonta, LD Fazan Sonta i pekara *Krstin* iz Sonte.

Ivan Andrašić

Festival *Desire Central Station 2017.* u Subotici

Gostovanje predstava iz Hrvatske

Međunarodni festival suvremenog kazališta *Desire Central Station 2017.* u Subotici, deveti po redu, počinje sutra (subota, 25. studenoga) i trajat će do 3. prosinca. Tijekom devet festivalskih dana na više scena u gradu bit će izvedeno sedamnaest predstava iz regije te Francuske, a ovogodišnji lajtmotiv festivala je *Anatomija*.

Među ostalim, publika će imati prilike pogledati i tri predstave iz Hrvatske. U četvrtak, 30. studenoga, na sceni Jadran od 21 sat na programu je predstava **Otelo – nezakonita liturgija u produkciji Teatra VeRRdi** iz Zadra. Predstava je rađena po čuvenom komadu **William Shakespearea** a režirao ju je beogradski redatelj **Zlatko Paković**.

Sutradan, u petak 1. prosinca, publika će moći pogledati »dokumentarno kazalište« pod nazivom *Ljubav i ekonomija* u izvedbi zagrebačkog *Montažstroja* i režiji **Boruta Šeparovića**. Predstava će biti igrana na Otvorenom sveučilištu, s početkom u 18 sati.

Kazalište *Hotel Bulić* iz Zagreba ove godine gostuje s predstavom *Lampedusa Beach* po tekstu **Line Prose** i u režiji **Senke**

Bulić. Predstava će biti igrana u subotu, 2. prosinca, na sceni kazališta *Dezso Kosztolányi* s početkom u 21 sat.

Također, na festivalu će se moći pogledati i predstava hrvatskog redatelja **Olivera Frlića** *Second Exile* uz produkciju Nacionalnog kazališta u Mannheimu. Predstava je na programu u nedjelju 3. prosinca, na sceni *Jadran* u 21 sat.

Festival *Desire Central Station* organizira mađarsko Kazalište *Dezso Kosztolányi* a programski selektor je kazališni redatelj **András Urbán**.

»Svaka predstava se na neki svoj način bavi ili kazališnim problemom ili istaknutim segmentom unutar društva. Anatomija nije neki komercijalni naslov, ne sugerira zabavu, ali mislim da je vrlo zabavno ulaziti sve dublje i dublje u poznavanje određenog svijeta i materijala«, kaže Urbán.

Više informacija o festivalu možete pronaći na sajtu – *desire-festival.eu*.

D. B. P.

Predstavljanje knjige *Otajstvom Isusova djetinjstva do mistike – ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića*

Riječ, misao i duh oca Gerarda

Knjiga *Otajstvom Isusova djetinjstva do mistike – ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića* autora o. **Ante Stantića** predstavljena je u četvrtak, 16. studenoga, u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici.

Knjiga je objavljena u sunakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice i Karmelskih izdanja iz Zagreba i vicepostulature Sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića iz Zagreba. U knjizi su sakupljeni radovi karmelićanina o. Ante Stantića, koji

suprug **Ervin** godinama upoznawali sa životom i radom o. Gerarda.

Čeliković je istaknula da, ukoliko želimo imati sveca, moramo mu se i stalno obraćati: »Gerarde trebaš nam za to, to i to.« Iako ona ima iskustvo u molitvi o. Gerardu, izrazila je zabrinutost: »Ako ja nešto želim i molim, a iza mene nema mlađih naraštaja, onda smo sve to bacili u moje iskustvo, privatno. Što će biti kad ne bude mog župnika, kad ne bude mene, kad ne bude oca

Mate Miloša? Tko će to raditi?»

Čeliković je osim same knjige, govorila i o drugim tiskovinama preko kojih se šire poruke o. Gerarda. Spomenula je glasilo *Otac Gerard* koje izlazi na hrvatskom i mađarskom jeziku već devet godina te sadržaj namijenjen za djecu i mlade – slikovnicu za djecu *Ljestve za nebo*, razne radionice, literarne i likovne natječaje.

Urednica knjige je ukazala da je *Otajstvom Isusova djetinjstva do mistike – ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića* prilika da o. Gerarda bolje upoznamo i da sami sebi kažemo: »Njegove poruke imaju smisla i danas.«

Doprinos karmelu

O životu oca Gerarda govorio je o. Mato Miloš, vicepostulator Vicepostulature sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića. Slikovito, prožeto mnogim primjerima, predložio je Gerardovo djelovanje u redovničkoj zajednici, njegov

doprinos hrvatskom Karmelu te ljubavi koju je imao prema svima, naročito prema bolesnicima koje je često obilazio i is-povijedao.

»Radujte se, povikujte, skakućite od radosti što imate oca Gerarda ovdje s Đurđina i što imamo i o. Antu Stantića kojega ističemo kao vrijednog svećenika i redovnika«, poručio je o. Miloš.

Predsjednik KD-a *Ivan Antunović* vlč. **Ivica Ivanković Radak** rekao je kako je poslanje ove knjige da riječ, misao i duh oca Gerarda dopre do svih ljudi, da ga kroz nju upoznaju i stalno upoznavaju.

Uoči predstavljanja nastupio je Vokalno-instrumentalni sastav *Ritam vjere* koji je izveo autorsku pjesmu o ocu Gerardu, *Čuvar duša*.

J. D. B.

 o. Mato Miloš, Klara Dulić i Katarina Čeliković

su objavljivani u *Zvoniku* tijekom gotovo dva desetljeća. Riječ je o prilogima redovite rubrike *Zvonika Naš kandidat za sveca* u kojem se prikazuje lik i djelo o. Gerarda Tome Stantića. Knjigu je uredila **Katarina Čeliković**, a prigoda za ovo izdanje je 140 godina rođenja i 60 godina smrti o. Gerarda obilježeni 2016. godine.

Knjiga je, osim u Subotici, do sada predstavljena u Zagrebu, Đurđinu, Somboru i Sonti.

Njegove poruke danas

Urednica Katarina Čeliković govorila je o nastanku knjige, ali i kao dugogodišnja suradnica *Zvonika* o tekstovima o. Gerarda koje je o. Stantić slao za ovaj list te kako su se ona i njezin

Festival amaterskog folklora u Somboru

Da nas i drugi vide

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* okupilo je folklorne udruge iz Sombora koje su svojim nastupima pokazale bogatstvo onoga što čini nacionalnu raznolikost Sombora i okolice. Tako su se na pozornici Hrvatskog doma smjenjivali raspjevani Šokci, mađarski glazbenici na citrama, njemački glumci, a pokazane su i bunjevačke igre i svatovski običaj Srba starosjedjelaca.

Sve ove udruge na Festivalu amaterskog folklora okupio je HKUD *Vladimir Nazor*.

»Koliko je važno čuvati tradiciju i naslijeđe unutar svoje nacionalne zajednice isto toliko važno je ne zatvarati se unutar svoje zajednice već surađivati i s drugima. Sombor je sredina gdje živi više različitih nacija i zato smatramo da nam je potreban jedan ovakav festival koji će povezati mlade iz različitih nacionalnih udruga. Prepoznao je to i Grad Sombor i financijski je pomogao da se održi ovaj festival«, kaže predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor Mata Matarić*.

HKPZ *Silvije Strahimir Kranjčević*

»Znate kakva su vremena, malo-malo pa se negdje zategnu odnosi i zato je važno prirediti jedan ovakav festival i zato smo se rado odazvali pozivu. Pokazat ćemo kako izgleda jedna prosidba u Bačkoj i igre iz leskovačkog Pomoravlja. Mi večeras predstavljamo folklornu tradiciju Srba, pa smo za prvi nastup odlučili otići nešto dalje od Sombora i odabrali smo igre s juga Srbije, a za drugi nastup prikaz običaja iz Bačke«, kaže član GKUD-a *Sombor Dušan Esapović*.

Mađarsko kulturno-umjetničko društvo *Sándor Petőfi* iz Telečke predstavilo je svoj najbolji dio, a to su mladi citraši, koji su značajna priznanja osvojili i na međunarodnim natjecanjima.

»Nama Vojvodanima nije strano to preplitanje kultura. Ako čujemo neku pjesmu, znamo njen tekst i na srpskom i na mađarskom i na hrvatskom jeziku. Ali, nažalost rijetko je da imamo prilike ovako zajedno nastupati. Svatko se nekako okrenuo svojoj nacionalnoj zajednici i zato mislim da bi ovaj festival u *Nazoru* trebao biti jedan začetak redovitih zajedničkih nastupa udru-

ga koje njeguju tradiciju različitih nacionalnih zajednica. Što se tiče mađarskog folklora, citra je tradicionalni instrument koji u posljednje vrijeme ponovno postaje sve popularniji, vjerojatno zbog toga što je to glazbalo koje nije teško naučiti svirati«, kaže voditelj citraškog orkestra kulturno-umjetničkog društva iz Telečke **András Takács**.

Citraši MKUD-a *Sándor Petőfi* iz Telečke

Na festivalu su sudjelovali i HKPZ *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, Udruga Nijemaca *Gerhar* iz Sombora i domaćini HKUD *Vladimir Nazor*.

Predstava na njemačkom

U *Nazoru* ističu da je Festival amaterskog folklora uvod u obilježavanje 81. obljetnice Društva.

»Obljetnicu ćemo obilježiti tradicionalnim godišnjim koncertom na kome predstavljamo rad svih naših sekcija. Slijedi zatim Božićni koncert na kome se, kao i na ovom festivalu, predstavljaju udruge drugih nacionalnih zajednica«, kaže prvi čovjek somborske hrvatske udruge.

Z. V.

Obnovljena kapela svete Terezije u Somboru

Stara dama u novom ruhu

Kapela svete Terezije na Malom katoličkom groblju obnovljena je nakon više desetljeća. U obnovu unutarnjeg dijela, krovništva i čeonu fasade uloženo je dva milijuna dinara, ali je sada potrebno dovršiti započetu obnovu pročelja

moć članova župske zajednice kapela ožbukana izvana i okre-
neća iznutra.

»To nije bila temeljita obnova već krpljenje, koje je izdržalo nekoliko godina. Već godinama unazad ova kapela u takvom je stanju da joj je prijeko potrebna bila temeljita obnova, ali to se moglo uraditi samo s ozbiljnim novcem. Doista, nama kao vlasticima kapele bilo je vrlo neugodno, iako nismo vlasnici groblja

Kapela svete Terezije izgrađena je 1905. godine i to kao mauzolej jedne obitelji koja je prije svega sebi željela izgraditi grobnicu. Budući da su to bila vremena kada su se takve grobnice gradile kao kapele i ova je tako izgrađena i posvećena je svetoj Tereziji Avilskoj.

»Svake godine na blagdan svete Terezije u kapeli su se održavale mise. Dok je groblje bilo u vlasništvu Crkve, jasno je da je bilo lakše i održavati ovaj objekt. Kada su groblja oduzeta crkvama, više nismo imali nadležnosti nad grobljima, pa ni nad ovim Malim katoličkim, ali je, da tako kažem, u našoj nadležnosti ostala kapela. Nakon što je zabranjeno sahranjivanje od kuća, ova kapela služila je i kao mrtvačnica. Prosječno godišnje bude između 25 i 30 ukopa. Taj broj smanjio se nakon najava da će ovo groblje biti zatvoreno. No, ja se iskreno nadam da se to neće dogoditi«, kaže župnik **Josip Pekanović**.

Potpora svih svećenika

Kapala je zubu vremena bila prepuštena skoro 40 godina. Prema riječima župnika Pekanovića prije 15 godina je uz po-

 Ivan Šimunov, Nemanja Sarač, Josip Pekanović i Silard Janković

i ne pružamo uslugu ukopa, ali prostor je bio toliko derutan da je kapela morala biti zatvorena, pa su pokojnici držani u kapeli na Velikom katoličkom groblju, a pred kapelu su donošeni neposredno prije ukopa«, kaže župnik Pekanović.

Razlog je to što je od gradskih vlasti zatražena pomoć u obnovi kapele.

»Grad Sombor u proračunu izdvaja sredstva za vjerske zajednice. Kada je riječ o katoličkoj vjerskoj zajednici, svake godine dvije župe dobiju dio tog proračunskog novca. Na zajedničkom sastanku zamolio sam svećenike da ove godine odustanu od

toga, da svoje projekte odgode za godinu dana, a da sredstva utrošimo na obnovu ove kapele. Svećenici su pristali i ja sam im zbog toga zahvalan i tako je gradu upućen prijedlog da se dva milijuna dinara planiranih u gradskom proračunu upotrebe za obnovu ove kapele. Posao je povjeren radionici za restauraciju kulturnih dobara *Ambrosić* iz Sombora i dogovoreno je da se za taj novac obnovi krovšte, unutarnji dio i prednja fasada i križ ispred kapale», kaže župnik Pekanović.

Da bi kapela bila u potpunosti obnovljena, moraju se obnoviti bočna pročelja i zadnji dio. Prikupljanje novca za nastavak radove početak naredne godine u župskoj zajednici, pa bi do kraja iduće godine obnova trebala biti u potpunosti završena.

Potpora iz proračuna

U proračunu Grada Sombora za 2017. godinu za vjerske zajednice izdvojeno je sedam milijuna dinara. »Od tih sedam milijuna za Katoličku Crkvu izdvojeno je dva milijuna. Grad nije utjecao na to za što će Katolička Crkva utrošiti taj novac, već smo samo podržali prijedlog koji je stigao do nas«, kaže pomoćnik gradonačelnice za međunarodnu suradnju **Ivan Šimunov**.

On ističe da je Grad Sombor tijekom godine stavku za vjerske zajednice sa sedam milijuna dodatno uvećao za još dva milijuna dinara i to kroz prvi rebalans gradskog proračuna.

»Od dodatno izdvojenih dva milijuna dinara, 670.000 dinara bit će izdvojeno za obnovu krovišta katoličke crkve u Riđici. Praksa grada i dalje će biti izdvajanje sredstava za vjerske zajednice, a nadamo se da će naredne godine taj iznos biti i veći. Uglavnom, važno nam je da održimo kontinuitet«, naglašava Šimunov.

Z. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta

Zakon ljubavi

Evangelje koje čitamo na ovu svetkovinu znakovito je (usp. Mt 25, 31-46). Ono nam otkriva osnovni zakon koji vrijedi u njegovom kraljevstvu. Otkriva nam koji je osnovni kriterij njegovog baštinenja. Jedino i osnovno što taj zakon od nas traži je ispravno djelovanje i dobročinstvo prema svima koji su u potrebi i nevolji. U Isusovom zahtjevu čovjek patnik postaje on sam: »Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25, 40). U ovome je ljubav prema Bogu i ljubav prema čovjeku sjedinjena u jednu. A na kraju vremena svi narodi iz svih vremena bit će suđeni po ovom jedinom kriteriju, po vlastitom ponašanju prema Bogu i čovjeku.

Stoga iščekivati kraj vremena i konačnu uspostavu njegovog kraljevstva znači okrenuti pogled prema evangelju, te u Kristovom životu i djelovanju otkriti logiku tog konačnog događaja, pa zauzeti Kristov stav, a ne stav svijeta. Važno je da spoznamo različitost Kristovog zakona od svih ovozemaljskih zakona. Njegov zakon je ljubav i milosrđe, koji nas preko čovjeka vodi do Boga, kao što nas i težnja prema Bogu usmjerava k čovjeku. U središtu toga zakona ne stoji nikakva država, ideologija, vladar, društvo; stoji Bog s čovjekom. Po tome je Krist Kralj drugačiji od svih drugih kraljeva. Ne traži za sebe ništa što traže ovozemaljski vladari, ne ponižava one nad kojima kraljuje, ne sili se, nego ljubi i potiče na ljubav. Ne traži moćnike i bogate, nego ljubi uboge i siromašne. Sve one koje je ovaj svijet odbacio on skuplja u svoj zagrljaj, te svojim zakonom potiče i nas da prigrlimo i pomognemo takve. Jer, naposljetku, velikaš u njegovom kraljevstvu nije bogataš, čašćen od ljudi, nego onaj koji je ljubio osobito čovjeka kojeg su svi drugi odbacili.

Ludost je za ovaj svijet živjeti tako. I sam Isus doživljavao je poruge i čuđenja jer ljubi odbacene, jer pokazuje više ljubavi i samilosti nego što je među ljudima viđeno. No, on se nije obazirao, nego je pozivao i druge da tako čine. Poziva i nas, jer njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, a na nama je, kad ovaj svijet napustimo, ući u vječnost gdje on kraljuje. Zato se već sada trebamo voditi jedinim pravim zakonom, zakonom ljubavi.

Liturgijska godina završava svetkovinom Krista Kralja. Za vjernike dvadeset i prvog stoljeća vrlo je teško shvatiti ovu svetkovinu i u Kristu vidjeti zaista kralja. To je tako prije svega jer u njegovom životu nema ništa kraljevsko, a, s druge strane, sve ono što nas je učio i što u evangeljima piše razilazi se s našim pojmom kraljevstva. Ipak, ove nedjelje slavimo Krista Kralja svega stvorenja.

Središte povijesti

Kršćanska tradicija Krista je u umjetnosti često prikazivala kao kralja. Pa i nama su poznate slike na kojima Isus ima kraljevska obilježja, krunu i žezlo. On jeste kralj, ali dok o njemu razmišljamo u tom kontekstu moramo prvenstveno imati na umu ono što je rekao na suđenju Pilatu: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta« (Iv 18, 36). Prema tome, u njegovom kraljevstvu vrijede zakoni i pravila drugačija nego u ovozemaljskim kraljevstvima, pa i on sam je potpuno drugačiji kralj. To je tako jer njegovo kraljevstvo nije zemaljsko, nego nebesko.

U toj perspektivi pada drugačije svjetlo na Krista Kralja. On je ispunjenje svih Božjih obećanja danih prorocima, on je ispunjenje nade i okončanje iščekivanja. Zato je on središte i kralj povijesti u kojem se ostvaruje Božja pravednost, ljubav i milosrđe. Njegovo kraljevstvo i kraljevanje tiču se svakog čovjeka, jer nije ograničeno ni teritorijem ni vremenom. Kao što je vrijedilo nekada, vrijedi i danas. Svi koji njega poznaju podležu zakonima njegova kraljevstva, jer ono se proteže na sva vremena i narode. Pred njim sva ljudska kraljevanja postaju isprazna. On je odgovor na svako ljudsko pitanje, izvor svake nade, rješenje svega. Sve za čim čovjek traga u njemu može naći.

Krist koji sjedi na prijestolju usmjerava našu nadu i naš pogled prema svome drugom dolasku. Tako je naše vrijeme ponovno vrijeme iščekivanja, ali i vrijeme priprave. Kao što su se ljudi u povijesti pripremali za susrete s kraljevima, tako trebamo i mi. Kristovim drugim dolaskom dogodit će se konačna uspostava njegovog kraljevstva. Sve zemaljsko prolazno uminut će. Stoga nas Krist Kralj sa svoga prijestolja pita za čega ćemo se opredijeliti, za to prolazno što će jednom nestati, ili ono njegovo vječno?

Pjesmom slave Gospodina

Jasna Kujundžić, Vladimir Ištvančić, Terezija Nađ i Dario Marton, a vođa sastava je glazbenica **Nela Skenderović**.

Do sada su nastupali na jednom festivalu duhovnih pjesama – *HosanaFestu*. Animirali su i nekoliko misa za mlade i proštenja u Subotičkoj biskupiji, a svake nedjelje pjevaju pod misom u svojoj župi. Ljetos su na poziv župnika don **Damira Ćorića** bili u Kaštel Novom, a ovaj vikend su u Stuttgartu, gdje će na poziv ovogodišnje pobjednice *HosanaFesta*, **Marije Perković**, pjevati u dvije župe pod misama.

Jedan od članova *Noe*, Dario Marton kaže da su ljetos u Kaštel Novom stekli lijepa poznanstva s mladima iz te župe koja su se produbila njihovim

U subotičkoj župi Marija Majka Crkve prije godinu dana osnovan je Vokalno-instrumentalni sastav *Noa*, a svoju prvu obljetnicu proslavili su svetom misom i koncertom u župi u nedjelju, 19. studenoga.

VIS je osnovan na inicijativu župnika dr. **Marinka Stantića**, koji je zaslužan za osnivanje i nekoliko drugih ovakvih sastava, kao i Festivala hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest-a*. Vlč. Stantić kaže da je pjesma ono što je mladima privlačno te da je po njemu to dobar vid pastoralne i rada s mladima u Crkvi.

»Dobili smo zadatak od Gospodina da idemo i propovijedamo evanđelje i naviještamo Radosnu vijest. To naviještanje traži određeno prilagođavanje dobu, mentalitetu, kulturi... Tako je i za mlade potrebno spustiti se ili biti na njihovoj razini. Omogućiti im da slave Gospodina na način koji je njima prihvatljiv, pristupačan i onako kako je njima bliže«, kaže vlč. Stantić i dodaje kako je važno da melodija pjesama bude ona koju mladi vole, a tekstovi duhovnog sadržaja.

VIS *Noa* broji 16 članova srednjoškolaca i studenata: **Marija Gabrić, Maja Antunović, Nikola Domanj, Adrijana Ivandekić, Tamara Balažević, Josip Šarčević, Jelena Bajić, Kristina Bajić, Vesna Milanković, Marko Radojević, Nadia Tot, Nina Kovač,**

dolaskom u Suboticu na *HosanaFest* te da mu je drago što se osnovao i *Mali Noa*, jer je, kako kaže, pjesmom najljepše slaviti Gospodina.

Osim VIS-a *Noa*, mladi se u ovoj subotičkoj župi okupljaju i svakog četvrtka navečer na vjeronauku koji drži župnik ili netko od gostiju. Vlč. Stantić kaže da ima od 25 do 40 mladih koji dolaze na vjeronauk, te da su teme uvijek prilagođene za mlade. Tako je jučer (četvrtak) tema vjeronauka bila Teologija tijela. Jednom mjesečno organizira se i klanjanje za mlade pred Presvetim.

J. D. B.

Ilja Kabakov, konceptualni umjetnik

Bio jednom jedan SSSR

Ilja Kabakov (1933.) je rusko-američki umjetnik. Živio je u Moskvi do 1998., kada je emigrirao u SAD. Bio je glavno nadahnuće velikom broju moskovskih konceptualaca i performance-umjetnika. Njegov opus je pun referenci na sovjetski način života. Stvarao je konceptualna djela kojima je ironizirao političko-socijalni sustav SSSR-a, te instalacije putem kojih se bavio osobnim i političkim problemima, kao i pitanjima metafizičke prirode. Njegovo ime jedno je od osnovnih u povijesti suvremene ruske umjetnosti.

Kabakov je između 1972. i 1975. izradio sklop konceptualnih radova, albume pod zbirnim nazivom *Deset likova*, dok su umjetnici **Vitaly Komar** (1943.) i **Alexander Melamid** (1945.) u to vrijeme stvarali zajedničke radove koji su sadržavali imidže iz službenih mitova SSSR-a, ali su ih rušili i stvarali novi niz kulturalnih paradigmi, poigravajući se sa službenim ideološkim simbolima. Tih godina umjetnik **Erik Bulatov** (1933.), isto kao i Kabakov, u svoja djela unosi masovne imidže tadašnjeg sovjetskog društva. Tako je nastao konceptualni umjetnički pokret soc-art koji je oštro napadao službenu socrealističku doktrinu i parodirao ideologizaciju umjetnosti u kontekstu socrealizma. Svi navedeni umjetnici su svoje vizualne radove temeljili na skladištu imidža masovne proizvodnje »sovjetskih priča«. Konceptualisti su rabili trivijalne i monotone rituale sovjetskog svakodnevnog života.

Klišei sovjetskog društva

Ilja Kabakov smatra se najvažnijim predstavnikom moskovskog konceptualizma. U grafike ili naslikane slike unosi i jezik i stvarni objekt, kao ravnopravne elemente. Albumska djela Kabakova predstavljaju serije koje se sastoje od nekoliko desetaka listova s grafičkim slikama i tekstovima – kako opisnim tako i ironično-filozofskim. Svaki od deset albuma Kabakova priča priču o jednom usamljenom ljudskom biću, koje na kraju umire. Kabakov smrt označava praznom stranicom, kojom završa-

va svaku biografiju. U središte svojih albuma Kabakov ugrađuje diskurzivnu masovnu kulturu 60-ih i 70-ih godina u Sovjetskom Savezu, pravila, propise i mjerila koja su vladala u sovjetsko vrijeme socijalizma, tako da su albumi uz crteže, ispunjeni uobičajenim frazama, verbalnim smećem. Njegov slikovni jezik u albumima ne služi formalnoj, već točno određenoj funkcionalnoj svrsi. I crteži i riječi odnose se na dijelove »biografije« likova, primjerice *Primakov sjedi u zahodu* ili *Arhipov gleda kroz prozor*. U pričama albuma susrećemo stereotipne osobe, poput susjede spletkarošice ili majke koja se žali na sina i svoj život. Kabakov ukazuje na detalje svakodnevnih ljudskih odnosa, a tu su i brojni predmeti koji se koriste u svakodnevnom životu.

U albumu *Olga Georgievna, nešto vrije!* Kabakov prikazuje stvarnost društvenog života kroz verbalne i fotografske narativne lance. Beskonačne fraze koje izgovaraju stanari zgrade, Kabakov ispisuje u albumu na stranicama napravljenim od tipičnih sovjetskih zidnih tapeta, uz crno-bijele fotografije, koje kao dokumenti svjedoče o životu tadašnjeg sovjetskog društva. Albumi Kabakova pokazuju da je umjetnik razumio i osjećao društvenu realnost, predstavljajući realnost košmara i sovjetski život koji je postao kavez – začudo, s divnim idealima u osnovi.

Memorabilije Kabakova

Među brojnim, poznat je i rad Kabakova *Četiri srži*. Četiri velike bijele ploče Kabakov je prekrrio stranicama iz novina, razglednicama, fotografijama i reprodukcijama slika klasičnih ruskih i sovjetskih slikara – različitih povijesnih i suvremenih značenja. Na pločama su se našli i citati iz **Brežnjevlevih** govora i agitpropovski ostaci. Sve te djeliće pretvorio je u elemente kreativnog rada.

Nakon odlaska iz Rusije, Kabakov počinje razvijati svoju raniju ideju o umjetničkom djelu kao »totalnoj instalaciji« što će postati njegova zamišljena domovina u egzilu. Njegovi radovi ne anticipiraju, nego postdatiraju. Kabakov nosi sa sobom vlastiti muzej sjećanja i nostalgичno ga reproducira u svakoj od svojih instalacija. Svaka totalna instalacija utjelovljuje se i kao djelo pamćenja. Instalacije Kabakova su poput garniture »babuške«, koja sadrži mnoge slojeve sjećanja. U njegove instalacije uključene su razne sovjetske novine, stare knjige, fragmenti iz njegovih albuma, svakodnevni predmeti, postsovjetski časopisi, obiteljske fotografije, suveniri, slike i crteži.

Radovi Ilje Kabakova su predstavljeni u velikim muzejima Rusije, Europe i SAD. Kabakov je izlagao u Beogradu na *Oktobarskom salonu* 2004., a radovi su mu prikazani i na beogradskoj izložbi *Iza gvozdene zavjese*, koja je održana u Muzeju istorije Jugoslavije 2010. godine. Radovi Kabakova se nalaze i u Art Depou sarajevskog Muzeja suvremene umjetnosti *Ars Aevi*. Do neke sljedeće izložbe Kabakova u ovome podneblju, njegove radove možete pogledati na internetu.

Zvonko Sarić

Idemo li večeras u kazalište? (87)

Tajnu ubojstva zna(la je) prikaza

Među deset **Shakespeareovih** tragedija (*Tit Andronic, Romeo i Julija, Julije Cezar, Hamlet, Othello, Kralj Lear, Macbeth, Antonije i Kleopatra, Timon Atenjanin, Koriolan*) najčešće izvođenom smatra se *Hamlet*, a kritičari nerijetko ističu kako fabule ovog ali i drugih Shakespeareovih djela nisu originalne. Shakespeare ih, naime, ne izmišlja, već ih bez oklijevanja preuzima od drugih pisaca i prema potrebi prepravlja i prilagođava, a događaje preuzima od povjesničara. Unatoč tomu, njegovi su likovi prepoznatljivi i izdvajaju se između svih ostalih junaka koje su stvarali drugi dramatičari.

Zna se, dakle, dogodovštine je svojih drama uglavnom preuzimao od suvremenih autora, što vrijedi i za priču o Hamletu (smatra se pozajmljenom od **Thomasa Kyda**), čemu dakako prethodi legenda o Hamletu danskog povjesničara iz ranog XIII. stoljeća **Saxa Grammaticusa**, od kojega ju je preuzeo francuski pjesnik **Francois de Bellforest**. Osim toga Shakespeareove drame, pa tako i *Hamlet*, satkane su od bezbrojnih pojedinosti posuđenih iz mnoštva najraznovrsnijih izvora. Mjesto radnje je dvorac Elsinore u Danskoj, gdje Hamletova oca, danskog kralja ubije rođeni brat Klaudije, preuzme prijestolje i oženi se njegovom ženom Gertrudom, Hamletovom majkom.

Tajnu ubojstva Hamlet saznaje od prikaze, duha pokojnog kralja koji od sina zahtijeva osvetu. Tu dolazi do izražaja Hamletova dvojba: izvršiti obećanje zadano ocu i osvetiti se, ili podnositi i otprijeti nepravdu, poniženje, uvredu, bol?

Umrijet – usnut – usnut! I možda sanjat...

I dok ovako dvoji i pita se Hamlet pomalo hini i ludilo, ali uistinu iz njega izbija očaj i trajno razočaranje u ljude, osobito žene: vlastitu majku, pa i nedužnu Ofeliju, kćer dvorskog savjetnika Polonija, kojoj poručuje: »Idi u samostan. Zašto da rađaš grješnike?«. Odluči se tada, na mah, upriličiti *Mišolovku*, predstavu u predstavi uz pomoć putujućih glumaca, na nju pozove kralja i kraljicu te im prikaže mučko ubojstvo svoga oca, s pojedinostima poznatim samo Klaudiju. U međuvremenu Hamlet ubije

Mihajlo Jančikin, subotički Hamlet, na promociji svoje knjige

Polonija dok ga je uhodio, a Klaudije šalje Hamleta u Englesku u smrt, ali on se spašava, vraća i saznaje za Ofelijino utapanje. Laert, Ofelijin brat, krivi Hamleta za sestrinu smrt i traži osvetu, izaziva Hamleta na dvoboj, njegov mač je premazan otrovom, a kao dodatno sredstvo ubojstva pripremljen je i pehar s otrovnim vinom. Laert rani Hamleta, ali u dvoboju su mačevi zamije-

Uloge u subotičkom uprizorenju *Hamleta* – u režiji Predraga Dinulovića, kostimima **Mirjane Čiplič**, scenografiji **Pála Petrika** uz scensku glazbu **Milana Asića**, uz obuku mačevalaca što ju je proveo: **Eugen Jakobčić** – ostvarili su: **Josip Baić, Mihajlo Jančikin, Mirko Huska, Petar Radovanović, Milenko Rastović, Milan Pinterović, Aleksandar Ugrinov, Vojislav Cinkocki, Jevrem Urošević, Ivan Andrejević, Jelka Asić, Jelica Vojinović, Jevrem Urošević, Stevanka Češljarov, Geza Kopunović i Ilija Drašković.**

njeni i Hamlet rani Laerta. Kraljica uzima pehar s otrovanim vinom, ispija ga i umire, a Hamlet tada ubija kralja i moli svoga prijatelja Horacija: »Ispravno izvijesti neuke / O meni i o mojoj stvarci«. I umire. U tom stiže norveški kraljević Fortinbras, koji ima stanovita prava na danski tron, zatječe hrpu leševa i zgraža se nad prizorom smrti, koja se i u ovom svom dvoru vječno gosti.

Subotičko uprizorenje *Hamleta*

I prije premijere u dijelu ovdašnje, tzv. kulturne javnosti i u tisku, napose, pojedinci su pokušali osporiti i dovesti u pitanje, jer je po njihovu sudu izvedba *Hamleta*, navodno »grandomanski pothvat«, kako su nastojali okarakterizirati stavljanje ovoga djela na repertoar (**Rackov**, *Rukovet* 11-12, 1966., 639.-644.). Radi toga se i redatelj **Predrag Dinulović** našao ponukanim pružiti neka među svojim objašnjenjima, ističući kako je i ovo Shakespeareovo djelo prije svega bilo okrenuto puku, kada se i kazališna igra znatno razlikovala od suvremene teatarske konvencije. Svojedobno su predstave igrane po danu, u rano poslijepodne i trajale su satima. Za vrijeme održavanja predstave se nerijetko trgovalo, jelo i pilo, gledatelji su dolazili i odlazili, dobacivali, raspravljali i komentirali. Stoga je Shakespeareu bila potrebna prepoznatljiva fabula, koju je on kao i kod većine ostalih svojih djela uzimao iz drugih onodobnih komada svojih suvremenika ili starijih pisaca. Unatoč tomu, uspio je stvoriti vlastito djelo za sve ukuse i sva vremena, a budući da su u njegovo vrijeme svakojaki ljudi gledali predstave, Shakespeare je morao stvoriti komad prikladan i plemstvu i puku.

Kako bi *Hamleta* u što je moguće većoj mjeri približio očekivanjima suvremenoga gledateljstva, Predrag Dinulović se usmjerio na akcijske dijelove dramskog teksta, krataći komad, izbacujući sve što usporava njegovu dinamiku, spajajući one dijelove teksta koji uvećavaju dramatiku sukoba nosećih likova i intenzitet njihovih osjećanja. Na taj način je, prema ocjeni Ivanke Rackov, ostvario dinamičnu i zanimljivu predstavu, uspješno spajajući pojedine dijelove teksta, svodeći radnju u tri čina, umjesto u pet, koliko je kod Shakespearea, te je tako predstava trajala dva i pol, mjesto najmanje četiri sata, koliko bi trajala njena izvedba prema izvornom, neskrćenom tekstu. Tako je i pred subotičkim gledateljstvom oživio *Hamlet*, taj preosjetljiv i u svemu tragičan lik, ispunjen sumnjom u sebe i druge ljude, što neprestano dovodi u pitanje dobrotu čovjekovu i smisao njegova bitka. Neprestano oklijeva, razjeden unutarnjom dvoj-bom koju mu pruža sloboda izbora, težina i odgovornost samostalne, osobne odluke.

Nagrada za životno djelo Milani Černelić

Prof. dr. sc. **Milana Černelić** dobitnica je Godišnje nagrade *Milovan Gavazzi* za životno djelo Hrvatskoga etnološkog društva za iznimna postignuća na području znanstvenoga i nastavnoga rada, te doprinos ugledu etnološke i kulturno-antropološke struke. Godišnja nagrada *Milovan Gavazzi* u kategoriji studentski rad dodijeljena je **Tomislavu Augustinčiću**, **Marinu Mihalju**, **Gorani Ražnatović** i **Nikolini Vuković** za terenska istraživanja Šokaca u Bačkoj, rezultate koje su predstavili na znanstvenom kolokviju te oblikovane rezultate objavili u časopisu Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici za 2016. godinu.

Odluku o nagradama *Milovan Gavazzi* za 2016. godinu donio je Upravni odbor Hrvatskoga etnološkog društva na sjednici održanoj 13. studenoga 2017. godine. Nagrade svim dobitnicima bit će uručene na tradicionalnom božićnom domjenku u petak, 1. prosinca 2017. godine u 12 sati u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

Dr. sc. Milana Černelić dugogodišnja je stručna suradnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, samoprijegorna i posvećena istraživanju tradicijske baštine Hrvata u Vojvodini, napose Bunjevaca, kako podunavskih u Bačkoj, tako i drugih grana: primorsko-ličkih, zapadno-hercegovačkih i dalmatinskih Bunjevaca. Gotovo četrdesetogodišnje znanstveno bavljenje Hrvatima u Vojvodini rezultiralo je knjigama: *Uloge i nazivi odabranih svatova u Bunjevaca* (1991.), *Bunjevačke studije* (2006.), *Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti* (2016.). Prof. Černelić je na Odsjeku za etnologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, među ostalim znanstvenim angažmanima, posebnu pozornost posvetila terenskoj nastavi tijekom koje su izvršena istraživanja Bunjevaca, Šokaca u Podunavlju, a u tijeku su i u Srijemu. Plod ovih nastojanja i znanstvenog skupa su zbornici radova Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu (2014.) i Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata Bunjevaca (2014.), a u radu je i monografija o podunavskim Šokcima.

Članica je HED-a, SIEF-a, Matice hrvatske, Društva sveučilišnih nastavnika i Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata (DVPH).

Čestitajući prof. dr. sc. Milani Černelić i nagrađenim studentima na ovim vrijednim nagradama, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata izražava ponos i radost što su nagrade došle u ruke onih koji znanstveno tematiziraju Hrvate izvan Republike Hrvatske čime postajemo integralni dio hrvatskoga naroda.

Kestenijada na oratoriju u Subotici

U župi svetog Roka u Subotici, u subotu, 18. studenog održan je još jedan oratorij za djecu. Održana je i prva *Kestenijada* u Subotici. *Kestenijada* je tradicionalna priredba svih salezijanskih obitelji i oratorija. Ona podsjeća na događaj iz života svetog Ivana don Bosca, koji je nabavio tri vreće kestena s kojima je želio počastiti djecu i mlade koji su se okupljali oko njega. Međutim, zbog nesporazuma njegova majka je skuhala tri kilo-

grama kestena umjesto tri vreće. Zbog njegove ljubavi prema djeci i mladima kojih se tada okupilo oko 600, Bog je učinio čudo i don Bosco je samo dijelio i dijelio one kestene koje je njegova majka skuhala, a njih nije nestalo sve dok svi nisu dobili.

Bilo je kestenja i u našem oratoriju. Nakon višesatnog druženja djece i potrage za blagom, pridružili su se i roditelji za koje su djeca vođena animatorima oratorija izvela prigodan program.

Danas u Osijeku najbolji recitatori Vojvodine

Jutros su najbolji recitatori na hrvatskom jeziku iz cijele Vojvodine krenuli put Osijeka na nagradni izlet koji su osvojili na XVI. Pokrajinskoj smotri recitatora. U organizaciji Hrvatske čitaonice cijeli dan boravit će u ovom gradu gdje će između ostalog u Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića* pogledati predstavu *Nije me strah* urađenu po istoimenoj knjizi, obići grad i tvrđu te posjetiti Franjevački samostan. O ostalim detaljima izleta izvješće očekujte u narednom broju.

Pčelarstvo Sudarević
Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima,
aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose -
njegovo veličanstvo, **MED**

BAGREM MED - CVETNI MED - MED SA MATIČNIM MLEČOM
MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM - PROPOLIS - POLEN

Kontakt:
Sudarević Kalman: 064/21 31 871
Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Izvešće iz Zagreba

Lucija Vukov i Josipa Horvacki na završnoj priredbi u Zagrebu

Svake godine naša škola sudjeluje u Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja. Uvijek sam maštala kako bi lijepo bilo da baš ja osvojim nagradni izlet u Zagreb. No, nisam zbog toga redovito čitala knjige koje su nam bile ponuđene. Čitala sam jer volim čitati, a naslovi su uvijek bili odlični. Budući da za nas čitanje ne dolazi u pitanje, ove godine se posrećilo nama dvjema te smo baš mi bile odabrane da putujemo u Zagreb. Mi smo **Lucija Vukov** i **Josipa Horvacki**.

U Zagrebu smo bile tri dana, od 13. do 15. studenog i bilo nam je odlično! S nama su išle **Bernadica Ivanković** i **Jelena Rodić** iz Gradske knjižnice Subotica koje su nam bile zamjenske mame. Tijekom tri dana organizirale su nam bogat program. Bile smo u veeelikom kinu gdje smo gledale pomalo strašan film *Ubojstvo u Orient Expressu* koji je snimljen po istoimenoj knjizi. Posjetili smo i Knjižnice grada Zagreba gdje smo vidjeli puno, puno zanimljivih knjiga. Ugostili su nas i u *Školskoj knjizi*, gdje su nas darivali prekrasnim darovima. Boravili smo i na čuvenom FER-u (Fakultetu elektronike i računarstva) gdje smo sudjelovali u posebnoj radionici specijalno organiziranoj za nas. Uz njihove upute same smo sastavile robote od lego kockica koje smo priključile na male motore i zadavali im instrukcije što da rade. Ovo nam se jako svidjelo. Josipi se čak i rodila želja za tim fakultetom. Naravno, išli smo i u obilazak starog dijela Grada Zagreba i svih onih znamenitosti po kojima je on poznat. Obišli smo još puno toga, šetale i uživale. Kad bismo mogle, sve bismo rado ponovile. Posljednjeg, trećeg dana, 15. studenog, točno u podne prisustvovala smo završnoj priredbi i javnom izvlačenju glavnih i utješnih nagrada za sudionike kviza *Čitanje ne dolazi u pitanje* iz cijele Hrvatske. Ovaj predivni događaj bio je priređen u najvećoj knjižnici u Hrvatskoj

– Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Upoznali smo se i fotografirali sa **Sanjom Pilić**, **Majom Brajko Livaković** i **Tihomirom Horvatom**, piscima koje smo čitali u kvizu, a članovi Hrvatskog narodnog kazališta izveli su nam dijelove opere *Nikola Šubić Zrinski* i *Ivana plemenitog Zajca*. Bilo je božanstveno. Potom je uslijedilo izvlačenje nagrada. Iako nismo bile izvučene, dobile smo darove od organizatora.

 Josipa Horvacki OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin
i Lucija Vukov, OŠ *Matko Vuković*, Subotica

Sretne i ispunjene vratile smo se kućama i školskim obvezama. I svi-
ma potvrđujemo da nikada, ali baš nikada kod nas *Čitanje ne dolazi u pitanje*.

SUNČANA AKCIJA

-10%

SUBOTICA 024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Starija kuća (4 sobe, ručona, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem stroj šivaće marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 14 88
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolicinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Prodajem autoprikolicu bez atesta. Nove gume, pod od prokroma, ima treći kotač. Cijena 50 eura. Tel.: 024-566-898.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	
Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.	

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SAGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 20. 11. 2017. nositelju projekta „ANDEX“ DOO Subotica, Segedinski put 110, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Industrijsko-skladišni kompleks«, Palić, na katastarskim parcelama 3691/3, 3691/11, 3691/12, 3691/13, 3691/14, 3691/15, 3691/16, 3691/17, 3691/18, 3691/19, 3691/23, 3691/24, 3691/25, 3691/27 KO Palić, između ulica Lovačke, 41. Nove, Palmine i sjeveroistočne granice građevinskog rajona u Subotici (46.113346°, 19.755601°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-363-2017.pdf

Republika Srbija, Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4157, 487 4262, 487 4884;
F: +381 21 487 46 14
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-3768/2017-01
DATUM: 22.11.2017. godine

Temeljem članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine (*Službeni list APV*, broj 4/17) i članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture predškolskih ustanova na teritoriju AP Vojvodine (*Službeni list APV*, br. 14/17), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2017. godinu (*Službeni list APV*, br. 69/16, 27/17 ispr., 29/17 i 39/17), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljem tekstu: Tajništvo) raspisuje

NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE NABAVE OPREME USTANOVA OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA, UČENIČKOG STANDARDI I PREDŠKOLSKIH USTANOVA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2017. GODINU

Natječaj se raspisuje na iznos sredstava osiguranih Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2017. godinu (*Službeni list APV*, br. 69/16, 27/17 ispr., 29/17 i 39/17) i to za financiranje i sufinanciranje nabave opreme ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja, učeničkog standarda i predškolskih ustanova na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u ukupnom iznosu od 10.100.000,00 dinara, (na razini osnovnog obrazovanja i odgoja 4.000.000,00 dinara, na razini srednjeg obrazovanja i odgoja 700.000,00 dinara, za ustanove učeničkog standarda 1.400.000,00 dinara i za predškolske ustanove 4.000.000,00 dinara).

Nabava opreme se odnosi na opremu za obrazovanje, oprema za sigurnost, računalna oprema, oprema za tjelesni odgoj, oprema za likovnu umjetnost, oprema za glazbenu kulturu, oprema za smještaj/namještaj, kuhinjska oprema i ostalo).

Realizacija finansijskih obveza vršit će se sukladno likvidnim mogućnostima proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2017. godinu.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnositelj zahtjeva

Korisnici koji imaju pravo sudjelovanja u raspodjeli sredstava su:

škole za osnovno obrazovanje i odgoj, škole za srednje obrazovanje i odgoj i ustanove učeničkog standarda na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine čiji je osnivač Republika Srbija, AP Vojvodina ili jedinica lokalne samouprave;

jedinice lokalne samouprave (isključivo za potrebe predškolskih ustanova) na teritoriju AP Vojvodine.

Korisnik je dužan prilikom nabave opreme postupiti sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama (*Službeni glasnik RS*, broj 124/12, 14/15 i 68/2015).

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obra-

zovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine i po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture predškolskih ustanova na teritoriju AP Vojvodine su:

1. značaj realizacije projekta kada je riječ o sigurnosti učenika, nastavnika, odnosno djece, odgojitelja i zaposlenika koji koriste objekte,
2. značaj realizacije projekta u odnosu na osiguravanje kvalitetnih uvjeta za boravak i izvođenje odgojno-obrazovnog rada,
3. finansijska opravdanost projekta,
4. održivost projekta,
5. lokalni, odnosno regionalni značaj projekta,
6. aktivnosti koje su poduzete u cilju realizacije projekta,
7. osigurani izvori sredstava za realizaciju projekta (prednost će imati projekti za koje su osigurana sredstva za sufinanciranje iz drugih izvora).

NACIN PODNOŠENJA ZAHTJEVA

Zahtjevi za dodjelu sredstava podnose se na jedinstvenom natječajnom obrascu Tajništva (jedna ustanova/jedinica lokalne samouprave podnosi samo jedan natječajni obrazac). Kompletan natječajna dokumentacija može se preuzeti od 22.11.2017. godine na web adresi Tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Zahtjevi se dostavljaju putem pošte na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice s naznakom »Za natječaj – za financiranje i sufinanciranje nabave opreme ustanova osnovnog, srednjeg obrazovanja i odgoja, učeničkog standarda i predškolskih ustanova na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2017. godinu«, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad, ili se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (u prizemlju zgrade Pokrajinske vlade).

Uz prijavu na natječaj podnosi se sljedeća obvezna dokumentacija:

- 1) preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju ustanove obrazovanja, odnosno jedinice lokalne samouprave (osnivača predškolske ustanove) i
- 2) nevezana ponuda – predračun za nabavu opreme.

Rok za podnošenje prijave na Natječaj je 30. 11. 2017. godine.

Tajništvo zadržava pravo od podnositelja zahtjeva, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno da za dodjelu sredstava odredi ispunjenje potrebnih uvjeta.

Povjerenstvo neće razmatrati:

- nepotpune prijave,
- nepravodobne prijave (prijave poslane nakon roka koji je označen kao posljednji dan natječaja),
- nedopuštene prijave (prijave koje su podnijele neovlaštene osobe i subjekti koji nisu predviđeni natječajem),
- prijave koje se ne odnose na natječajem predviđene namjene,
- prijave korisnika koji u prethodnom razdoblju nisu opravdali sredstva dodijeljena iz pokrajinskog proračuna kroz finansijske i narativne izvještaje.

Rezultati Natječaja će biti objavljeni na internet prezentaciji Tajništva.

Zainteresirane osobe dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu dobiti u Tajništvu na telefon: 021/487-4157, 487-4884 i 487-4262.

Pokrajinski tajnik
Mihály Nyilas

Ana Miković, veslačica Palića, blistala ove sezone

Magični zaveslaji na jezeru

Kako je to već i tradicija, u Veslačkom klubu *Palić* svaku sezonu zaključuje sa svečanošću na kojoj se posebno istaknu rezultati najboljih natjecatelja. Tako je bilo i ove jeseni, a u subotu, 18. studenoga, svečanost je održana na Velikoj terasi na Paliću.

Natjecatelji Palića nastupili su ove godine na 19 nadmetanja, na 11 regata u Srbiji i 8 u inozemstvu, osvojili su ukupno 69 medalja, a među njima se posebno istakla **Ana Miković**. Ona je bila najbolja po broju osvojenih medalja, ove sezone bilo ih je 21, od čega se najviše ističu one s Kupa Srbije, te Miholjske regate u Osijeku.

Ana Miković se veslanjem bavi od 2012. godine, a kako kaže za *Hrvatsku riječ*, počela je na nagovor majke.

Na vodi u čamcu

»Prvo sam se neko vreme bavila tenisom, ali sam prestala. Mama, koja je kao zdravstveni radnik bila dio organizacije veslačkih natjecanja, mi je predložila da se probam baviti ovim sportom. U početku mi se ta ideja baš i nije svidjela, ali se sve brzo promijenilo.«

Kako kaže naša sugovornica, dovoljno je bilo par zaveslaja na jezeru, pa da se razvije ljubav, moglo bi se reći, »ljubav na prvi zaveslaj«.

»Nevjerojatan je osjećaj biti na vodi u čamcu, kada veslaš, a voda prolazi ispod tebe. Prvi put kada sam to osjetila, odmah sam se zaljubila u ovaj sport.«

Godinu dana kasnije Ana se počela i natjecati. Da je talent evidentan, moglo se zaključiti već po prvom natjecanju: upravo s njega stigla je medalja.

»Veslala sam tada u dubl-skulu pionirki, zajedno s drugaricom **Milicom Stambolija**, a stigle smo do zlatne medalje odmah na prvom ispitu. Bile smo veoma sretne i zadovoljne, a to nam je bila prava stimulacija da još jače treniramo.«

Naredna sezona donijela je titulu prvaka države, a sezona koja je upravo završena je za sada najbolja u karijeri.

»Uspjela sam osvojiti 21 medalju, od toga su 4 bile zlatne, a 4 bronce su stigle s Prvenstva Srbije. Bilo je dosta internacionalnih regata... Volim natjecanja u raznim mjestima, ali mi je najljepše na Paliću.«

Čekajući proljeće

Jesen donosi kratku pauzu, nema natjecanja, ali to ne znači da nema rada.

»U veslanju nema uspjeha preko noći, medalje donose naporni treninzi, iz dana u dan, kako u sezoni, tako i izvan nje. Sada nam predstoji dio priprema koji se ne odvija na vodi. Veslamo na ergometrima (sprave koje simuliraju veslanje), trčimo, plivamo na bazenu, radimo na kondiciji. Čekamo proljeće i moment kada ćemo ponovo na vodu.«

Naša sugovornica je još sljedeće godine juniorka, a upravo se u završnoj godini u svakoj kategoriji očekuju najbolji rezultati. Među željama za sljedeću sezonu je i nastup na Balkanijadi. Dok čeka novu sezonu, Ana Miković svojim vršnjacima i onima koji tek ulaze u svijet sporta, upravo preporučuje veslanje.

»Slobodno neka dođu na veslanje, ovo je divan sport i zavoljet će ga sigurno. Ako i ne zavole veslanje, onda će zavoljeti dobro društvo u našem klubu, pa će opet ostati na veslanju. Nadam se da će osjetiti, kao i ja, te emocije koje se jave kada si u čamcu, na vodi. Tu je svakako još jedan važan moment. U ovom sportu se vidi rad. I ako ne stigne uvijek medalja, napredak se lako može vidjeti po rezultatima, po brzini...«

D. Vuković

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Bez poraza s novim trenerom

SUBOTICA – Nogometaši *Bačka 1901* od promjene trenera nisu osjetili gorčinu poraza. U 14. kolu ugostili su blagog favorita, osmoplasiranu ekipu *Željezničara* iz Pančeva. Podjela bodova uz rezultat 1:1 (0:1) najpravedniji je ishod ove vrlo borbene i neizvjesne utakmice, s nizom propuštenih prigoda na obje strane. Zlata vrijedan pogodak za subotičke crveno-bijele zabio je **Zolnajić** iz penala u 67. minuti. Prethodno je **Zlatković** oboren unutar kaznenog prostora, a glavni arbitar **Petrović** bez premišljanja je pokazao na bijelu točku. U posljednjem jesenskom kolu *Bačka 1901* će gostovati u Srijemskoj Mitrovici, kod fenjeraša *Radničkog*. U klubu očekuju novu pobjedu, koja bi im osigurala mirnu zimsku pauzu.

Vojvođanska liga Sjever

Prekinut niz pobjeda

KARAVUKOVO – NK *Tavankut* je u 14. kolu na gostovanju u Karavukovu prekinuo niz od tri pobjede. Poražen je rezultatom 2:0 od sedmoplasiranog *Poleta*. Utakmica je odigrana po pra-

vom kasnojesenskom, maglovitom i hladnom vremenu, a Karavukovčani su bili poduzimljiviji i iskoristili prednost domaćeg travnjaka. U narednom, posljednjem jesenskom kolu *Tavankut* će ugostiti četvrtoplasirano *Potisje* iz Kanjiže. U klubu iščekuju dobru utakmicu i veliku borbu, a eventualna pobjeda odvela bi ih prema sredini ljestvice.

Somborcima novi bodovi u gostima

GLOŽAN – U 14. kolu *Radnički* je osvojio nove bodove. Na gostovanju u Gložanu, u vrlo tvrdoj i neizvjesnoj utakmici, porazio je ekipu *Budućnosti* rezultatom 0:1. Ovom pobjedom Somborci su zadržali peto mjesto, na kojem će po svemu sudeći i prezimi-

ti. U narednom, posljednjem jesenskom kolu, *Radnički* će u novom derbiju ugostiti susjeda na ljestvici, ekipu *Poleta* iz Karavukova. U klubu očekuju da će njihovi nogometaši izvojevati novu pobjedu i tako obradovati vjerne navijače, koji im nisu okrenuli leđa ni kad im je bilo najteže.

PFL Sombor

ŽAK–u sve bliži fenjer

SOMBOR – Ekipa somborskog ŽAK-a poražena je i u posljednjem jesenskom kolu, s čistih 0:3, ovoga puta na svojem travnjaku od ekipe *Budućnosti* iz Mladenova. Gosti su *željezničarima* očitili pravu lekciju iz borbenosti i zalaganja za boje svojega kluba. Rezultat je realan, a ŽAK će prezimiti na 13. mjestu, sa svega tri boda više od fenjeraša *Mladosti* iz Krušića. U klubu su vrlo nezadovoljni ponašanjem igrača, jer su u posljednje vrijeme otvoreno pokazivali da ih zanima samo materijalna strana loptanja. Zimsku pauzu namjeravaju iskoristiti za rekonstrukciju ekipe, pa će se tako riješiti igrača koji svojim odnosom ne zaslužuju nositi majicu ovoga kluba s vrlo bogatom tradicijom. Nadaju se i da će renovirana ekipa već od prvog proljetnog kola zaigrati punom snagom i krenuti prema sredini ljestvice.

PFL Subotica

Potop Subotičana u Hajdukovu

HAJDUKOV – Nogometaši *Subotice* gostovali su u 14. kolu u obližnjem Hajdukovu i od četvrtoplasiranog *Vinogradara* teško su poraženi rezultatom 9:0. Ovim rezultatom opetovano su potvrdili nepobitnu činjenicu da sa svega 13 postignutih i čak 51 primljenim zgoditkom imaju najneefikasniji napad i najšupliju obranu u ovom rangu ligaškog natjecanja. U narednom, posljednjem jesenskom kolu Subotičani će ugostiti šestoplasiranu ekipu *Jadrana* iz Feketića. Čak ni eventualna pobjeda ne može ih iščupati sa samog dna ljestvice, jer za pretposljednim Horgošanima zaostaju 5 bodova.

Ivan Andrašić

Javni natječaj

Gradonačelnik Grada Subotice je dana 20. 11. 2017. godine objavio natječaj pod nazivom JAVNI NATJEČAJ za financiranje projekata u području održivog razvitka putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi u 2017. godini na teritoriju Grada Subotice.

Informacija o raspisivanju Natječaja objavljena je na internet-skoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs, odjeljak »Natječaj i oglasi«.

Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam

Majstor crnog pojasa 4. dan Tomislav Matin

Kumite opstaje usprkos nedaćama

Karate klub *Kumite* iz Sonte trenutačno broji pedesetak djece, od čega je polovica iz sekcije formirane prije nekoliko godina u susjednom Svilojevu. Predsjednik i glavni trener, četrdesetogodišnji majstor crnog pojasa 4. dan Tomislav Matin stopostotno je posvećen radu s djecom, ali i radu na sebi.

Karate se vježba cijeloga života

Fanatik karatea, sensei (učitelj) **Matin** je vrlo ambiciozan. Nadasve želi da *Kumite* u Sonti i Svilojevu opstane da ovu djecu poučava dok je u njemu današnje energije, tijekom godina začinjene i životnim iskustvom i mudrošću.

»Rad u našem klubu odvija se po nepisanim, ali ustaljenim pravilima. Nadasve poštujem rad, red i disciplinu. Članovi, od najmlađih do najstarijih, to su u potpunosti prihvatili. Sva ova djeca imaju fantastične radne navike. Osim ostalih obaveza, vježbaju pet dana u tjednu, uključujući razne metode treninga, od tjelesne sprema, uvježbavanja osnovne tehnike, do priprema za natjecanja i strategije postavljanja borbe protiv rivala. Vježbanje s fokuserima osobito obožavaju. Stoga se radi na uključivanju svakog djeteta u trening i osiguravanju stopostotne prisutnosti, kako tjelesne, tako i mentalne. Kako je karate borilački sport, traži veliku pozornost na treningu ukoliko netko želi postati vrhunski karatist. Oduvijek težim da se svako dijete što više zainteresira za suštinu značenja karatea. Iako je riječ o borilačkoj vještini, puni značaj pridaje se psihološkom pristupu. Neophodno je da dijete shvati strukturu karatea, jer karate se vježba cijeloga života«, kaže Matin.

Trener mora sustavno raditi na sebi

Najbolja potvrda ovih riječi je uporni, sustavni rad na sebi. Matin oduvijek teži usavršavanju, a njegov uporan rad na sebi, sustavni rad s djecom i uspješan rad kluba, uz postizanje odličnih rezultata na natjecanjima, donijeli su mu veliko priznanje njegovog matičnog Shotokan karate saveza Srbije, diplomu karate majstora crnog pojasa 4. dan.

»Kao trener, moram imati pravilan pristup svakom djetetu, kako bi ono shvatilo bit karatea i zainteresiralo se za svaki vid vježbanja. Puno pažnje treba posvetiti tjelesnom i mentalnom razvoju djeteta, jer ga u ruke dobijam u najosjetljivijim godinama njegovog razvoja. Stoga puno pažnje moram posvetiti izgrađivanju sebe kao trenera, ali i kao neke vrste učitelja i prijatelja, ali i čovjeka koji će tu djecu voditi čvrstom rukom. U stalnom

sam kontaktu i s njihovim roditeljima, pa zajedničkim snagama pomažemo djetetu da se dobro osjeća. Tome doprinose i nastavnici, koji bodre djecu kad idu na natjecanja. Pohvale ih i tako im daju još više samopouzdanja. U tom lancu ja kao trener moram biti maksimalno posvećen radu u klubu. Pohađanjem karate seminara skupljam nova znanja u oblasti karatea, koja poslije tjelesno i mentalno demonstriram djetetu. Nastojim da svako dijete nađe sebe u nekom segmentu i da pokrenem svaki djelić njegovih razmišljanja, da ga usavršim kao karatistu, a prije svega da skupa s gorenavedenim subjektima od njega izgradim čovjeka«, kaže Matin.

Bez teškoća se ne može

KK *Kumite* nastao je uz mnoštvo peripetija. Početkom devedesetih karate u Sonti nije bio dominantni sport. Nije bilo stručnog kadra, treneri su dolazili i odlazili, a ovaj sport je nekako uvijek ostajao u sjeni. Svoje mjesto pod suncem dobio je dolaskom u selo novog liječnika, dr. **Miloša Čepca**, koji je postao prvi trener kluba u formiranju. Nažalost, dr. Čebac je dobio premještaj u drugi grad, no, mala ekipa karate zanese-njaka, predvođena Tomislavom Matinom uporno je radila i taj rad rezultirao je osnivanjem KK *Kumite* 2001. godine. Radilo se sustavno, iz godine u godinu klub se omasovljavao. »Od osnivanja kluba do danas karate u Sonti bilježi uspjehe. Stvorili smo dvadesetak majstora crnog pojasa, imali smo vrlo uspješne natjecatelje, od prvaka Vojvodine, prvaka Srbije, do sudionika Svjetskog prvenstva. Želio bih da karate u Sonti i Svilojevu nikad ne izgubi sjaj. Ukoliko bi klub ikada i zapao u nerješive teškoće, to bi bilo samo zbog financijskih sredstava, kojih je sve manje. Mnogi klubovi u manjim sredinama se gase, upravo zbog nedostatka sredstava. To prijeti i nama, jer ne znamo zbog čega, nemamo financijsku potporu Sportskog saveza općine Apatin, a od proljetos ni iz sredstava mjesnog samodoprinosu MZ Sonta. Nadam se da će ove riječi netko pročitati i shvatiti da je i karate dio povijesti našega sela, da su i ova djeca, članovi KK *Kumite*, šampioni. I dodao bih, nisu šampioni samo tamo nekoga trenera, nego i šampioni svojih roditelja, baka, djedova, konačno i šampioni svojega sela. Tada su svi bili sretni, jer su bar u jednom trenutku živjeli životom koji dolikuje svakom čovjeku. I na koncu, izuzetno mi je drago i vrlo sam ponosan što sam jedna od osoba koje su ni od čega stvorile nešto«, završava gorki dio jedne svijetle priče Tomislav Matin.

Ivan Andrašić

U NEKOLIKO SLIKA Tjedan hrvatske kulture u Budimpešti

Iz Ivković šora

Zalađiva

piše: Branko Ivković

E, čeljadi moja, bome odno vrag šalu, počelo to ozbiljno zalađivat. Ja se jutros krenio u avliju pa dok nisam došo na onaj kraj, borme sam se niki smrzo. Nije ni dobro više imat vake velike avlijetine, sad su u modi one male, gospocke da stane u nju koje drvo i to ono zimzeleno da se čeljad ne umaraju skupljanjem lišća. Llipo vidim u avlijici i fajn opravljeni strija, u di kojoj ne mož ni pokisnit tako je sve natkriveno. Veli mi Joso dok pridivamo ditelnu da je i on to spazio, al da to nama ne štima. Mi smo navikli pišce od kraja do kraja a avlija po duži, sustane čovik dok ne ponamiriva josag. Doduše, kad se sitim kaka je kadgod bila, pa nasrid avlije po par veliki orova i dudova, lad samo taki, to je bilo štogod. Doduše, sad ne bi valjalo kad se i na avliju mora plaćat porez i to velik, kugod da ima od nje kake hasne. A ima doduše samo posla po njoj, na kraj dana kad se čovik siti »di si bio – nigdi, a šta si radio – ništa«, samo se vrtio. Nije ni čudo što naša mladež biži u varoš, a borme u novije vrime svudank po bilim svitu. Taki sam, čeljadi moja, niki ko da nisam sam svoj. Kad se zagledam niz Ivković šor, skoro svo lišće spalo s drva. Salaši, ovo malkoc što je ostalo, se još đene-đene i bile, održava ji svit. Al čim pomru stari, oma dođe bager i od salaša ostane samo gomila zemlje i di koji izdanak od starog duda jel drača... Kaže moj pajdo Pera da ćemo mi oplakat naše salaše. Ja, onako zagledan u daljinu tamo gori prema Frljazi, nisam ništa odgasio al sam pomislio da ćemo mi kandar poslidnji bit što plaćemo za njima, nažalost. Ove naše mlade baš briga, nema to više tog osićaja u mladima. Čast vrlo ritkim izuzecima al borme nema. Sad gledaju kako će što lipče i komotnije živit, ta mrzi njim i ložit u ova moderna grijanja a kamol žarit peč, vuć ogrizine, a sadžak i katlanku tek... Ta ni ne znaju šta je to. Oni bi sve na puce, da njm duva vruće odaleg, ladno odaleg. No, biće kako budne. Neg, jeste l vi digod išli sad ovi dana? Ja borme nisam nigdi dospio jel nisam ni zvan. Poslidnje sam bio gledat tamburaše na Balažević salaš u Tavankutu, svirali *Biseri* i puštali nam pisme priko bijoskopa, slikovano na malim tavankuckim putu, bilo zdravo lipo. Niki dan čitam da će se opet opravit korlat u srid varoši i da će bit oni disnotorski običaji prikazivani u varoši, a moće se i kupovat kojikaki domači proizvodi. Di ko se buni, vele vidim šta će nam josag u srid centra, tamo su spomenici i šta ja znam... Meni to budne lipo, ta mora se kadgod i seljakovo prikazat. A nismo valjda postali taka velika gospoda, pa i kadgod je bilo josaga u varoši, konja je bilo svudank, a smio se josag držat i u varoši. Sad smo postali vrlo fini pa nam sve se osti, a ne osti se divenica, šunka. A ne-ne, ona mriši. Moja je majka divanila di mriši kadgod se moralo i ostit, nije to oma bila divenica. Idem se ja namundurit pa u varoš, platit reštanciju jel će me ovi što se staraje kobajage za sirotinju ko za lanjski snig još doć plenit kaki su. Ajd zbogom.

Bać Ivin štodir

Uvik triba znat ko si i čiji si

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva u ponediljak ujutru uranijo i ščim otvorijo oči, oma izašo na bunar i umijo se, pa potpalijo špojer i metnijo čaj na ringlu. njegova ošla u nadnicu, pa će kafu popit š njom potli podne, ka dojde doma. Zapalijo i sokočalo, volji nuz čaj pogledat šta ima novoga. Al bolje da ni, bijo bi mirniji. Vo što vidijo jako ga povridilo, sve ga stalo probadat u prsa. Prid očima mu se prvo stvorile slike što ji metnijo sinoć. Njegovi pravili priredbu što je, otkako postoju, pravu u posljednju subotu pri svete Kate. Imali i goste iz Matrne, a u prvomu redu sidijo i naj što i prictavlja Matrnu u ve države. On i pozdravijo sve što došli i pofalijo bać Ivine što tako lipo znadu čuvat svoje o starina. Veli, ko se tako lipo znade sprimit u starovircka ruva, igrat i pivat starovircke pisme, pa još i lipo divanit starovircki, može umrit, al nikada izumrit. Bili i nikaki, kažu iz velike varoši, prictavljaju bać Ivine što živu u ve države. Bili i vi iz njeve varoši, općinari. Pa eto, misli se, ne zna šta jim mislu, al makar prid svitom svi pokazivu koliko ji poštivu. Jedino baš nisu izdašni ka triba dat novaca. A uvik triba. Oma opazijo da nema noga velikoga iz varoši u koju bać Iva išo na veće škole. Baš jim uvik dolazijo, povejo bi i njegovu i još koikoga iz njevoga društva. Kadgod bi došli na jedne lemuzine, a više put i na dvi. Kažu ko bać Ivini uvik bude najlipše. A ve godine se baš potrefilo da i njegovo društvo notaj dan pravi priredbu, pa nisu ni došli, al nisu ni zvali. Nako ko da se rasrdili, ko da više nismo svoj. Njevu priredbu ne pravu o prija, ve godine je napravili prvi put, ko da tentu. Džabe svake godine napravu koferenciju, izdivanu se i sporazumu ka će ko pravit priredbe, pa zajedno i napravu kalendar. No, to kanda džaba baciti novci, niko na sporazumito ni ne gleda, ope svako radi po svojemu, pa to izgleda ko da svako svakoga samo tenta. Priredba počela, a bać Iva opazijo da ji niko ne bešteluje za televiziju i oma se ražalostijo, jal kako kažu stariji, što ni bilo na televizije, toga ko da ni ni bilo. Samo, nikako mu izgleda da se i televizija izmetnila, pa što njegovima daju više minuta, sve manje ji ima. Bać Iva cilu priredbu lipo beštelovo, pa je u nedilju podnoć metnijo na sokočalo, da ji cili svit može vidit. Prisilo mu već u ponediljak ujutru. Vidijo nekoliko grdodbi što došle iz Matrne, al čak sa mora. Kažu da bać Ivini nisu njevi i da jim triba bit sramota što pravu nikaki, kako oni kažu dernek, na dan ka cila Matrna u žalosti. Bać Iva malo došo sebe, pa jim oštro odvratio. Znade on dobro kaki to dan, al ne zna šta znači rič dernek. Misli se, to se vada tako kaže na moru. Ne zna ni zašto se o toga dana pravi to što se pravi. Po njegovomu, mrtve triba ostavit na miru, zapalit jim sviću i izmolit očenaš. A to će njevi najrođeniji. Sam ne bi voljijo da se kogod siti njegovoga pokojnoga dadu povlačit po novina i po televizije i iskorišćavat za koikaku politiku. A to što drugi šacuju jal on njev jal ni, ni mu ni malo briga. Oduvik znade ko je i čiji je, pa će to zauvik i ostat.

RECEPT NA TACNI

Juha s brokulom

Proteklog petka je tržnica opet bila puna svježih brokula, a želja za toplom juhom od brokule je kulminirala. Sjajna kao predjelo, ali sasvim dovoljna i za glavni obrok, naročito kada je večera u pitanju, ova juha će zadovoljiti vaša osjetila. Pravo zdravlje u tanjuru koje grije i unutar i vanjstinu godit će i rehabilitirati.

Potrebno: manja glavica luka / glavica brokule / bjeljanjak / čen češnjaka / maslac / morska sol / papar / tucana paprika.

Postupak: Luk izrezati sitno na kockice i propirjati na maslacu dok se ne zacakli, te dodati brokulu narezanu na cvjetice. Nakon nekoliko minuta dodati vodu i pustiti da se kuha. Kada brokula počne omekšavati, dodati češnjak i začine. Pred kraj kuhanja dodati bjelanjak i tucanu papriku i miješati.

Napomena: Umjesto svježih, može poslužiti i zamrznuta brokula. Također, ako favorizirate bilo koju namirnicu, slobodno pojačajte njenu količinu. Ovo je idealna prilika da češnjak bude pojačan i kad je zdravlje u pitanju i kad je kombinacija brokule i češnjaka u igri. Naravno, kreativci i oni hrabriji uvijek mogu u juhu dodati vrhnje prilikom serviranja, no to će priču i recept učiniti znatno drugačijim.

Gorana Koporan

**PETAK
24.11.2017.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Ekumena
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Klinika
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:14 Vrijeme
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Nemogući susret, film
21:50 Romance velikih umjetnika: Rudolf Nureyev & Eric Bruhn

05:19 Kod nas doma
06:04 Zaljubljena u Ramona
05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Neustrašiva Freja
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst...priča
07:18 Pjesmice i brojalice
07:36 TV vrtić: Filip putnik
07:46 Tajni dnevnik patke
08:02 Tip i Tipi, crtana serija
08:19 Vedranovi velikani
08:30 Artur
08:56 Prijatelji iz divljine
09:01 Čudesne pustolovine
09:30 Školski sat
10:30 Lavlji brlog
11:05 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:35 Istrage gđe Bradley

12:30 Pite i pudinci Paula Hollywooda
13:15 Kratki dokumentarni film / glazbeni spotovi
13:30 Dok ne budemo na sigurnom, film
15:10 Mjesto pod suncem
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 S Goranom Milićem: Australija
17:40 Dr. Bergmann
18:30 Goldbergovi
18:50 Glazbeni spotovi
19:00 Kronike Matta Hattera
19:20 Glazbeni spotovi
20:05 Dodjela Nagrada hrvatskog glumišta
22:10 Umorstva u Midsomeru
23:45 Viši inspektor Banks
01:15 Dva i pol muškarca
04:30 Noćni glazbeni program - Koncerti i Festivali

**SUBOTA
25.11.2017.**

06:48 TV Kalendar
07:00 Klasika mundi
07:50 Posljednji hitac, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma
15:10 Svijet aplikacija, sponzorirana emisija o tehnologiji
15:40 Zdrav život
16:10 Potrošački kod
16:35 Bonton
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Kopar 73'
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 A strana
22:00 Neprijatelj pred vratima, film
23:40 Dnevnik 3
00:02 Vijesti iz kulture
00:15 Ubiti je lako, film
02:15 Posljednji hitac, film
03:50 Umorstva u Fjalbacki
05:35 Veterani mira
06:20 Prizma
05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Neustrašiva Freja

07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Danica i glista

07:15 Pjesmice i brojalice
07:31 TV vrtić: Jastuk
07:44 Moj mali poni
08:09 Ručice čarobnice
08:22 Laboratorij na kraju svemira: Duga
08:30 Artur
08:56 Prijatelji iz divljine
09:01 Čudesne pustolovine Julesa Vernea
09:30 Ljetni kamp
10:30 Lidijina kuhinja
10:55 Vrtlarica
11:25 Veliki snovi, a malo prostora
12:30 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market Magazin
14:25 Umorstva u Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci
17:00 Tajna Nikole Tesle, hrvatski film
18:58 Michel, crtana serija
19:15 HRT TOP 20
20:05 Stealth: Nevidljivi ratnik, film
22:00 Planinski prijevoji
22:55 Motel Bates
23:45 Varalice, serija
00:30 Sutkinja Rebecca

**NEDJELJA
26.11.2017.**

07:09 TV Kalendar
07:25 Stupaj ili umri, film
09:20 Pozitivno
09:48 Biblija
09:58 Zagreb: Grkokatolička liturgija
11:38 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:33 Kako ne zapositi, film
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Sigurno u prometu
17:35 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra, kviz
21:01 Republika: Umijeće načina
21:53 Hrvatski velikani: Nikola Tesla

22:54 Dnevnik 3
23:23 Vijesti iz kulture
23:34 Bullitt, američki film
01:29 Nedjeljom u dva
02:24 Stupaj ili umri, britanski film
04:14 Umorstva u Fjalbacki, mini-serija
06:04 Rijeka: More
Prijelomna otkrića, dokumentarna serija

06:08 Regionalni dnevnik
06:33 Neustrašiva Freja
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Dječji planet
07:09 Danica i psić
07:19 Zoološki prilaz broj 64
07:31 TV vrtić: Čokolada
07:43 Moj mali poni
07:55 Profesor Baltazar
08:05 Mišo i Robin: Prehlada
08:12 Njama, njam: Rajčica
08:19 Čarobna ploča
08:30 Artur
08:56 Poirot
10:31 Umorstva u Midsomeru
12:06 Gela
12:31 Dobar, bolji, najbolji ...
13:31 Magazin Lige prvaka
13:56 Lake Louis: Svjetski skijaški kup - spust
14:56 Vrtlarica
15:26 Luka i prijatelji
16:16 Sjedni, odličan
16:41 Tomislav Bralić i klapa Intrade, Arena - Pula
17:45 Košarka - Hrvatska - Italija, prijenos
20:05 Katarina Velika, serija
20:50 Glazba, glazba...
21:00 Dan velikih valova
23:00 Graham Norton i gosti
23:50 Lake Louis: Skijanje

**PONEDJELJAK
27.11.2017.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Klinika
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska

16:00 Detektiv Murdoch
16:43 TV kalendar
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Imena višnje, serija
21:00 Tada & Sada - Hrvatska, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Romano Bolković - 1 na 1
00:03 Detektiv Murdoch
00:48 Don Matteo
01:38 Vikend kod Bernieja, američki film
03:12 Žed za životom, serija
03:57 Lovci na natprirodno
04:37 Reprizni program
05:07 Kod nas doma
05:52 Zaljubljena u Ramona

06:03 Riječ i život
06:33 U vrtu pod zvijezdama
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst...priča:
07:18 Pjesmice i brojalice
07:22 Priče iz prašume
07:30 Ninin kutak za male:
07:48 Tajni dnevnik Patke Matilde:
08:02 Moj mali poni
08:15 Tip i Tipi, crtana serija
08:22 Vedranovi velikani:
08:30 Artur
08:56 Prijatelji iz divljine
09:01 Čudesne pustolovine Julesa Vernea
10:00 Degrassi
10:30 Lavlji brlog
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Istrage gđe Bradley
12:30 Pite i pudinci Paula Hollywooda
13:30 Bridal Boot camp, film
15:00 Hit dana
15:10 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Zauvijek skladatelj
17:30 Dr. Bergmann, seoski liječnik
19:00 Kronike Matta Hattera
19:20 Glazbeni spotovi
20:05 Stadion
21:00 Vikend kod Bernieja
22:39 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:29 Brooklyn 99
23:59 Uvijek je sunčano u Philadelphiji

UTORAK 28.11.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Klinika
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:05 Kozmos: Besmrtnici
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Crna lista
00:05 Detektiv Murdoch
00:50 Don Matteo
01:40 Prekinuti snovi, film
03:20 Lovci na natprirodno
04:00 Dr. Oz
04:42 Glas domovine
05:07 Kod nas doma
05:52 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst...priča:
07:22 Vrtuljici, crtana serija
08:02 Tip i Tipi, crtana serija
08:09 Moj mali poni
08:30 Artur
08:56 Prijatelji iz divljine
09:01 Čudesne pustolovine
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 Lavlji brlog
11:35 Istrage gđe Bradley
13:15 Kratki dokumentarni
13:30 Skroz malo trudna, njemački film 90'
15:00 Hit dana
15:10 Najbolje vrtne kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Arktik
17:30 Kratki dokumentarni film
17:40 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:30 Goldbergovi
18:50 Glazbeni spotovi
19:00 Kronike Matta Hattera
19:20 Glazbeni spotovi
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Prekinuti snovi
22:44 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:34 Brooklyn 99
00:04 Goldbergovi

SRIJEDA 29.11.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann,
seoski liječnik

11:10 Eko zona
11:35 Bonton
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Klinika
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Mijenjamo svijet: Deaths on Credit, dokumentarni film
21:30 Pola ure kulture
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Crna lista
00:08 Detektiv Murdoch
00:53 Don Matteo
01:43 Dogodilo se na Valentinovo, film
03:16 Dr. Oz
03:58 Eko zona
04:23 Pola ure kulture

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 U vrtu pod zvijezdama
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Danica i
07:22 Priče iz prašume
08:01 Tip i Tipi, crtana serija
08:07 Ručice čarobnice:
08:13 Volim životinje:

08:30 Artur
08:56 Prijatelji iz divljine
10:00 Degrassi
10:30 Lavlji brlog
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Istrage gđe Bradley
12:30 Pite i pudinzi Paula Hollywooda
13:25 Dogodilo se na Valentinovo, film
15:00 Hit dana
15:10 Najbolje vrtne kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Zemlja Island
17:40 Dr. Bergmann
18:30 Goldbergovi
18:50 Rukomet LP
20:50 Hit dana
21:00 Snowpiercer, film
23:05 Zakon i red
23:55 Brooklyn 99
00:25 Goldbergovi

ČETVRTAK 1.12.2017.

06:40 TV Kalendar
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 90 godina Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Klinika
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Sigurno u prometu
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:05 Šifra, kviz
21:00 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Crna lista
00:08 Detektiv Murdoch
00:53 Don Matteo
01:43 Zadnja nada za ljubav, film 88'

07:01 Pjesmice i brojalice
07:31 Ninin kutak za male:
08:30 Artur
08:56 Prijatelji iz divljine
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 Lavlji brlog
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Pite i pudinzi Paula Hollywooda
13:30 Zadnja nada za ljubav, film
14:55 Kratki dokumentarni film glazbeni spotovi
15:05 Najbolje vrtne kućice
15:50 Hit dana
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Zemlja Kanada - Aljaska
17:40 Dr. Bergmann
18:30 Goldbergovi
18:50 Glazbeni spotovi
19:00 Kronike Matta Hattera
19:20 Glazbeni spotovi
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dijagnoza
21:00 Posljednja patrola, američki film
22:50 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:40 Brooklyn 99

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje

Specijalno uz Dunav

Današnja destinacija je bila prilog mnogim destinacijama, ali nikako da dođe na red kao centralna »ličnost« rubrike *Priroda i društvo*. To nikako ne umanjuje njen značaj već naprotiv veliča neizvjesnost i pravi prostor za sjajnu najavu. Koliko je specijalna govori sam njen naziv, a podatak da je smještena uz Dunav nagovještava da je riječ o Specijalnom rezervatu prirode koji nosi ime Gornje Podunavlje.

Specijalni rezervat prirode je jedan od atraktivnih dijelova koji se nalaze uz Dunav. Sastoji se od nekoliko odvojenih cjelina: Monoštorskog rita, Apatinskog rita, područja Štrpca, Kozare i Karapandže. Smješten na krajnjem sjeverozapadu Vojvodine, rezervat je veliko poplavno područje i jedna od najočuvanijih ritsko-močvarnih cjelina. Koliko god bio glamurozan i prostran, rezervat je dio veće cjeline jer se na sjeveru graniči s Nacionalnim parkom Dunav-Drava, a na zapadu s Kopačkim ritom. Zauzima površinu od oko 20.000 hektara i skoro 70 km rječnog toka Dunava.

Prebrojavanje

Prilikom istraživanja stanovnika ovog divnog područja svi izvori navode bogatu floru i faunu, a uostalom to i dolikuje jednom specijalnom rezervatu. Dakle, da se prebrojimo. U rezervatu je prisutna 51 vrsta sisavaca, 248 vrsta ptica, 50 vrsta riba, 11 vrsta vodozemaca, 9 vrsta gmazova, ogroman broj beskičmenjaka, od kojih se izdvaja fauna leptira s preko 60 vrsta

dnevnih leptira, više od 1.000 biljnih vrsta... I konačno, nakon statistike i brojki možemo odati počast njegovom veličanstvu jelenu jer upravo ovo područje naseljava brojna grupacija europskog jelena. Tako da, bez obzira koji dio godine izaberete za posjet Gornjeg Podunavlja, gotovo je sigurno da ćete bar u daljini vidjeti ove graciozne veličine. Odlični sportaši u sjajnom trku, koji još ljepše riču ali se isto tako vješto šunjaju i sklanjaju od ljudi. Kako se ovo ne bi pretvorilo u jednolično obožavanje jelena dodajem da svakako ni jedan ljubitelj prirode neće odoljeti orlu bjelorepanu, ali ni crnoj čapli. Kao i svaka sjajna družina i ova je sebi našla odlično dvorište, a za to su se pobrinuli vodeni, barski, močvarni, rječni, livadski, šumski i ostali ambijenti u režiji ovog rezervata. Ovo je samo dio aktera koje ćete zateći prilikom vašeg posjeta. Nema potrebe navoditi sve, jer takvih informacija je pun internet, a mi ćemo se zabaviti aktivnostima.

Sto čuda

Smješten uz Dunav, a okružen Bezdanom, Monoštorom, Kupusinom, Prigrevicom i Sontom, Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje je pravo mjesto za savršen dan, a sadržaja ne manjka ni ako izaberete neki jesenski hladan dan. Ovo područje je poznato po autentičnom kulturnom nasljeđu, pa možete upoznati njihove običaje, nošnje, drvoreze, alate ili da provedete dan na ugodnoj čardi uz Dunav, vatru i pravi riblji paprikaš. Za one dinamičnije ili željne i jednog i drugog tu su lovni turizam i sportski ribolov, mada sve više uzimaju maha i ekološki, nautički i seoski turizam, u kombinaciji rekreativnog turizma.

Naravno, nešto od onih stvari o kojima pišu uvijek i na sva zvana, bar kada je riječ o ovom dijelu prirode ušuškanom u naziv Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje, svakako je podatak da je od skoro i on, u sklopu rezervata prirode Bačko Podunavlje, a zajedno s još tri zaštićena područja, upisan u Svjetsku listu rezervata biosfere.

Dotaknuti svašta, a ne iscrpiti ništa je bila ideja ovog teksta, a jedini cilj mu je privoljeti pravog ljubitelja prirode na ideju da hladan jesenski dan posvjeti ovom čudu od prirode.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUHRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

SVEČANI GODIŠNJI KONCERT *HKC „Bunjevačko kolo“*

KONCERT ĆE SE ODRŹATI 2. 12. 2017. (SUBOTA)
U SVEĀANOJ DVORANI
HKC „BUNJEVAĀKO KOLO“,
PRERADOVIĆEVA 4,
S POĀETKOM U 19 SATI

Gosti:
HKC „BunjevaĀko kolo“
ogranak Stari Źednik

HKPD „Matija Gubec“
Tavankut

Kulturno-turistiĀki centar „Banatska odiseja“
Novo Miloševo

Preprodaja karata Āe se vršiti u HKC „BunjevaĀko kolo“
radnim danima od 08 do 14 sati
i na ulazu u dvoranu Centra prije poĀetka koncerta.

Pokrovitelji:
Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji

DrŹavni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Grad Subotica

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu,
i nacionalne i manjinske zajednice

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, na informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

CIJENA ULAZNICE: 200 RSD

